

NOVA SERIJA
LASO
CIJENA 3 DIN BROJ 17

SUSRET NA RIJECI

U. H. WILKEN

SUSRET NA RIJECI

»Laso« Nova serija 1973.

Urednik: Ladislav Grakalić

Preveo: Boren Rašpica

»Laso« — Izdavač: OOUR izdavačke djelatnosti »Vjesnik«, Zagreb, Ljubice Gerovac 1 — V. d. glavnog i odgovornog urednika: Borivoj Jurković
— Tisak: OOUR novinsko-revijalna štamparija i OOUR TMG »Vjesnik«, Zagreb, Ljubice Gerovac 1 — Zagreb 1973.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju): VJESNIKOVA PRESS AGENCIJA, Zagreb

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/1-1973. od 22. VI 1973.

I

Prolazili su dani i noći, a nitko nije dolazio da oslobodi Sama Dundeea iz njegove male, mračne ćelije.

Zguren na tvrdom drvenom ležaju, promatrao je prozorčić kroz koji se između čeličnih rešetaka probijalo danje svjetlo. Zvukovi izvan ćelije nejasno su dopirali do zatvorenika.

Odjednom, jednog dana, u bravi škljocne. Dundee skoči, obim rukama zgrabi rešetke na vratima i žestoko ih prodrma.

Začuli su se koraci. Zatim se otvore vrata i dva čovjeka uđu u hodnik ispred ćelija.

— To je on, šerife — reče sjedokosni upravitelj zatvora.

Dundee se zagleda u šerifa skupljenih očiju. Pred njim je bio visok, mršav čovjek pokriven prašinom. Svjetlo s prozorčića obasjavalo je oštre crte njegova lica, a u sivim očima načas je bljesnulo.

Upravitelj zatvora pruži ključeve šerifu. U bravi škljocne.

— Ispružite ruke, Dundee — reče upravitelj muklo.

Šerif je u rukama držao lisičine.

— Morat ćete na put, Dundee. Do najbližega suca.

Na zatvorenikovu licu zaškriše graške znoja. Ispruži ruke i lisičine se zatvoriše.

Začu se štopot vlaka. Zatvor se nalazio blizu željezničke stanice. Zatvoreniku se učini da se zemlja pod njima zaljuljala.

— Pođimo, Dundee!

Dundee proguta slinu. Polako krene uskim hodnikom. Prošli su kroz upraviteljev urəd i izašli na danje svjetlo. Dundee zatrepće očima.

Upravitelj ga gurne laktom.

Pošli su prema stanici. Lokomotiva je pištala ispuštajući paru. Znatiželjni putnici izvirili su na prozore triju vagona, a na peronu se okupilo dvadesetak građana koji nikako nisu htjeli propustiti zanimljiv prizor.

Dundee osjeti na sebi poglede i prkosno podigne bradu. Zatim im dobaci jetko:

— Još nisam na vješalima, vi prokleti...

— Zaveži! — presiječe ga šerif i gurne prema vagonu.

Dundee opsuje u pola glasa, nespretno se popne u prvi vagon iza lokomotive i pogleda svoje pratioce.

— Trebalo bi da se odmorite, šerife — reče upravitelj. — Pred vama je dug put.

— Bio sam u Tombstoneu! Znači, jahali ste kroz pustinju!

— Da, i preko Chirihahua Mountains — nadoveže šerif i odmahne rukom. — Odmoriti ću se u vlaku. Bit će mi dovoljno nekoliko sati.

Upravitelj kimne i pogleda prema cesti po kojoj je vjetar vitlao crvenkastom prašinom.

— Job će odmah dovesti vašega konja, šerife.

— U redu! — šerif se okrene prema znatiželjnicima okupljenima na peronu, a onda opet upravitelju. — Jeste li imali neprilika, upravitelju?

— Neprilika! Mislite na ljude ...

Šerif kimne.

Upravitelj napući usne.

— Pa ... isprva sam pomislio da će ga linčovati. Dundee pripada bandi koja terorizira kraj između Gille i San Pedro Rivera. Ali, sve je proteklo bez neprilika.

— Pozdravite svoga zamjenika u moje ime. Nadam se da će se uskoro oporaviti od rane.

— Već mu je bolje — osmijehne se upravitelj zatvora. — Mladić je ponosan na svoj pothvat. Ušao je u trag bandi i zarobio Dundeea.

Jedan momak dovodio je šerifova konja. Šerif na trenutak pogleda prema stražnjem vagonu i Dundee iskoristi priliku. Skoči na drugu stranu vagona, ugleda tamo dva osedlana konja privezana uz telegrafski ured i potrči prema njima.

— Stoj!

Začuo je korake, okrenuo se u trku i ugledao šerifa koji mu je, zaobišavši lokomotivu, prepriječio put.

Dundee se zaustavi ne odvajajući pogled od uperene cijevi revolvera. Na usnama mu se ukaže podrugljiv osmijeh.

— U redu, šerife. Dobili ste ovu rundu. Slijedeća će biti moja!

— Natrag! — vikne šerif. — Idući put ću pucati, upozoravam te!

Pošli su prema vlaku. Dundee se popne prvi, šerif za njim.

— Sretan put do Tusona, šerife! — dovikne upravitelj.

Lokomotiva zazviždi i ispusti gust oblak dima. Kočnice zaškripe i vlak krene.

Gomila se počela razilaziti. Upravitelj zatvora je još gledao za vlakom koji se udaljavao. Laktom obriše oznojeno čelo.

— Eton Sean! — promrmlja zamisljeno. — Tko bi i pomislio da će poslati najboljega ...

— Nešto ste rekli ...

Upravitelj se okrene i pogleda mladića. Job pokaže na vlak koji se jedva nazirao u daljini.

— To je bio neki čuveni šerif, zar ne?

— Jedan od najboljih. — Upravitelj navuče šešir na oči da ih zaštititi od svjetlosti. — Dundee je u dobrim rukama.

— Što će biti s njim kad stigne u Tuson?

Upravitelj pođe peronom.

— Objesit će ga, momče.

Job se načas zaustavi i pogleda za vlakom.

— Da sam ja na njegovu mjestu pokušao bih sve da pobjegnem.

Široka ravnica djelovala je napušteno. Vjetar je vitlao prašinom i povijao rijetko grmlje.

...

Šerif Sean pogleda kroz prozor vagona.

Zemlja Cochisea i njegovih Apaša!

Vremena su se promijenila. Da li nabolje? Na jugu su iznikle plantaže povrća, a tu, sjevernije, škrti priroda i ratoborni Indijanci!

U vagonu je bilo vruće. Sean otvori limenu čuturicu i povuče nekoliko gutljaja. Zatim je pruži zatvoreniku.

Dundee prkosno stisne usne i pogleda kroz prozor prljav od prašine.

Tako su prolazili sati. Vlak se polako odmicao prema zapadu. Vrućina je popustila.

Šerif ponovo ispije nekoliko gutljaja. Ovoga puta Dundee nije odbio. Pohlepno zgrabi čuturicu i počeo piti.

— Dosta! — reče Sean i oduzme mu čuturicu.

Primakli su se brdima i vlak je usporio. U vagonu je bilo nekoliko putnika: jedan bračni par i tri muškarca, po svoj prilici rudari.

Začuo se zvižduk lokomotive, a kočnice su zaškrupjele. Sean ustane i pogleda kroz prozorčić na vratima. U daljini su se pojavile drvene kuće. Približavali su se posljednjoj stanici prije Cagliura Rangera.

Vlak se uskoro zaustavi. Netko napolju poviče, putnici su ustali. Dundee pogleda šerifa.

— Pođimo! — naredi Sean. — Da protegnemo noge.

Na peronu ih je dočekala grupa naoružanih muškaraca. Jedan je na prsima imao zvijezdu.

— Šerif Sean?

Sean kimne.

Šerif pokaže svoje pratioc.

— Doveo sam trojicu, za svaki slučaj. Ako bi netko pokušao osloboditi...

Sean ga presiječe osmijehom na usnama.

— Kako ste saznali da ćemo proći ovuda?

— Javili su nam iz Bow Stationa.

Sean kimne glavom.

— Možemo li dobiti nešto za jelo.

— Naravno.

Pošli su do trošnog saluna i sjeli za stol. Šerif ih je stoečki promatrao dok su jeli. Sean podigne pogled.

— Neka vaši ljudi pripaze — reče.

Šerif kimne i izađe. Na gradić se spustio sumrak. U nekim kućama upalile su se svjetiljke.

Sean i zatvorenik ostali su sami. Završili su jelo ne izgovorivši nijedne riječi. Na vratima se pojavi šerif.

— Vrijeme je! — reče.

Vlak ponovo krene. Šerif obriše čelo s izrazom olakšanja na licu.

* * *

U vagonu je bilo tamno. Kroz prozor su se nazirali obrisi planina, a iznad njih zvijezde.

Sean sjedne uz bandita, otključa mu lisičinu na lijevoj ruci i prebaci je na svoju ruku.

Lisičina škiljocne.

»Tako ću se moći malo odmoriti«, pomisli on. Revolver mu je bio na desnoj strani, suviše daleko da bi ga Dundee mogao dohvatiti.

Sean zatvori oči.

»Dundee će odvesti u Tuson«, mislio je dalje. »Ništa me u tome neće spriječiti. A poslije...«

Dundee baci pogled u stranu, ne pomaknuvši glavu. »Ubit ću ga«, pomisli ispunjen mržnjom, »samo ako mi se pruži prilika. On me vodi na vješala! Ja neću da umrem! Neću!«

Vlak je promicao kroz noć. Putnici su pozaspali. Vrijeme je prolazilo, sat za satom.

Odjednom žestok udarac potrese vagone.

Eksplodirao je kotao lokomotive, vagoni su iskočili iz tračnica i udarili u stijenje pokraj pruge. Prolomi se vrisak uplašanih i ranjenih putnika, izmiješavši se s praskom drva i stakala. Onda se sve smiri.

Zatim se začu stenjanje i jauci ranjenika, a potom pucnjevi.

Sean naglo ustane i povuče Dundee.

— Ustaj! Znam da ti nije ništa.

Bandit se pridigne na lakat. U očima mu bljesne radostan sjaj.

— To su moji prijatelji. Znao sam da me neće ostaviti na cjedilu — reče zburado.

Šerif je prozreo namjeru svog zarobljenika. Sagnuo se i tako izbjegao udarac. Zamahnuo je munjevitom i udario Dundeeu u bradu. Bandit zastenje i sruši se na pod. Sean ga podigne na ramena i počne se probijati kroz krhotine slomljenoga vagona.

Putnici srednjega vagona još su pružali otpor.

Sean proviri kroz rupu na krovu. Pucnjava je prestala. Tada kraj lokomotive ugleda dva konjanika. Slijeva još trojicu. Zatim spazi putnike kako izlaze iz vagona uzdignutih ruku. Otpor je, dakle, skršen.

Izvuče se kroz otvor na krovu. povukavši za sobom onesvještenoga zatvorenika. Našavši se na tlu, ponovo prebaci zatvorenika na rame i potrči do najbliže stijene.

Tada začuje topot. Baci se na zemlju, spustivši teret kraj sebe. Ugleda jahače. Dojahali su do vagona iz kojega se upravo bio izvukao. Sean se maši rukom za revolver...

Futrola je bila prazna!

Dojahala su još dva jahača i šerif se pripije uz samu zemlju.

Dundee se pomakne.

»Više ne smijem čekati«, pomisli Sean. »Dundee će uzbuniti napadače čim se osvijesti.« Ne oklijevajući ni trenutka, podigne bandita na leđa i, zaklonjen kaktusima i stijenjem, odvuče ga u skrivenu jarugu.

Dundee zastenje i otvori oči. Prepoznavši šerifa, pogled mu se smrača.

— Nemaš nikakve šanse, šerife — procijedi podrugljivo. — Oni će nas pronaći i tada...

Začuše promukle glasove i rzanje konja.

— Putnici će im reći da smo bili u tom vlaku.

Sean je bio zabrinut, ali ničim to nije pokazivao. Znao je: on im se ne može suprotstaviti. Ostao je bez oružja! Još malo, pa će uzjahati i poći da ih potraže, njega i zatvorenika. Zato mora odavde otići što prije. Ako ga uhvate, ustrijelit će ga bez ikakve milosti. A putnici? Banditi će ih ostaviti na miru jer neće imati vremena za njih.

Dundee se već spremao da povikne. Sean mu rukom začepi usta.

— Ni riječi! — zaprijeti mu muklo.

Polako odmakne ruku. Bandit duboko udahne zraka.

— Sve ti je uzalud, šerife — reče. — Do Tusona je još daleko.

Sean se sjeti konja u posljednjem vagonu. Eh, da mu je sada taj konj! Obuze ga bijes zbog nemoći.

— Diži se! — naredi Dundeeu.

Bandit je polako koračao jarugom. Sean neopazice podigne oštar kamen i pritisne ga Dundeeu u leđa.

— Pripazi što radiš? Inače pucam!

Bandit je bio uvjeren da mu je u leđa uperena cijev revolvra.

Došli su do kraja jaruge. Dundee zastade u nedoumici.

— Desno! — reče Sean.

Zašli su u kamenjar.

— Sada lijevo! — naredi Sean.

— Hoćeš ih navesti na krivi trag, ha? — naceri se Dundee. — Ali, sve ti je uzalud.

Ponovo su se približili tračnicama, pola milje od mjesta nesreće.

— Kreni kolosijekom! Između tračnica! S praga na prag!

Dundee opsuje. Znao je: tako neće ostaviti nikakvih tragova. Krenuli su prema jugozapadu. Nebo su prekrili oblaci i zastrli mjesec. Koračali su kraj telegrafskih stupova.

— Stoj! — vikne šerif.

Za njima se ništa nije čulo, ali to Seana nije utješilo. Znao je da ih banditi traže.

— Kreći! Brže!

Poskakivali su s praga na prag, sve brže. Sean nije štedio ni sebe ni zarobljenika. Pred sobom je imao samo jedan cilj: da Dundeea odvede u Tuson.

Bandit je usporio, a i šerif osjetio bol u nozi ozlijeđenoj prilikom eksplozije. Obojica su se zadihala, a lica su im bila oblivena znojem.

Pruga se penjala, činilo se da joj nema kraja. Noge su im postale teške poput olova.

Došli su do zavoja. Sean načas zastane i pogleda ulijevo. Tamo se dizala strmina obrasla grmljem.

— Tamo gore!

Dundee, sav zadihan, pogleda na više.

— Jeste li poludjeli? Polomit ćemo sve kosti!

Sean ga kamenom nemilosrdno gurne u leđa i bandit se počne penjati. Sean pođe za njim, pazeći da ga ne dohvati kamenje koje se kotrljalo iza zatvorenika. Služili su se rukama, hvatajući se za grmlje i stijenje. Primakli su se vrhu. Sean se požuri da pretekne zarobljenika. Zadihano su se svalili preko ruba da odahnu.

Tada se začuo topot. Dolazio je sve bliže.

Sean skupi posljednju snagu i odvuče bandita u grmlje. Tu zamah-

ne i udari ga po glavi. Dundee se sruši bez riječi.

Sean dopuže do ruba stijene i pogleda naniže, prema pruzi.

Ugledao je dva naoružana jahača. Pažljivo su gledali na sve strane. Kad su zamakli za zavoj, Sean otpuže prema onesviještenom banditu. Nasloni se na stijenu da odahne.

Dundee se pokrene. Uto se ponovo začuje topot. Banditi su se vraćali.

Pogledi su im se sreli. Dundee zamijeti u očima svog pratioca da je na sve spreman, zato odustane od namjere da upozori bandite na pruzi.

Opasnost je prošla.

Bandit obriše oznojeno čelo. Zatim iskrivi usta u pakosnu grimasu.

— Ipak, nećete me odvesti u Tuson, šerife! Nikada! Moji će prijatelji pronaći tragove.

— Tvoji prijatelji! — Sean razvuče usne. — Što su uradili? Sve su nas izvrgli opasnosti. I tebe. Jesi li promislio o tome? Možda su te htjeli zauvijek ušutkati?

Dundee bljesne pogledom.

— Ti si poludio, šerife! Oni to nikada...

— Doista?

— Zašto bi me...

— Da ne propjevaš u Tusonu. Da im se ne osvetiš što te nisu oslobodili. Eto zašto!

II

Sean je promatrao prugu. Tračnice su sjale na slaboj mjesecini. Vjetar je nanosio prašinu, a oblaci su ponovo počeli zastirati nebo.

Šerif se kolebao: da li da pođe u pomoć ranjenicima u vlaku ili da nastavi put? Odluči se za ovo drugo. Ujutro, najkasnije oko podneva, naići će slijedeći vlak i pokupiti putnike, a banditi se neće smjeti dugo

zadržavati u tom kraju jer će za njima poći potjera čim se pročuje što se dogodilo.

Naprijed, u Tuson!

Krenuli su dalje, šerif na tri koraka iza Dundeea. Bandit nije pokazivao straha. Bio je čvrsto uvjeren da će ga prijatelji spasiti.

Od pruge su se udaljili nekoliko milja. Sean je već jedva podizao ozlijeđenu nogu. I Dundee je koračao s krajnjim naporom. Nisu bili navikli na pješaćenje.

Svitalo je. Čulo se samo škripanje pijeska pod njihovim nogama. Sean je sve to vrijeme vukao za sobom granu i njome brisao tragove u pijesku. Kad su ponovo zašli u kamenjar, on je odbaci.

Zastali su da se odmore podno visoke stijene. Dundee je promatrao šerifa skupljenih očiju.

— Okani se jalova posla, šerife — procijedi kroz zube. — Pusti me. Time ćeš i sebi spasiti život. Moji prijatelji će te poštediti.

Sean je samo promatrao divlji krajolik.

— Jednom sam pogriješio pustivši zarobljenika. Sutradan je ubio nedužna čovjeka. Nikada ga poslije nisu uhvatili. Kreći!

Dundee opsuje u pola glasa i krene uskim puteljkom.

Već se posve razdanilo. Uskoro je izašlo sunce. Bandit se zaustavi, skine šešir i obriše uznojeno čelo. Lice mu je bilo smrknuto od napor-
nih misli.

— Ja ne mogu dalje. Ponesi me ako možeš! — reče odjednom.

Sean mu se unese u lice.

— Ako se budeš protivio, snaći će te još gora sudbina. Privezat ću te za drvo i vratiti se po tebe s potjerom

nakon nekoliko dana. Sumnjam da ću te zateći živa.

— A moji?

— Malo je vjerojatno da će te pronaći u toj pustoši. Odluči se za jedno ili drugo.

Bandit je razmišljao nekoliko trenutaka.

— Dobro, krenimo — reče muklo.

Postalo je vruće i košulje im se počele lijepiti za uznojenu kožu. Noge, nenavikle na pješaćenje, boljale su ih sve više.

U podne su se iscrpljeni spustili u hlad ispod nagnute stijene.

— Vode! — zavapi Dundee progutavši slinu.

Pošto se malo odmorio, Sean ustane i popne se na uzvišicu odakle je pucao pogled nadaleko. Nigdje nije mogao otkriti zelenila koje bi ukazivalo na neki izvor.

Vrativši se svome zarobljeniku, nijemo odmahne glavom.

— Ništa — reče.

Dundee ga je gledao grozničavim pogledom.

— Pocrkat ćemo od žeđi!

Sean pokaže na zapad.

— Tamo je Sean Pedro River.

— Znam. Ali do nje je petnaestak milja.

— Pa šta?

Dundee se promuklo nasmije.

— Nikada nećemo prijeći tolike milje.

Sjedili su tako u hladu desetak minuta ne progovorivši ni riječi. Onda Dundee reče:

— Poznajem ja svoje prijatelje. Oni će nas slijediti sve dok nas ne nađu. A onda će ti oderati kožu, šerife!

Sean je gledao preda se, ne obraćajući pažnju na njegovu prijetnju.

Dundee odjednom trgne nogom i saspe šerifu pijesak u lice. Istodobno se baci na njega.

Sean načas zaslijepljen pijeskom, nije bio pripravan na borbu. Dundee je za trenutak bio na njemu i rukama ga zgrabio za vrat. Šerif se odupre o stijenu i koljenima odbaci bandita. Dundee zatetura natraške, spotakne se o kamen i sruši na zemlju.

— Diži se!

Sean je stajao nad njim s prijetućim sjajem u očima.

Uvečer je ugodno zahladilo. Ležali su iscrpljeni na rubu doline obrasle tvrdom, suhom travom.

Obojici je bio potreban san, ali Sean nije znao za što da priveže zarobljenika. Preostalo mu je samo jedno: da učini isto što je uradio i u vagonu. Otključao je jednu lisičinu i stavio je sebi na lijevu ruku. Ključić odbaci na plosnati kamen udaljen desetak metara.

Tako su zaspali.

Dundee se probudi usred noći i polako okrene glavu. Pažljivo je promatrao bradato lice svoga čuvara, čovjeka koji je čvrsto odlučio da ga odvede na vješala. Grozničavo je razmišljao što da učini. Kako da ga onemogućiti u tome. Da ga ubije? Golim rukama ništa neće postići. Možda ostrugama!

Malko pridigne koljeno i oprezno skine ostrugu s lijeve čizme. Napeto je osluškivao disanje čovjeka kraj sebe. Zatim pogleda prema kamenu na kojem je bio ključić.

Onda zamahne iz sve snage prema protivnikovu licu. Ali ga dočeka iznenađenje. Šerif mu zgrabi ruku i snažno je savi je. Dundee zaurla od boli i ispusti ostrugu.

Otkotrljali su se nekoliko metara. Sean je napokon uspio da udarcem u bradu smiri svoga protivnika.

»Malo je nedostajalo da me ne ubije«, pomisli otresujući prašinu s odijela.

— Diži se! — naredi.

— Propustio sam ovu priliku, ali ništa zato — reče Dundee. — Pružit će mi se druga.

Krenuli su dalje vezani lisičinama. Šerif usput pokupi ključić, ne ispuštajući bandita s očiju.

— Tebi je do nagrade, šerife, zar ne? Koliko su ti ponudili za moju glavu?

— Zaveži!

— Nećeš me prevariti. Zar bi podnosio sve to za pišljivu plaću.

Blijesak u Seanovim očima upozorila ga na oprez.

— Ako odmah ne zavežeš, mogao bih se zaboraviti.

Polako su napredovali prema zapadu kroz tihi noć. Zvijezde su već počele blijedjeti, a dolinom su se stale vući lake maglene koprene.

Pred njima je bio vruć dan. Uzalud su pogledom tražili hlad. Tek poneka gudura pružila bi im povremeno utočište da se odmore.

Žed je postala neizdržljiva. Potkraj dana jedva su podizali noge. Sean je želio samo jedno: doći što prije do rijeke.

Kad se smračilo, legli su na pijesak među kaktuse i zaspali.

San im je bio nemiran. Budili bi se bez ikakva razloga, zvjerajući oko sebe.

Sean je sanjao strašan san. Posvuda je vidio blijeda lica širom rastvorenih usta. Svi su pokazivali na njega. Uletio je u neku kuću i na zidovima ugledao potjernice, a na

njima ona ista lica. Oživjela su i vikala, mašući košćatim rukama. Zatim je neki čovjek donio mnogo novčanica i bacio ih u zrak. Prikaze su brzo pokupile novac i pružale ga prema njemu. Tada prepozna čovjeka sa zvijezdom na grudima. To je bio on. Pokuša pobjeći od svega, ali čovjek sa zvijezdom poviče za njim da mu je brat mrtav.

Naglo se probudi i podigne na laktove.

»Zaboga, još ću poludjeti«, pomisli. »Dalje prema rijeci. Da se što prije sve to svrši!«

Probudi Dundeeu. Pošli su dalje, teturajući.

Prošao je još jedan dan. Iz uska kanjona izašli su na ravnicu na kojoj je vjetar vitlao pijeskom. Zažmirkali su ugledavši crvenu, sunčanu loptu koja samo što nije zašla za planinu.

U daljini su ugledali zelenilo.

— Rijeka! — usklikne Dundee i posrćući krene naprijed.

Potrčali su koliko im je to snaga dopuštala, prešli šumarak i ugledali vodu. Sean odjednom podigne ruku.

— Što je, do đavola? — upita bandit.

— Zaveži! — procijedi šerif osluškujući žuborenje.

— Uplašio si se da ćeš na obali zateći moje prijatelje, zar ne?

Sean ga presiječe pogledom.

— Oni još nisu mogli stići dovde. Ne zavaravaj se lažnim nadama! Ovuda se vucaraju Apaši. Zar bi htio da odjednom dobiješ strijelu u trbuh?

— Kakvi Apaši!

— Oni se ne pokazuju ako to nije baš potrebno. Ja sam naišao na mnoge njihove tragove u Chirihahua Mountainsu.

Bandit nemirno zatrepće očima. Polako su krenuli dalje. Primakli su se grmlju blizu obale i zastali.

— Vidite li što, šerife? — šapne Dundee.

Glas mu se čudno izmijenio. Našli su se pred istom opasnošću.

— Ništa.

Otpuzali su na stijenu koja se nadnijela nad rijekom i pogledom pretražili obalu.

— Pokušajmo...

Sišli su do rijeke, klekli i lica zaronili u vodu. Dundee nakon nekoliko trenutaka uspravi tijelo.

— Skinite lisičine, šerife. Ozlijedile su nam zapešća.

Bio je u pravu. I Seanova je ruka bila otečena. Ipak zaniječe glavom.

— Zar ćemo ovako do Tusona? — gorko će bandit.

— Možda.

Dundee opsuje i ponovo zagnjuri glavu u vodu. »Možda je ovo prava prilika«, pomisli otpivši nekoliko gutljaja. Naglo se podigne i baci na šerifa. Pritisne ga pod vodu svom težinom tijela. Sean mu se otme i povuče ga u nešto dublju vodu.

»Kako da se dočepam ključića«, pomisli razbojnik. Dok su se prevrtali po plićaku, on uvuče ruku u džep Seanovih hlača i podere ga. Ponovo su se otkotrljali u dublju vodu. Sean je uspio onesposobiti Dundeeu s nekoliko dobro odmjerenih udaraca. Oduvče ga na obalu.

Kad su se, izmoreni i zadihani, ispružili na šljunku, šerif se okrene banditu.

— Budalo!

Dundee ga je netremice promatrao.

— Što mi možeš, šerife. Ubiti me ne smiješ.

Sean je znao da je bandit u pravu. Prednost je bila na njegovoj strani.

Mogao je iskoristiti svaku priliku. Bili su daleko od cilja, u pustom kraju. Mundejevi ortaci bili su im na tragu.

Prikupljali su snage da nastave put. Nad rijeku se spustila maglica, povjetarac je šušкао lišćem u šumarku iznad rijeke. Nebo na zapadu obojilo se rumenilom.

Sean potraži pogledom neko drvo za koje bi privezao zarobljenika i tako ugodnije proveo noć. Pronašavši ga, maši se za džep.

Protne.

Džep je bio poderan, a ključić je — nestao!

Zacijelo je pao u rijeku dok su se on i Dundee borili. Odjednom ga spopadne grčovit smijeh. Dundee začuđeno podigne pogled.

— Dundee, budalo jedna! Poderao si mi džep i ključić je pao u rijeku!

Bandit skoči.

— Ako ga ne pronađemo, kako ćeš se osloboditi? — upita ga Sean.

Dundee se ugrize za usnu. Čelo mu je bilo obliveno znojem, a pogled mu postade nesiguran. Još su bili mokri, a već se spustila noć. Postalo je hladnije i Sean zadršće.

— Potražimo ključić — predloži šerif promuklo.

Pošli su prema vodi. Voda se razbistrila tako da se na mjesecini vidjelo dno plićaka. Sagli su se i napregnuto stali promatrati dno.

Obilazili su plićak desetak minuta, ali bez ikakva uspjeha. Neraspoloženo su se vratili na obalu i sjeli. Obojicu su boljeli ozlijeđeni zglobovi na rukama. Unatoč tome, šerif nije mogao odoljeti da se ne nasmije.

— Što ćeš sada, Dundee? Više me ne smiješ ubiti. Pretežak sam da me ponesek.

— Nosi se u pakao! — opsuje bandit.

— I ti ćeš sa mnom, zar ne? — naruga se Sean.

Dundee bijesno promrsi:

— Da mi je komadić žice. Pokušao bih otvoriti lisičine.

— Tu nema nikakve žice, momče.

— Znam!

— Ne preostaje nam drugo nego da ovako nastavimo. Još tridesetak milja.

— Ja se ne mičem oдавде. Tu ću pričekati svoje prijatelje.

— Tvoji prijatelji! Oni su već odmaglili koliko su ih noge nosile. Uplašili su se potjere koja im je već zacijelo za petama.

Sean se ispruži. U želucu mu je zakrčilo od gladi.

— Bolje da spavamo, Dundee — dobaci šerif prijazno svome zarobljeniku. — Ne budi me suviše rano.

Dundee opsuje i okrene se u stranu.

Noć je bila tiha. Oblaci iznad njihovih glava odmicali su prema jugu.

III

Šerif se naglo trgne iza sna. Nije ga probudila jutarnja hladnoća ni njegov zarobljenik. Začuo je šum koji ga je upozorio na opasnost.

Polako podigne glavu i pogledom prijeđe naokolo. Nije opazio ništa sumnjivo.

Prošlo je nekoliko minuta i ništa se nije dogodilo. Sean ponovo legne, povukavši lanac koji je vezivao obje lisičine, na njegovoj i Dundeeovoj ruci.

Pogled mu se zaustavi na banditu, koji je spavao mirno poput nedužna djeteta. Tko bi u njemu prepoznao zločinca? Kad čovjek ovako gleda,

pomislio bi da taj momak nije u stanju zgaziti crva.

Gorko se osmjehne, ali mu se osmijeh sledi na usnama. Ponovo je začuo isti šum.

Netko je dolazio po pijesku..

Tko?

Na drugoj strani rijeke sve je bilo mirno. Sean pogleda lijevo, pa desno. Opasnost je, dakle dolazila iza leđa. Polako se okrene. Zanimje.

Ugledao je mladića s puškom u ruci. Stajao je između dva stabla i promatrao ih.

Već je svanulo i Sean ocijeni da mladić još nije prešao ni dvadesetu.

— Ruke u vis, gospodine! — zapovijedi mladić podigavši vinčesterku.

Dundee se trgne iza sna.

— Pucaj... pucaj... — počeo vikati, misleći da je to netko od njegovih.

Međutim, glas mu se prekine kad ugleda nepoznata mladića. Neznamac je začuđeno promatrao ovu dvojicu koji su čučali na obali i ponašali se tako čudno.

— To nisu tvoji ortaci, Dundee — dobaci Sean Dundeeu. — Momak nas je otkrio posve slučajno.

— Podignite ruke, brzo! — Mladić je očito bio uznemiren čudnim držanjem neznanaca na obali.

Ugledao je lisičine tek kad su ustali i podigli ruke. Priđe im smrknuta pogleda.

— Što tražite ovdje? Jeste li pobjegli iz zatvora? Zašto ste vezani lisičinama?

Sean razvuče lice.

— Ja sam šerif Sean, mladiću, a ono je moj zarobljenik. Putujemo u Tuson.

Mladić se ogleda, ali nigdje ne opazi konje.

— Ne vjeruj mu — poviče Dundee. — On laže, on nije šerif. Ne vjeruj mu nijednu riječ. Obojica smo pobjegli šerifu u Globeu kad smo u igri ustrijelili nekog Meksikanca. Krenuli smo prema Tombstoneu. Ne vjeruj...

— Zaveži, Dundee — presiječe ga šerif. — Tako se nećeš izvući. — Zatim se okrene mladiću u kauboj-skom odijelu. — Odvedi nas svome gazdi. Tamo će se sve razjasniti.

Momak proguta slinu.

— Lažete obojica. Ne možete me prevariti. Nisam toliko glup.

— To nisam ni rekao — reče Sean.

Tada se začuje topot, a zatim i nečiji glas.

— Sead, gdje si, do vraga?

— Na rijeci — poviče mladić. — Dođi ovamo.

Među drvećem pojavi se jahač. Čim je ugledao grupu na obali, iz futrole izvuče pušku. Bio je stariji od Seada, lice mu je bilo oštro izrezano a oči sive.

— Koga si to uhvatio, Sead?

Mladić slegne ramenima.

— Ne znam. Obojica lažu, Nevada. Zacijelo su banditi.

— Tako izgledaju — kimne Nevada.

— Jeste li vi gazda, Nevada? — mirno upita Sean.

— Nisam. Ja sam predradnik. Krenimo!

Polako su pošli prema šumarku. Došljaci su uzjahali konje i krenuli. Sead sprijeda, zatim Sean i Dundee, a na začelju Nevada.

— Što ćemo s njima, Nevada? — upita mladić.

— Odvest ćemo ih na ranč. Tvoj će otac odlučiti što će biti dalje.

Dundee je grozničavo razmišljao. Što da izmisli da te ljude pridobije za sebe?

Pošli su nizvodno, a zatim skrenuli puteljkom između dva brežuljka. Padine su bile posute grmljem, a ponegdje i drvećem. Zatim su ujahali na pašnjak na kojem je bilo oveće stado. Uskoro su ugledali i ranč, podignut nedaleko od rijeke. Tri kauboja dojahala su im u susret, znatiželjno mjereći neznance.

— Gdje je gazda? — upita ih predradnik.

— Na ranču, Nevada.

— Ostanite kod stoke. Mi ćemo ovu dvojicu sami odvesti na ranč.

Kauboji su okrenuli konje i odjahali prema stadu. Sunce je pripeklo i Sean osjeti kako mu se košulja lijepi za leđa. Svaki korak pričinjavao mu je sve veću bol, a rana na ruci još se pogoršala. Naposljetku su stigli do obora i ušli u dvorište.

— Pozovi oca, Sead — naredi Nevada.

Mladić sjaše i uđe u kuću. Sean se ogleda. Ranč je bio uredan. Na trijemu je visjelo nekoliko kotarica sa cvijećem.

Iz kuće izade Chalk Davis čovjek srednje visine, čvrsta četvrtasta lica i crvenkaste kose. Namršteno se zagleda u došljake.

— Gazda, mi smo...

— Znam, Nevada — presiječe gazda Nevadu. — Sead mi je već sve ispričao. Do grada je daleko, ali mi ćemo ih tamo ipak otpratiti.

Sean istupi korak naprijed.

— Ja sam šerif Sean — reče mirno. — A ovo je moj uhapšenik.

Gazda skupi obrve.

— Gdje vam je konj i oružje. gospodine šerife. Zašto ne skinete lisičine?

Dundee se brzo umiješa u razgovor.

— Ne vjerujte mu nijedne riječi, rančeru. I on je varalica na kartama poput mene.

— Prepustite to meni...

— Za nama je potjera — reče bandit. — Dobro, rančeru, ne preostaje nam ništa drugo već da pričekamo potjeru.

Sean se jedva suzdržavao da ne plane.

— Odvedite nas u najbliži grad, rančeru, ili do neke vojne jedinice. Svaki me šerif poznaje.

Davis se osmjehne.

— U to ne sumnjam. Možda po potjernicama s vašom slikom. Do vruga, ako ste šerif, zašto ne otključate lisičine.

— Izgubio sam ključić.

Davis se okrene predradniku.

— Nevada, zatvori ih u šupu.

Nevada sjaše. Utjerao ih je u šupu puna starih stvari i poljoprivrednog alata. Kroz pukotine između dasaka ulazilo je svjetlo.

Kad je Nevada izvana čvrsto zakračunao vrata, Dundee se okrene svome čuvaru i reče prigušeno:

— Kad dođu moji prijatelji, rančer će pomisliti da je to potjera. Ha, što kažeš na to?

...

Satima su ležali u polutama i osluškivali zvukove iz dvorišta. Davis im je poslao jela i pića i oni su se malo oporavili od napora i tegoba proteklih dana.

Dundee se smješкао.

— Nisu ti vjerovali ni riječi, veliki šerife. Sada smo u istoj koži.

Na Seanovu licu ništa se ne pomakne.

— Pričekajmo, Dundee, pričekajmo malo.

— Gdje ti je zvijezda, šerife? —
podrugljivo će bandit. — Zar im
nećeš pokazati svoju zvijezdu?

»Dundee je u stanju da im ispriča
kako sam zvijezdu ukrao nekome
šerifu, čak i to da sam ga prije toga
ubio«, pomisli Sean.

— Nemam je više — reče naglas.
— Pala je u rijeku zajedno s
ključićem.

To je bila istina.

Približavala se večer. Začuli su se
koraci i netko je s vrata podigao
težak drveni zasun. Vrata se otvoriše
uz škripu i na njima se pojavi Davis.

— Sutra ću vas otpremiti do Apa-
ške stanice. Tamo će vas pokupiti
kočija i odvesti dalje.

Uto se začuje zvonki djevojački
glas. Rančer se okrene.

— Stavi bocu na pod, Susanna. Ja
ću je uzeti — reče.

— Da, oče.

Ugledali su je samo na trenutak
dok je prolazila ispred vrata. Bila je
to vitka djevojka u hlačama od
grube tkanine. Bocu je spustila na
pod i udaljila se. Rančer je dohvati i
stavi na pod kraj zatvorenika.

— Jelo ćete dobiti kasnije — reče i
za sobom zatvori vrata.

Ranču se približavao topot konj-
skih kopita. Dok je Dundee pio, Sean
proviri kroz pukotinu među daska-
ma. Jahač je sjahao i sav zadihan
obratio se rančeru:

— Gazda, Indijanci!

— Što se dogodilo?

— Poslao me je Nevada da vam
javim da je Mike ugledao trojicu na
južnom pašnjaku.

Davis iskrivi usne.

— Jesu li momci na svojim mje-
stima?

— Jesu, gazda. Vrebamo ih već
tjednima. Te proklete lopove.

— Dobro, vrati se na pašnjak.
Dolazim odmah.

Dok je kauboj nestajao u oblaku
prašine, rančer uđe u konjušnicu i
uskoro izvede osedlana konja. Uzja-
hao ga je i pojurio za kaubojem.

Sean ga otprati zabrinutim pogle-
dom. Apaši su značili novu opasnost.
Tko je sve ostao na ranču? Zar je
Davis sve kauboje poslao na paš-
njak?

Indijanci su, znači, ponovo pobje-
gli iz rezervata. Glad ih je zacijelo
natjerala da kradu stoku.

Napolju je bilo mirno, ali ga to
nimalo nije umirilo. Dundee je poku-
šavao skinuti čizme, ali mu to nikako
nije polazilo za rukom. Noge su mu
bile natečene od višednevna pješače-
nja.

Uto u daljini odjekne hitac. Zatim
još dva zaredom.

Dundee priskoči do pukotine u
zidu.

— To su oni! — poviče veselo.

— Tko? Zar tvoji prijatelji?

Bandit pogleda šerifa slavodobitno.

— Naravno! — reče, ali mu se
čelo smrkne. — Budale, zašto se nisu
predstavili kao potjera?

Šerif mu dobaci hladan pogled.

— Ne zavaravaj se ispraznim na-
dama. To su se kauboji sukobili s
Indijancima.

Bandit ga pogleda.

— Pobjegnimo! — predloži Seanu
užarena pogleda. — Dovoljno će biti
da istrgnemo nekoliko dasaka.

— Zaveži! Mi ostajemo ovdje. Me-
ne ne čekaju vješala, zato ne moram
bježati.

Dundee stisne šake kao da će
jurnuti na Seana, ali se predomisli.

— Dobro — izusti promuklo, sku-
pivši oči u dvije tanke crte.

Pucnjava je odjednom prestala. Netko je prošao dvorištem. Iz kuće je dopiralo slabašno svjetlo. Zalupila su neka vrata i ponovo ih okruži tišina.

Sean utone u misli. Da, možda bi najbolje bilo napustiti taj poziv i posvetiti se uzgoju stoke. Njegovo zvanje više ga zapravo ne veseli. Stekao je slavu i do nje mu više nije stalo. A legenda koja ga prati?! Legenda o nemilosrdnom šerifu koji je uvijek dovodio mrtve zarobljenike?

Ne, ovoga puta mora biti drukčije. Dundeea će dovesti živa.

U mislima se vratio na sam početak svoga puta. U vrijeme kada je bio ubijen Jim Sean, njegov brat, lovac na bandite za kojima su bile raspisane potjernice. Eton je pronašao ubojicu, svoga brata i ubio ga. Odmah je podigao nagradu i odjahao iz Las Crucesa. Odonda su ga progovorili snovi...

Jaki topot trgne ga iz misli. Začuju se glasovi, među njima i uplašeni djevojački poklik:

— Zaboga, oče. Što se...

Glas se prekine. U dvorištu nastade metež. Jahači su sjahali zveckajući ostrugama.

— Oprezno, trista mu... — začuo se Nevadin glas. — Pomognite mi da ga prenesemo u kuću.

Zatim se buka stišala. Konje su odveli u konjušnicu, a žamora je uskoro nestalo, samo su iz kuće dopirali dijelovi nerazumljiva razgovora.

— Što se dogodilo? — upita Dundee promuklo.

— Rančer je u sukobu ranjen. Unijeli su ga u kuću.

U dvorištu je ponovo oživjelo. Nevada je okupio kauboje i poslao ih za Indijancima. Otprativši ih pogle-

dom, vratio se u kuću gdje je rančerova žena oprezno skidala s muža okrvavljenу košulju. Lice joj je bilo blijedo, a ruke su joj drhtale.

— Ugrij vode, Susanna — okrene se žena djevojci, a potom predradniku, pogledom tražeći pomoć.

— No, izvadite već jednom tu prokletu strijelu — procijedi ranjenik.

Nevada kimne namrštena čela.

— Dobro, gazda... pokušat ćemo.

Davis zastenje. On je još na pašnjaku pokušao izvući strijelu, ali je ona pukla.

— Ne obaziri se na mene, Nevada. Nekako ću izdržati — reče rančer muklo.

Predradnik je oklijevao. Kakva je to strijela? Možda ona s malim šiljcima u suprotnom smjeru. Takve je teško vaditi, a osim toga još više raskrvave ranjenika.

Davis se okrene ženi.

— Izadi načas... dok Nevada ne završi posao.

Žena ga posluša. Dade znak kćerki i one obje izađu iz sobe.

Nevada proguta slinu, grlo mu je bilo suho. Nagne se nad ranjenika kome je lice bilo obliveno znojem.

— Sad ću je izvaditi... gazda...

Uhvatio je šakom i oprezno povuče. Rančer zatvori oči i stisne zube. Zadrhtao je, ali nije dao od sebe glasa.

Nevada povuče snažno, ali je vršak strijele bio zaboden dublje nego što je procijenio. Davis se onesvijestio od boli. Predradnik ispusti strijelu i laktom obriše znoj sa čela.

Znao je da se upustio u opasan posao. Jedan pogrešan trzaj i gazda će umrijeti.

Okrene se i pođe u sobu u kojoj su bile rančerova žena i kćerka.

— Ne mogu — procijedi zdvojno.

Potom istrči na dvorište i duboko udahne noćni zrak. Stari sluga Smoky pušio je lulu, naslonjen na stup trijema. Ugledavši Nevadu, pristupi mu i nakašlja se.

— Zar nije uspjelo?

Nevada zaniječe glavom

— Strijela je suviše duboko. Sumnjam da bi je itko...

— Da pokušamo...

Dosjetili su se obojica u isti trenutak.

— Da pitamo onu dvojicu u šupi? — opet će Smoky.

Nevada je razmišljao nekoliko trenutaka.

— Ne, to je isključeno — reče odlučno.

Smoky mu se unese u lice.

— Znam da ti se ne sviđaju. Ali zaboga, zar možemo birati?

— Čuj me, Smoky. To su banditi. Ne mogu ih pustiti blizu onesviještenog gazde.

Smoky podigne ruke kao da umiruje ozlojeđeno dijete.

— Nevada, još nismo sigurni koji je od njih bandit. Uostalom, gazdin život visi o niti. Upitaj ih!

Nevada se ugrize za usnu. Pogled mu odluta prema šupi u kojoj su bili zatvorenici. Napokon se odluči i pristade.

Sean i Dundee začuli su korake. zatim je netko podigao tečak zasun i vrata su se otvorila. Na njima su ugledali tamnu priliku.

— Koji se od vas razumije u vađenje indijanskih strijela?

Dundee je šutio. Sean reče mirno:

— Ovisi o tome koliko je duboko, predradniče.

— Možeš li ili ne možeš? — upita Nevada nestrpljivo.

Šerif nije dugo razmišljao.

— Mogu — reče.

Na vratima se pojavi stari Smoky.

— Objasni mu, Nevada, o kakvoj je rani riječ.

Predradnik opiše ranu.

— Pokušat ću... ako mi oslobodiš ruke.

Nevada se trgne, izmijenivši pogled sa Smokyjem.

— Poslušaj ga — kimne Smoky.

Nevada je bio obliven znojem. Pogled mu odluta prema kući. Kroz prozor se nazirao obris žene nagnute nad ranjenikom.

— Dobro, neznance. Ali ako umre...

Rečenicu nije dovršio.

Sean je imao čelične živce. Odlučio je da pomogne i učinit će sve što bude mogao da u tome uspije.

— Ja nisam svemoguć, predradniče. Učinit ću sve što bude u mojoj moći.

Nevada se okrene starome sluzi:

— Donesi svjetiljku i odvedi ih u kovačnicu. — Zatim se okrene zatvorenicima. — Upozoravam vas da ne pokušate bježati. Progonit ćemo vas, makar nakraj svijeta.

Ustali su bez riječi i pošli za Smokyjem prema maloj kovačnici kakve obično imaju osamljeni rančevi. Uskoro je zvuk čekića poremetio noćnu tišinu. Predradnik je pohitao da im što prije skine lisičine.

Udarci čekića osvijestili su Davisa. Okrene se ženi.

— Gdje je Nevada? — upita.

— Napolju. Onoj dvojici razbija lisičine.

Ranjenik se pokušava pridici na lakat.

— Zar je poludio? Zašto...

Žena ga lagano spusti na jastuk.

— Smiri se. Chalk. Boli te jako?

— Nekako ću izdržati.

Udarci su utihnuli. Zatim su se čuli koraci i na vratima se pojavi Sean, a za njim Nevada.

— Gazda — nesigurno započne predradnik. — On kaže da je često vadio takve strijele...

Sean pride krevetu. Ranjenik ga je promatrao skupljenih očiju. Zatim obriši neznaničeva lica počnu lelujati.

— Prihvati se posla, neznaniče... ali čuvaj se ako ti ne pođe za rukom...

Susanna pobjegne iz sobe, za njom i Kata Davis sa suzama u očima. Šerif prijeđe pogledom po sobi.

— Donesite mi vode da operem ruke.

Pošto mu je udovoljeno želji i pošto je temeljito oprao ruke, okrene se Nevadi.

— Dajte mu da pije viskija.

Predradnik dohvati bocu i primakne je ranjenikovim ustima.

— Dosta — reče šerif nakon desetak sekundi.

Miran Seanov glas ulijevao je povjerenje. Davisu se učinilo da netko govori iz daljine.

— Šiljak je duboko ispod lopatice. Strijelu ne mogu izvaditi sprijeda. Morat ćete mi pomoći, Nevada.

Predradnik kimne bez riječi.

IV

Djevojka je prišla Smokyju koji nije puštao oči sa zatvorenika. U ruci je držao stari revolver.

Dundee je trljao ozlijeđeno mjesto na ruci. Pogled mu se zaustavi na osedlanu konju. U futroli je zamijetio pušku. Možda mu se pruži prilika.

— Ne pokušavaj ništa — upozori ga starac. — Ako tvoj prijatelj uspije, možda...

Dundee se osmjehne djevojci. Opazio je da ga promatra radoznalo. Ponovo se okrene Smokyju.

— U gadnoj smo neprilici, sve zbog jednog prokletog Meksikanca — počeo pričati.

— Što ste uradili?

— Varao nas je pri kartanju, izbila je svađa i mi smo ga ustrijelili.

— Znači... imali ste valjan razlog...

Mladić žalosno zavrti glavom.

— Nitko nam ne vjeruje. Ako nas potjera uhvati, odvest će nas u Globe i tamo objesiti.

Pokušao je u djevojci pobuditi samilost. Zamijetio je da se i Smoky pokolebavao.

— Žao mi je tog Meksikanca, ali što mi to vrijedi. Čovjek je imao utjecajnih prijatelja u gradskom vijeću i svi su izgledi da ćemo visjeti.

Susanna pođe prema koralu i zagleda se u daljinu. Vjetar se poigravao lakim maglenim koprenama, a na nebu su sjale blistave zvijezde.

Netko u kući poviče. Na vratima se pojavi Kate Davis.

— Uspio je! — poviče sva izvan sebe od radosti i uzbuđenja. — Susanna, dođi ovamo!

Djevojka potrči preko dvorišta i uleti u kuću. Dundee se okrene starome sluzi koji je gorio od nestrpljenja da vidi gazdu.

— Jesi li čuo. Moj je prijatelj dobro obavio posao.

Smoky ga pogleda ispod oka.

— Je li on doista tvoj prijatelj? Cini mi se da si Seadu rekao nešto drugo.

Bandit odmahne rukom.

U sobi je bilo tiho. Svi su promatrali ranjenika. Seanu odjednom postade mučno i izađe iz kuće. Nevada

ga je slijedio. Izašavši na trijem, okrene se Smokyju:

— Zamisli, gurnuo je strijelu prema lopatici i izvukao je straga. Došlo mi je da vrisnem od radosti. Momak se razumije u posao.

Sean se nasloni na stup duboko udahne zraka. Uspjelo je, na svu sreću! Ali, više se ne bi u tako nešto upustio.

Nevada mu priđe i nakašlje se, tražeći prikladnu riječ.

— Ne brinite, gospodine. Gazda će se izvući, snažne je tjelesne građe. A što se tiče vas... i onoga vašeg prijatelja, morat ću vas, na žalost, pritvoriti dok se gazda ne oporavi i odluči što ćemo s vama.

Na Seanovu licu ništa se ne pomakne.

— On mi nije prijatelj, već ubojica.

— Znam. U Globeu ste pri kartanju ustrijelili nekoga Meksikanca. Gazda će vam pogledati kroz prste, ne brinite.

Šerif se okrene predradniku.

— Momak vam je ispričao svoju priču. Ponavljam: ja sam šerif Sean, a on je bandit.

Zamijetio je da mu Nevada još ne vjeruje.

— Bez obzira na to što ste, moram vas zadržati na ranču.

— Prebacite nas do Apaške staniće. To je najbolje što možete uraditi.

Predradnik zaniječe glavom.

— Neka gazda o tome odluči, kad se oporavi — reče.

Uto im priđe Dundee i ispruži ruke.

— Zar nas nećete vezati?

— Nećemo. Spavat ćete s nama u spavaonici. Sutra ćemo vidjeti što ćemo s vama.

Bandit se nasmije i pođe prema dugačkoj brvnari koja je kaubojima služila za spavanje. Sean pođe za njim. Kad su ušli, Nevada im pokaže dva prazna ležaja.

— Tu ne spava nitko. I još nešto: odagnajte svaku pomisao na bijeg.

Dvorište se uskoro napuni kaubojima koji su dojahali s pašnjaka. Nevada izađe da im ispriča kako je protekla operacija. Kauboji su ponovo odjahali na pašnjake, osim dvojice koji su ušli u spavaonicu i umorno se svalili na ležajeve.

Jedan se okrene Seanu.

— Imali ste sreću, amigo. Gazda će vam se zato odužiti.

Sean slegne ramenima i zagleda se u strop. Dundee upita kauboje koliko je Apaša napalo stado.

— Desetak. Neke smo ubili. Ostali će se vratiti s pojačanjem.

Sean se zamisli. Ovaj je kraj pun Apaša. Bez konja i oružja ne smiju na put.

• • •

Napolju je bilo vruće. Na ranču je od muškaraca ostao samo Smoky s jednim kaubojem.

Sean je odšetao do korala i zabrinuto promatrao obronke okolnih brežuljaka. Kad se okrenuo, u dvorištu je ugledao Dundeeta, a zatim i mladu djevojku s vedrom u ruci.

Znao je da će bandit iskoristiti prvu priliku koja mu se ukaže da pobjegne.

Susanna je taman izlazila iz staje noseći prazno vedro da ga opere.

— Smijem li vam pomoći, gospođice? — dočeka je mladić s ljubaznim osmijehom na usnama.

Njegov joj se glas dopao, razlikovao se od glasova na koje je bila navikla. Mladić je dolazio izdaleka,

mogao bi joj ispričati štošta o događajima u velikom svijetu.

— Mogu i sama, gospodine...

— Dundee, Sam Dundee — reče pristupivši joj bliže.

Ona ga radoznalo pogleda.

— Zašto ste ubili onoga Meksikanca? — upita nagnuvši glavu.

— Varao nas je pri kartanju, gospodice.

— A vi niste varali? Čula sam tako nešto...

On skrušeno obori oči.

— Ponekad. Mi smo siromašni, a takvi obično gube. Da, i mi smo ponekad morali varati.

— Znači da niste imali razloga da ga ustrijelite.

Mladić podigne obrve.

— Ali on se prvi mašio za revolver.

— I vaš prijatelj je pucao?

— Tako je, gospodice.

Ona podigne vedro i pogleda Dundee iskosa.

— Zašto se niste sami prijavili vlastima, ako ste to uradili u samoobrani?

— To smo propustili, priznajem — pokuša se nasmiješiti. — Ali, i to možemo nadoknaditi. Tu ćemo pričekati potjeru i predati se.

— Vašem se prijatelju žuri. On tvrdi da je šerif. Zašto to govori, gospodine Dundee? On je mojem ocu spasio život. Takvi ljudi ne lažu.

— Ne znam — slegne on ramenima. — Možda je nekada bio šerif.

Već su stigli do kuće i djevojka se popne stepenicama na trijem. Kad je za sobom zatvorila vrata, bandit se okrene. Iza njega je stajao Sean.

— Ostavi je na miru Dundee.

Mladić se drsko osmjehne.

— Samo sam joj htio pomoći ponijeti vedro.

— Što time misliš postići. Da ti ona pribavi oružje? — ljutito stisne šerif zube.

Dundee problijedi, zatim se okrene na peti i pođe prema starom Smokiju. Na vratima se pojavi Sead Davis, rančеров sin. Ugledavši šerifa, mahne mu rukom.

— Otac se osvijestio — reče sa zadovoljnim osmijehom na licu. — Dođite!

Rančer je bio blijed i iznemogao. Žena ga je upravo hranila juhom. Kad je ugledao Seana, mahnuo mu je da dođe bliže.

— Vi ste izvadili strijelu — reče slabim glasom. — Obavili ste sjajan posao, gospodine.

— Ne zahvaljujte mi. Trebalo je i dosta sreće.

Rančer se zamisli.

— Tko ste vi zapravo? Recite mi istinu.

Sead se primakne ocu.

— Oče, moraš štedjeti snagu. Ostavi to za poslije.

— Sean — reče rančer — ja ću vas pustiti da odete... ma što mi rekli...

Kate Davis ponudi šerifu klupicu i on sjedne na nju.

— Ja sam doista šerif, rančeru. Dobio sam nalog da zatvorenika otpratim u Tuson.

No baš taj čas rančer se ponovo onesvijestio.

— Chalk! — povikne žena uplašeno.

Sean je umiri rukom.

— Ne uznemirujte se. Sutra će mu biti bolje.

Sead je namršteno gledao šerifa.

— Zašto ste lagali, gospodine? Ionako bismo vas pustili.

— Ti si još mlad i neiskusani, momče. Zato ti ne zamjeram — reče

šerif. — Molim te samo jedno. Ne puštaj onog razbojnika da bježi. Izmislio je priču o potjeri koja nas progoni. Riječ je zapravo o njegovoj bandi koja nam je na tragu.

— Sve same laži — poviče mladić. — Izadite!

— Sead! — oglasi se Kate Davis s prijekorom u glasu. — Kako se to ponašaš? Taj je čovjek spasio život tvome ocu.

— Pustite ga, gospodo — reče Sean. — On nas je otkrio na rijeci i nikako ne može objasniti zašto smo bili vezani. On ne zna da me je Dundee nekoliko puta pokušao ubiti i pobjeći. Vaš mi sin ne vjeruje i ja ga ne mogu prisiliti...

* * *

Susanna je popodne poslala prema koralu gdje su u hladu sjedili Sean, Dundee i Smoky. Na sebi je osjetila mladićeve poglede i time je bila polaskana. Uđe u staju i uskoro se vrati s osedlanim konjem. Uzjaše ga i potjera iz dvorišta.

— Susanna!

Djevojka se udaljila stotinjak metara i nije čula majku. Žena se vrati u kuću, a na vratima se odmah zatim pojavi Sead, pođe do svog konja, uzjaše i odjaše za sestrom.

Dundee ustane i polako pođe prema šupi. Stari sluga se okrene šerifu.

— Zašto ne odete? Gazda vas je pustio.

Sean pokaže na Dundeea koji je upravo zamakao za ugao.

— Šakama ga ne mogu prisiliti da pođe u Tuson. Odlučio je da tu pričekaja svoje ortake.

Smoky klimne glavom i otpuhne oblak dima iz lule.

— Čudno, momak ne sliči na bandita.

— Slažem se. Ne izgleda loše. Naprotiv. Možda će navesti djevojku da mu pomogne.

Ustali su i pošli prema koralu. U daljini se pojavi jahač. Uskoro su u njemu prepoznali Seada. Kad je dojahao, ljutito se otrese.

— Zašto se ne gubite s ranča? Zar čekate da vas otjeram?

Sean mirno pogleda mladića, okrene se i htjede otići. Sead ga rukom udari po ramenu.

Smoky raskolači oči.

— Sead, što to radiš?

Sean nije ni trepnuo okom.

— Skini ruku, momče! — reče suho.

U Seadu je kipjelo od bijesa. Obojicu je smatrao banditima, a takve je mrzio iz dna duše.

— Jesi li me čuo? — zaprijeti mu šerif.

Zatim naglo zamahne rukom i mladića dohvati po licu. Činilo se da će Sead jurnuti na Seana da mu se osveti za uvredu, ali se predomisli; osjećao je da bi loše prošao.

— Sead, momče — umiješa se Smoky. — To ti nije trebalo. On je spasio...

Smoky odjednom ugleda Dundeea s revolverom u ruci. Uperio ga je u Seadova leđa.

— Ruke uvis, stari, ako nećeš da ustrijelim ovoga momka!

Bandit je iskoristio pometnju i rančerovu sinu izvukao revolver iz korica. Seanovo lice se skamenilo. Dundee se pobjednički ošmjehne.

— Eto, šerife, pružila mi se prava prilika. Morat ćeš u Tuson sam, bez mene. Upozoravam te da ću pucati na najmanju sumnjivu kretnju.

Šerif pogleda udesno. Kauboji su bili daleko. Nitko nije mogao izmijeniti situaciju.

Sead raskolači oči. Nije se usudio ni pomaknuti. Čelo mu se oznojilo od straha. Samo je Smoky mirno, pušio svoju lulu.

— Nećeš daleko, momče — reče staloženo, žmirkajući očima.

Bandit iskrivi usne u podrugljiv osmijeh.

— Stara budalo! Moji prijatelji nisu daleko. Samo pokušajte poći za mnom. Priredit ćemo vam paklenski doček u brdima.

— Dundee — oglasi se Sean. — Još ćemo se sresti. Vješalima nećeš umaći.

Uto se na trijemu pojavi rančerova žena.

— Sead, gdje je Susanna?

Pogledali su prema kući, samo načas — i Dundee je to iskoristio. Gurnuo je Seada prema šerifu, potrčao prema konju i uzjahao ga u jednom skoku. Zatim je zapuceo na Smokyja koji je pokušao izvući revolver. Starac se baci na zemlju i otkotrlja u stranu. Sean povuče Seada u jarak kraj korala.

Kad su se ponovo našli na nogama, bandit se već udaljio pola milje. Kauboji na pašnjaku zamijetili su da se na ranči nešto događa. Pojuriše prema kući.

— Dajte mi konja, brzo! — poviče šerif.

— Uzmite onoga u konjušnici — poviče Sead zadihano. — Ja ću vam donijeti pušku.

Šerif otrči u konjušnicu, brzo osedla konja, izvede ga napolje i uzjaše. Mladić dotrči s puškom.

— I meci su mi potrebni!

Mladić se trčeći vrati u kuću.

Kauboji su već ujahali u dvorište, za njima i Susanna privučena pucnjavom. Sead dobaci šerifu kutiju s

mecima i prihvati uzdu sestrina konja.

— Sjaši, potreban mi je tvoj konj

— Zaboga, što se dogodilo?

Sead je sam skine s konja.

— Dundee je pobjegao, prokleti bandit!

Gledala ga je s nevjericom u očima.

Podboli su konje i potjerali ih u galop. Uskoro su se izgubili u oblaku prašine.

Djevojka još nije došla k sebi od iznenađenja. Dundee je bandit!?

To ju je toliko uzбудilo da nije čula majčin glas. Kate Davis je zagrlila i privuče k sebi.

— Zaboravi ga, kćeri — reče joj i povede je prema kući.

Smoky je kaubojima objašnjavao što se dogodilo. Zatim su okrenuli konje i odjahali za onom dvojicom.

Sunce je već zašlo. Na nebu su se pojavile prve zvijezde. Djevojka se privila uz majku.

A ja sam mu vjerovala. Kako sam bila luda!

Žena je povede na trijem.

— Pođimo ocu. Sam je i zacijelo ga zanima što se dogodilo.

Smoky je ostao sam na dvorištu. Malo zatim dojaše Nevada. Starac mu s nekoliko riječi objasni što se dogodilo. Završi riječima:

— Sead je odjahao bez oružja. Šerif će ga zacijelo vratiti na ranč.

Predradnik zamišljeno klimne glavom i pođe u kuću. Rančer je bio prisvijesti.

— Baš mi je drago što se pokazalo da Sean nije bandit — reče ranjenik. — Ne bi mi bilo drago da sam morao dugovati zahvalnost jednom banditu. Što misliš, Nevada, hoće li ga uhvatiti?

— Možda, ako se prije ne sretne s bandom.

Nevada pogleda djevojku koja je zbunjeno oborila pogled. On joj se osmjehne.

— Bilo pa prošlo, Susanna. Uskoro ćeš sve zaboraviti.

— Nevada — reče rančer — upozori momke da dobro otvore oči. Možda su banditi u blizini. — Ranjenik ponovo zatvori oči.

— Dobro, gazda.

V

Dundee je imao brzoga konja, a u navlaci vinčesterku. I noć mu je išla u prilog. Približio se rijeci u širokom luku. Na obali u grmlju zaustavi konja i osluhne. Samo je povjetarac šušкао lišćem.

Što dalje na sjever!

Podbode konja. Jahao je sve opreznije. Znao je da se Indijanci suviše ne udaljuju od vode.

Odmakao je od rijeke i zašao među brežuljke. Zemlja je bila divlja, obrasla kaktusima, ispresijecana jarugama i pukotinama.

Negdje na sjeveru San Pedro utječe u Gilla River. Sve više se udaljavao od Tusona. I od vješala.

Sreća mu ipak nije bila sklona. Konj zagazi u neku pukotinu i bolno zarza. Dundee opsuje i sjaše.

Konj je ozlijedio nogu! Morat će jahati polaganije.

* * *

Dojahavši do obale, šerif sjaše. Mladić ga pogleda iznenađeno.

— Zašto smo stali? — upita nestrpljivo.

Sean izvuče iz navlake pušku i okrene se mladiću.

— Sjaši, konjima je potreban odmor.

Sead se namršti.

— Ali konji mogu izdržati još desetak milja, a bandit će nam umaći.

Sean pogleda prema istoku.

— Uskoro će svanuti. Sada je najbolje vrijeme da se odmorimo. U tami bismo izgubili trag.

Mladić sjaše, nezadovoljno grickajući usne. Šerif ga pogleda iskosa. Previše je nestrpljiv, sav gori od želje da ulovi Dundeea.

— Morat ćeš se vratiti, momče.

— Zašto? — začuđeno podigne mladić pogled.

— Nisi naoružan. Navlaka na tvoje sedlu je prazna.

Sead opsuje u pola glasa.

— Sestra nije ponijela pušku. Što da radim?

— Najbolje će biti da se vratiš. Ovo nije izlet. Dundee nas može dočekati u zasjedi.

— Ja se ne vraćam — prkosno podigne mladić glavu.

— Sead, meni nije potrebna ničija pomoć. Posljednjih sam godina uhvatio dvadesetak bandita poput Dundeea, pa i opasnijih.

Sead tvrdoglavo zaniječe glavom. Tada se začuje topot. Sklonili su se za grmlje. Jahači su izbili na obalu.

— Hej, to su momci s ranča! — poviče Sead i izađe iz zaklona.

— Dobro je da smo vas stigli — reče plavokosi Billy i sjaše.

Sead im priđe odlučna koraka.

— Momci, netko će mi prepustiti svoju pušku.

Pogledali su se.

— Naređeno nam je da pratimo šerifa. Ti se vrati na ranč. Misli na oca, Sead — reče visoki Kelly.

— Ne pričajte gluposti — naprasi — to će mladić. — I ja ću s vama.

Šerif se umiješa u razgovor.

— Momci, bit će najbolje da se svi vratite na ranč. Dundeevi ortaci muvaju se po okolini.

— Zar ćete sami?

— Nije mi prvi put. Vi ste potrebni na ranču.

Pogledali su se zbunjeno.

Sead je u međuvremenu otišao prema grmlju kamo su odveli konje. Odjednom se odatle začuje topot. Sead je uzjahao Billyjeva konja i izgubio se između grmlja.

Serif nije oklijevao ni sekunde. Skočio je na konja i pojurio za njim. Čuo je Seadova konja još neko vrijeme, a zatim je topot u daljini posve umuknuo.

Sean zaustavi konja i stade razmišljati. Što da uradi: da se vrati kaubojima ili da pođe za tvrdoglavim mladićem? Odluči se za treće.

Poći će svojim putem.

* * *

Dundee je zagnjurio glavu u vodu. Kraj njega je bio njegov konj.

Pošto se napio i osvježio, bandit priđe konju i zabrinuto mu pogleda ozlijeđeno kopito. Zatim priđe sedlu, izvadi iz torbe zavoja i čvrsto previje konju ozlijeđeno mjesto na nozi.

Put je nastavio korakom. Nakon nekog vremena ujaše među stijene i počeo se penjati uskim puteljkom, rubom duboka ponora. Put se stao spuštati i on sjaše da konju olakša silaženje. Kad se puteljak proširio, ponovo uzjaše i polako krene dalje.

Nakon desetak minuta zaustavi konja i obriše oznojeno čelo. Ruka mu se zaustavi usred kretnje.

U daljini ugleda jahača. Jahao je njegovim tragom. Dundee odvede konja iza stijene, uzme vinčesterku i oprezno izviri iza kamena.

Prepoznao je Seada Davis!

Jahač se sve više približavao, napregnuto promatrajući tlo ispred sebe.

Dundee podigne cijev, nasloni je na kamen i pažljivo nanišani.

Sead je upravo zaobišao zavoj kadli među stijenjem nešto bljesne.

Puška!

Znao je da ne smije oklijevati ni trenutka. Dundee će zapucati svakoga časa. Mladić naglo povuče uzde i potjera konja u stranu. Uto se prolomi prasak, zatim drugi, pa treći, jedan za drugim.

No Sead je već bio u zaklonu, držeći u ruci pušku. Opresno izviri, ali protivnika nije bilo nigdje.

Mladić se ljutito ugrize za usnu. Ne, neće mu pobjeći! Opet uzjaše Billyjeva konja. Ne, on nije gori od šerifa. Pokazat će on svima njima što može.

Ujahao je među kaktuse, ne obazirući se na opasnost. Ponovo prasn timer hitac i zbaci ga s konja. Otkotrlja se po zemlji i zaustavi u plitkoj udubini. Pokuša se uspraviti da namjesti vinčesterku, ali ga žestoka bol u ramenu prikuje za tlo.

Obuze ga paničan strah. Sunce iznad njega palilo je svom žestinom, a protivnik je bio negdje blizu. Možda ga promatra i naslađuje se njegovim mukama.

Mora što prije odavde!

Prvi pokušaj nije uspio. Nije se mogao ni pomaknuti. Napokon se ipak uspravi pomažući sebi puškom.

Hoće li Dundee zapucati?

Polako je krenuo prema zaklonu udaljenom desetak metara, jedva podižući ukočene noge. Kada je došao do tamo, svali se iza kamena, lica oblivena znojem. U glavi mu se zavrtjelo i on načas zatvori oči.

Dundee je tiho prilazio udubini u kojoj je Sead maločas ležao. Zatim nastavi slijediti tragove.

Ranjeni mladić otvori oči i pred sobom ugleda tamnu priliku nejasnih obrisa.

— Dundeee ...

— No, pucaj! Što čekaš?

— Ne mogu ... — zastenje ranjenik.

— Ha, pošao si za mnom da me ustrijeliš. Budalo! Trebalo bi da te ...

No spodobе nestade i Seada ponovo obasja sunce. Zatim začuje topot. Otvori oči žmirkajući. Slijeva je ugledao bandita kako vreba iza zaklona.

To dolazi šerif Sean! Bandit ga čeka u zasjedi. Ne! — To ne smije dopustiti!

Krajnjim naporom podigne pušku i nanišani na bandita koji mu je bio okrenut leđima.

— Ne pucaj! — šapne netko iza njega. — Hoću ga živoga.

Sead se sruši na zemlju. Više ništa nije vidio. Začuo je pucnjavu, kao iz daljine.

Dundee je nekim slučajem zamijetio opasnost koja mu je prijetila s leđa. Ispalio je nekoliko metaka i vješto otpuzao prema svom konju. koristeći se plitkom jarugom. Domo-gao se konja prije nego što ga je šerif u tome uspio spriječiti, uzjahao ga i potjerao u galop.

Sean se vrati do mladića i klekne kraj njega.

— Podite za njim, šerife — zastenje Sead Davis. — Ne obazirite se na mene.

Šerif mu ne odgovori, već mu otrgne košulju s ramena i pregleda ranu. Zatim pođe do svoga konja, vrati se sa čuturicom i pruži je

mladiću. Sead ispije nekoliko gutljaja i onesvijesti se od boli.

Kad je nakon nekog vremena otvorio oči, ugledao je Billyja i dvojicu kaubojja.

— Odvest ćemo te kući, Sead — reče Billy. — Moramo se požuriti, metak ti je još u ramenu.

— Gdje je šerif?

— Odjahao je za Dundeeom.

Sead se ponovo onesvijesti.

* * *

Bandit je nemilosrdno tjerao svoga konja. Ozlijeđena životinja uskoro je počela pokazivati znakove umora. Prilazeći rijeci, konj se spotakne, klone na prednja koljena i zbaci jahača.

Dundee se spretno prevrne preko glave, ustane i pritrči konju koji se također već uspravio bolno ržući. Dundee izvuče vinčesterku i pogleda iza sebe.

Uvjerivši se da ga još nitko ne progoni, potrči prema rijeci, pregazi je i sav zadihan baci se u zaklon iza niskog grmlja. Provirivši kroz granje, stade prelaziti pogledom preko suncem obasjane obale.

Zatim ponovo potrči, ne obazirući se na granje koje ga je šibalo po licu. Tada začuje hitac. Zastane u trku i okrene se. Grmlje mu je zastiralo pogled prema drugoj obali. To je šerif zacijelo ustrijelio ozlijeđena konja.

Dundee zagazi u vodu da tako izbriše trag. Nakon stotinjak metara popne se zadihan na obalu, ogledavajući se izbezumljeno.

Za sobom je začuo topot.

To je kraj! Ulovit će ga, ako mu se ne suprotstavi.

Baci se iza jednoga drva i podigne pušku.

Kad je ugledao jahača, povuče obarač. Promašio je i to je šerifu bilo dovoljno da se baci u zaklon. Dundee pokuša ustrijeliti konja, ali mu ni to ne pođe za rukom.

Tada ugleda svoga protivnika. Odjednom se pojavio slijeva uperivši u njega pušku. Ispalili su istodobno. Snažan udarac izbaci Dundeeu pušku iz ruke. On se maši za revolver i ispali četiri metka. Šerif se pojavi iza stabla i bandit ispali još jednom, zatim iz bubnjića izvadi posljednji metak i namjerno dvaput ispali uprazno.

Klik! Klik!

Je li doista ispalio sve metke, pomisli šerif. Ili me pokušava primamiti k sebi.

Dundee iskoristi šuštanje lišća i tiho se spusti u vodu da Seanu dođe iza leđa. Šerifu to nije izmaklo, pa mirno sačeka protivnika zaklonjen iza stabla.

— Dundee, predaj se!

Bandit povuče obarač, ali metak zataji. Sean priskoči i izbiye mu revolver iz ruke. Rvući se, obojica su pali u rijeku. Dundee je i opet loše prošao. Sean ga je nakon kratke borbe morao izvući na obalu. A zatim mu je, nakon odmora od desetak minuta, zavezao ruke iza leđa.

Dundee je krenuo pješke, šerif za njim na konju. Bandit se više nije usudio bježati. Za leđima je osjećao uperenu vinčesterku. Ali nadu još nije izgubio. Možda naiđu na njegove ortake. Ili mu se pruži neka druga prilika.

Chalk Davis zabrinuto pogleda ženu. Ona ga umiri osmijehom.

— Nevada je Seadu izvadio metak.

Dječak se već oporavlja. I Susanna je kraj njega.

Rančer okrene glavu prema prozoru. Kate ga je odmah razumjela.

— Šerif se još nije vratio — reče ona. — Mogao je zadržati barem jednoga kauboja. Što će biti ako ga razbojnik ubije. Na sve je spreman?

— Pričekajmo, Kate.

Sead je ležao u svome krevetu.

— Sean? — zastenje.

— Još se nije vratio.

Uto se na vratima pojavi Nevada s osmijehom na ustima.

— Vraća se! — reče radosno. — Pred sobom tjera Dundee. Uhvatio ga je!

Djevojka izađe na trijem. Sead se podigne na lakat, zatim se pokuša osmjehnuti.

— Nevada, hvala ti...

Predradnik odmahne rukom i izađe na dvorište. Kauboji su se okupili oko došljaka.

— Drago mi je što se vraćate čitavi, šerife — reče predradnik ozarena lica.

— Završilo je dobro, kao što vidite. Kako je mladiću?

Nevada pokaže prstom iza sebe.

— Već mu je bolje. Izvadio sam mu metak.

— Pripazite na momka da noćas ne pobjegne. Sutra nastavljamo put za Tuson — reče i sjaše.

Dundee podigne glavu i pogleda prema kući. Na trijemu je stajala Susanna Davis.

— Ne brinite, Sean. Dobro ćemo ga zatvoriti. Neka bude sretan što se Sead izvukao. Inače...

Dundee su zatvorili u šupu. Vezali su mu ruke i noge tako da se jedva micao. Donijeli su mu vode i ništa više.

Šerif najprije posjeti ranjenoga mladića. Sead se, prepoznajući ga, pokuša slabašno osmjehnuti.

— Šerife!

Sean mu uzvratí osmijehom.

— Vratio sam se, kao što vidiš. Drago mi je što se oporavljaš.

Sead se pokuša pridíći, ali ga sestra blago spusti na jastuk. Šerif se rukuje s mladićem i pođe k rančeru.

Chalk Davis se nakašlje.

— Radujem se što vas vidim živa i zdrava. Sutra ću vam dati dva konja i pratnju.

Sean se htjede usprotiviti, ali ga rančer preduhitri.

— Oni moraju s vama, zaboga. Tko će mi vratiti konje. Meni bi, doduše, bilo drago da vas ponovo vidimo...

— I to se može dogoditi. Na povratku...

— Nadam se da ću vas dočekati na nogama.

Pošto se oprostio s rančerom, Sean odjaše k rijeci da sa sebe spere prašinu. Kad se ponovo našao na konju, ugleda Susannu. Zastala je na nekoliko koraka i oborila glavu.

— Moram vam se ispričati, šerife — započne zbunjeno. — Ne znam zašto... ali čak sam mu htjela pomoći. Vjerovala sam mu više nego vama.

Sunce je upravo zalazilo i izdužilo sjene drveća. Kukci nad vodom započeli su svoj večernji ples. S pašnjaka je dopirala rika goveda.

— Ne mislite više na to, gospođice Susanna. Dundee je obmanuo i mnoge druge. Zaboravite ga. Nije zavrijedio da o njemu toliko mislite.

— On mi je lagao. Što je zapravo uradio?

— Ubio je nekoliko čestitih ljudi. On je nemilosrdan zločinac. Eto, to je istina o Samu Dundeeu.

Djevojka obori pogled.

— Pođimo — reče šerif i potjera konja prema ranču.

Pojahali su usporedo. Ona ga je često pogledavala, no on se pravio kao da to ne zapaža.

Spustila se večer. Kauboji su se vratili s pašnjaka i prionuli uz večeru. Netko je zapjevao.

Dundee je čuo pjesmu. Bio je čvrsto vezan, okružen tamom. Na bijeg više nije ni pomišljao. Pred vratima je šetkarao stražar.

VI

Krenuli su u rano zoru ispraćeni dobrim željama ukućana. Za njima je bilo sunce na izlasku, pred njima široka, isušena zemlja.

Prolazili su sati. Ujahali su u kanjon visokih stijena. Odozgo je neumoljivo pržilo sunce. Sean odjednom povuče za uzdu.

— Ne gledajte gore — reče promuklo. — Netko nas promatra.

Jef nije razumio, ali ga je Billy pravovremeno upozorio na opasnost.

— Ne gledaj gore!

Dundee se nije pomakao u sedlu. Malko podigne pogled i ugleda sjene jahača.

— Ne raduj se prerano, Dundee — dobaci mu šerif. — To su Indijanci. Ima ih nekoliko. Jašimo mirno dalje.

On prođe prvi, a ostali za njim. Kad su zaobišli stijenu, zaustavili su se istovremeno. Na suncem obasjanoj stijeni ocrtavalo se još nekoliko sjena jahača. Vjetar je vijorio konjskim grivama.

— Jeste li ikada bili ovdje? — upita Sean kauboje.

— Bio sam jednom — reče Billy.

— Koliko je dug kanjon?

Kauboj se zamisli.

— Još oko pola milje. Put je dalje bolji.

— A iza kanjona?

— Tamo započinju polje kaktusa i pustinja.

— Jesi li ikada bio gore?

— Nisam, ali pretpostavljam da i gore ima kaktusa i stijenja.

— To znači da Indijanci ne mogu jahati brzo.

— Tako je.

— Udarit ćemo u galop — reče šerif. — Kad izađemo iz kanjona, sklonit ćemo se u zaklon, a ako bude potrebno, prihvatiti borbu.

— To će biti najbolje — složi se Billy. — Odlučimo borbu što prije u našu korist. Ako nas budu progonili u pustinji, bit će u prednosti. Poznaju je kao svoj džep.

— Odriješite mi ruke, šerife — oglasi se Dundee. — Ovako ne mogu brzo jahati.

Maršal ga namršteno pogleda, zatim zaniječe glavom.

— Naprijed! — samo reče.

Klancem se prolomi odjek topota, pojačan jekom. S klisure odjekne krik, a sjene nepomičnih jahača odjednom se pokrenuše i nestadoše.

Konji su bili odmoreni i brzo su grabili uskim kanjonom. Približavali su se izlazu. Uskoro se pred njima prostire pustinja. Pijesak obasjan suncem na zalasku blještao je crvenkastim sjajem.

Izjahali su iz mračnoga kanjona. Sean potjera konja u najbližu jarugu. Kauboji i zarobljenik dojahali su za njim. Došavši do prve stijene, šerif zaustavi konja i sjaše.

— Billy!

Kauboj mu priskoči s puškom u ruci. Jef ostade kod zarobljenika.

Sean i Billy potrčашe natrag u jarugu. Zaklonjeni kaktusima, zauzeli su prikladne položaje s obje strane.

Pažljivo su osluhnuli.

Isprva nisu čuli ništa, a potom do njih dopre topot, postajući sve glasniji.

Tada ugledaše petoricu Apaša. Svi su imali puške i, onako obasjani suncem, djelovali su strahotno.

Sean ispali iznad njih u znak opomene. Udarili su u viku i raspršili se. Sean ih više nije štedio. Oborio je dvojicu.

— Naprijed! — poviče Billyju.

Pojurili su na preostale protivnike. Valja iskoristiti iznenađenje.

I Indijanci su sjahali i u grupi krenuli da dočekaju neprijatelja. Sean obori još jednoga i to pokoleba ostalu dvojicu. Počeše se povlačiti. Billy podigne pušku, ali mu Sean dovikne.

— Ostavi ih, dobili su dovoljno!

Potrčali su natrag i naišli na Jefa. Bacili su se na konje i ujahali u pustinju.

Pala je noć. Zavladala je tišina u kojoj su kaktusi djelovali poput visokih, uspravnih stražara. Jahali su cijelu noć, a pred zoru su došli do napuštenog ranča. Ujahali su u dvorište obraslo korovom.

Mjesto je, očito, odavno napušteno. Bilo je okruženo stijenjem čudnog oblika, a kroz pukotine u klisurama zavijao je vjetar stvarajući zvukove kojih su se Indijanci plašili, vjerujući da to nariču duše pokojnika.

Vjetar je zavijao i u kaminu. Ušli su i osluhnuli. Sean upali šibicu. Nešto crno preleti mu iznad glave. U kutu ugleda ljudski kostur i ostatke

zemljana vrča. Obuze ga osjećaj nelagodnosti i izađe.

— Nema nikoga. Tu ćemo ostati do jutra.

Vrućina ih je natjerala da potraže zaklon u hladu visoke crvenkaste stijene. Kauboji su se bacili na pijesak, a Sean se popne na pješčani humak da se uvjeri prijeti li im odnekud opasnost.

Ne! Tu ih banda neće sačekati! Tu nema hrane za njihove konje. Ali, možda ih čekaju blizu Tusona.

— Još desetak milja — reče kad se pridružio ostalima pod stijenom.

Billy obriše oznojeno čelo.

— Napokon — uzdahne s olakšanjem. — Da je više, poludio bih.

Jef se ispruži i zatvori oči.

— Najprije ću se dobro okupati. — Iz glasa mu je izbijala čežnja. — Zatim ću pojesti pola teleta i ispitati pola bureta viskija.

— A ja ću poći u najbolji salun i udvarati najljepšoj senjoriti. Nadam se da već dugo nije upoznala pravoga kauboja — reče Billy.

Jef mu dobaci, ne otvarajući oči.

— Varaš se, stari moj. Najljepša će biti moja.

Dundee je sjedio po strani. Njemu se jedinomome nije žurilo u Tuson. Bojao se, ali to nije pokazivao. Odjednom se ukoči.

Ugledao je čegrtušu koja se nečujno primicala šerifu.

Nitko drugi nije zamijetio opasnost.

Bandit osjeti kako ga oblijeva znoj. Mrzio je šerifa, ali još više zmije.

Ali, možda će tako izbjeći vješala! Otrovi djeluje brzo. No, tu su i kauboji. Oni će ga odvesti u Tuson.

Čegrtuša je puzala dalje. Sean je začuo čudan šum. Najprije je pomislio na bandite.

— Ne mičite se! — šapne Dundee. — Čegrtuša!

Tada i kauboji zamijetiše opasnost. Smrt je bila blizu. Billy polako izvuče revolver i uperi ga u zmiju.

Dundee mu dobaci, ne okrećući glavu.

— Ako je promašiš, šerifu nema spasa!

— Jef!

I drugi kauboj izvuče revolver.

— Dobro, pucat ćemo zajedno.

Zmija je dopuzala do šerifa, nadohvat ruci.

Sean je imao čelične živce, ali je to bilo previše. Napetost je prevršila mjeru. Ako čegrtuši promaše glavu?

— Pucajte, do đavola... — prosiće Dundee.

Povukli su obarač istodobno. Zmija se trzne, odskoči i poče tijelom žestoko udarati po pijesku. Sean se otkotrlja u stranu i pogleda unatrag.

Čegrtuša je ostala bez glave. Dugo tijelo još se koprcalo. Jef priskoči, ispali nekoliko metaka u klupko koje se trzalo i čizmom ga odbaci daleko među kamenje.

Sean ustane, priđe glavi čegrtuše i zgazi je petom. Zatim se okrene Dundeeu.

— Zao mi je, momče. Ne mogu ti pomoći — reče.

Dundee spusti glavu. Tako je ostao nekoliko časaka, a zatim podigne pogled.

— Nosi se do đavola, šerife!

No u njegovu glasu nije bilo nikakve mržnje, prvi put nakon dugo vremena.

Do Tusona je bilo još samo nekoliko milja. Šerif podigne ruku. U daljini je ugledao oblak prašine.

— U zaklon!

Konje su potjerali iza kamenja. Sean proviri i ugleda jahače. Trojka se približavala velikom brzinom.

— Ne pucajte! — zapovijedi. — Pustimo ih bliže.

Samo je šerif zamijetio bljesak sunca na nekom metalnom predmetu. Pojahao je konja prema došljacima.

— Šerife! — zabrine se Billy.

Sean ga nije čuo. Dojahao je na pedesetak metara do srednjega jahača i zaustavio konja. Čovjek sa zvijezdom na grudima krenuo mu je u susret s uperenom puškom u ruci. Zaustavi se na desetak metara.

— Ja sam šerif Lake. Lake iz Tusona. A vi ste šerif Sean, zar ne?

— Tako je — šerif Sean se osmjehne. — Upozorite svoje ljude da ne dode do puškarenja.

Lake otegne lice od iznenađenja.

— Zar niste sami?

— Sa mnom su dvojica kauboja.

— I Dundee, naravno.

Lake mahne svojim ljudima i oni se zaustave.

— Čini se da ste dobro informirani, šerife Lake.

Lake razvuče usne.

— Za to postoji telegraf. Javili su mi da dolazite, ali iz Bensona. I to sami s Dundeejem.

— Iz Bensona! Zna li nešto поближе o željezničkoj nesreći?

— Bilo je nekoliko ranjenika. Za banditima je poslao potjera. Pretpostavljalo se da ste s Dundeejem krenuli prema rijeci.

— Prema San Pedru, tako je. Bio je to put kroz pakao.

Lake kimne.

— Pošao sam vam ususret, za svaki slučaj. Pretpostavljam da Dundeejevi prijatelji tumačaju oko Tusona da ga oslobode.

Kauboji su u međuvremenu doveli mladoga bandita. Dundee je bio siv u licu. Kao da se odjednom postarao za deset godina. Iz pogleda mu je izbijao nemir. Pogledao je prema zapadu. Tamo je bio Tuson — cilj duga putovanja.

Nade mu se nisu ispunile. Nejasno je čuo glasove oko sebe, glas šerifa Lakea, topot kopita ...

Pred njima iznikne Tuson, grad star nekoliko stoljeća, grad pun tragova prošlosti. Stare, napola razrušene kuće izmjenjivale su se s novim drvenim kućama. Krovovi trijemova bacali su sjenu na ulice kojima se kretala šarolika gomila.

Iza grada tekla je rijeka. Tamo je bilo zelenila: drveće, grmlje i cvijeće.

No Sam Dundee nije to vidio. Jahao je pogleda uperena naprijed.

— Tamo prijeko! — reče Lake šerifu Seanu.

Tamo je bio šerifov ured i zatvor!

Dundee odjednom rikne i podbode konja. Ali ga ljudi zaustave već nakon nekoliko metara.

Uzalud, Dundee! Sve je uzalud!

Došli su do zatvora. Šerifovi pomoćnici skinuli su bandita sa sedla i gurnuli ga kroz vrata. Prizor je okupio gomilu znatiželjnika. Bilo je nedjeljno poslijepodne.

Na trgu su još visjeli vijenci od cvijeća, ostaci sinoćnje »fijeste«.

Sada je u gradu bilo tiho. Jef i Billy pogledaše prema salunu. Billy gurne laktom prijatelja.

— Što kažeš na one dvije?

Dvije crnokose ljepotice podbočile su se na stupove.

— Što čekamo? Gorim od žeđi.

Senjorite su ih dočekale s osmijehom na usnama. Ljubazno su uzvratile na pozdrav.

— Samo dođite, amigos. Bit će dovoljno viskija za sve — reče jedna od njih tamnim glasom.

Kauboji izmijenije začuđeno poglede.

— Hej ti, mali — dobaci druga Jefu. — Ulazi, što si zinuo?

Billy se počeo po potiljku.

— Trista mu... da vas dvije niste iz Teksasa?

— Ne, maleni. Iz Missourija.

Napolju se smračilo. Sam Dundee ponovo je sam. Izvana dopiru nejasni glasovi.

— Dođite... Dođite već jednom... — ponavljao je promuklo u pola glasa.

Zatim je ustajao i šakama udarao po kamenom zidu. Potom bi pogledavao na prozorčić kroz koji se vidio dio tamna neba i poneka zvijezda.

U hodniku se začu zveket ključeva. Pojavi se šerif Lake praćen dvojicom pomoćnika.

— Zar je već... — promuca bandit prigušeno.

— Dođite, Dundee!

— Štoooo?!

— Dodite!

Vezali su mu ruke i maramom začepili usta. Zatim su ga tiho odveli u dvorište iza zatvora, potom u noć...

Sean je gledao kroz prozorčić tamne meksičke zgrade. Ponekad povuče dim iz »sigarilija«, ne odvajajući pogleda s ulice.

Pred nekim kućama svijetlili su lampioni, ispred kojih bi ponekad prošao neki prolaznik. Iz saluna je

dopirao žamor, nešto dalje zalajao bi pas.

Sean izađe na stražnja vrata, pođe tamnom, uskom uličicom i primakne se Glavnoj ulici.

Dakle, dobro je obavio posao! Doveo je Dundee, porazgovarao sa sucem. Što još čeka? Bandite! Možda neće doći.

Zatim pogleda prema šerifovu uredu. Tamo se ponovo upalilo svjetlo. Sean pođe prema salunu i zaustavi se pred vratima.

Mirisalo je na viski, konje i znoj, prašinu i duhan. Uz deset metara dugu tezu poredali su se muškarci, miješano društvo, u meksičkom ili kaubojskom ruhu.

Billy i Jef bili su već dobrano pijani. Još se nisu dospjeli oprati ni obrijati. Na koljenima su im sjedile dobro raspložene senjorite.

Jef ugleda šerifa i odmah se otrijezi. Gurne Billyja i obojica skinuše djevojke s krila.

— Je li... vrijeme?

— Još nije — reče Sean — ali bi moglo započeti svakoga časa.

Billy ustane.

— Hoćemo li s vama, šerife?

— Nećete, ostat ćete ovdje. Ali, dobro pripazite kad započne.

Šerif se okrene na peti i pođe prema izlazu.

— Hej, momci. Što je to s vama? — poviče jedna djevojka.

Jef se spusti na stolac.

— Ne pitaj, mala. Ionako ne bi razumjela.

Djevojka uvrijedeno napući usne i okrene se prijateljici.

— Pođimo, Klara tu više nije interesantno.

Billy pogleda prijatelja.

— Kako bi bilo da izađemo?

— Nemam ništa protiv toga. Tu postaje dosadno.

Pošli su prema tezgi i zatražili račun. Kad im je barmen rekao koliko su dužni, izdužili su lica.

Izvadili su iz džepova sve što su imali, ali nije bilo dovoljno. Čovjek za tezgom promatrao ih je sumnjičavo.

— Još deset dolara, momci.

— Gospodine, mi ćemo...

— Ako nemate novaca, imate dobre konje.

— To ne dolazi u obzir, gospodine — sijevne Billy očima.

— Haxley — poviče konobar. — Ovi neće da plate!

Odmah su zamijetili gorostasa koji je krenuo prema njima.

— Pokaži tim govedarima što znaš, Haxley — poviče jedan gost.

Momak jurne, raširivši ruke da zgrabi obojicu. No oni su spretno odskočili u stranu.

Uto napolju odjekne pucanj. Kauboji brzo povukoše revolvare i meci-ma porazbijаше svjetiljke. U salunu nastade gužva.

— Na stražnja vrata, Billy — poviče Jef.

Uletjeli su u hodnik, zatim u dvorište. S ulice je dopirala pucnjava. Pred salunom su zarzali konji.

— To je banda — procijedi Billy.

Oprezno su pošli dalje.

— Najbolje će biti da zaobidemo trg — predloži Jef.

Ušli su u tamnu uličicu i ugledali jahača. Potjerao je konja pravo na njih. Skočili su u stranu, a kad je prolazio kraj njih, bacili su se na njega i povukli ga s konja na zemlju. Billy mu zabije cijev revolvera u leđa.

— To je jedan od njih!

Neznanac je pokušao pobjeći prema Glavnoj ulici, ali su ga dostigli već nakon nekoliko koraka i oborili na zemlju. Lice mu je bio zaraslo u brađu, a odijelo je bilo u dronjcima.

Sean je vrebao uz kuću nasuprot salunu. Iza njega je istrčao čovjek s revolverom u ruci i stao bjesomučno pucati na sve strane. Šerif ga obori prvim metkom. Konj bez jahača pojuri ulicom i izgubi se u tami.

Sean priđe neznancu na zemlji. Lakeovi ljudi izadoše iz zaklona i primakoše se lešu. Zatim dođe i šerif Lake.

— Opkolili su zatvor, a zatim nahrupili unutra. Kad su otkrili da su ćelije prazne, pobjesnili su i počeli pucati nasumce. Odgovorili smo vatrom i oborili trojicu.

Billy i Jef dovodili su zarobljenika.

Dundee pogleda u susjednu ćeliju i raskolači oči.

— Kroy!

Bradati bandit se ne pomakne. Lice mu je ostalo bezizražajno.

Dundee čvrsto stegne željezne šipke.

— Kroy, govori...

Bradonja prezirno pljune na pod.

— Izdajico! Došli smo da te ubijemo! Nosi se do đavola! Sve si im rekao...

Dundee strese glavom.

— Ne, ništa im nisam rekao. Vjeruj mi, Kroy...

Uzalud je čekao da mu bradati bandit nešto kaže. Pošao je prema svom ležaju i srušio se na njega.

Ponovo je bio posve sam.

Sunce je bilo visoko na nebu kad su Sean, Billy i Jef izašli iz saluna. Zastali su na trijemu. Sudac je

upravo izricao osudu Samu Dundeeu.

— Podnio sam pismenu ostavku — reče Sean — i zamolio Lakea da je proslijedi na nadležno mjesto. Hoćemo li krenuti?

Iz saluna, u kojem se održavalo suđenje, istrči vlasnik. Istodobno se začuje pomicanje brojnih nogu.

— Stojte, a tko će platiti račun?

Billy se okrene Jefu.

— Čuješ li ga? Nije nas zaboravio.

Sean ispruži ruku i zaustavi gostioničara.

— Koliko?

— Trinaest dolara i dvadaset centi. Šerife, ja...

— U redu, gospodine — Sean se osmjehne i izvadi petnaest dolara — Je li u redu?

Okrene se ne sačekavši odgovora i s kaubojima pođe u konjušnicu. Kad su nakon nekoliko minuta pojahali istim putem, pred salunom su zatekli gomilu. Šerif Lake pođe im ususret.

— Obojica su osuđena na smrt.

Eton Sean duboko udahne zrak. Promatrao je šerifa namrštena čela.

— Ako vam se ikada pruži prilika da postanete to što sam bio ja, promislite dobro prije nego što se odlučite. Bolje će vam biti da ostanete u ovom gradu. Ne zaboravite što sam vam rekao, šerife.

Lake ih je sa sredine ceste otpratio pogledom sve dok se nisu izgubili na cesti što je vodila prema sjeverozapadu.

KRAJ

JOHN HUNTER

PAKAO TAYOPE

I

Bio je hladan proljetni dan. Dave Hardin se vraćao s posla u McCracke-novu rudniku. Radi bi svratio s drugo-vima u krčmu na pivo, no štedio je svaku paru. Namjeravao je u svibnju krenuti opet u potragu za zlatom. Već nekoliko je godina tragao ljeti za zlatnim žilama, a zimi je radio u nekom rudniku i tako stjecao uštedevinu.

Stigavši do svoje bijedne kolibe na rubu grada, gurne klimava vrata i uđe. Vatra je već odavno ugašena. Upali petrolejku.

Tada ugleda čovjeka na svom ležaju. Za tren se ukoči, a onda pohita prema njemu želeći da ga razotkrije.

Približivši mu se, polako spusti ruku. Čovjek je bio vrlo star. Vidjelo se da je Meksikanac. Obrazi su mu upali, a rijetka sjeda kosa sezala je do ramena.

Dave se vrati prema ognjištu i spotačne o stolicu. Osvrnuvši se, opazi da se starac probudio. U očima mu se vidio strah.

— Oprostite, senjor — promrmlja Meksikanac i polako sjedne. — Nisam namjeravao zaspati. Namjeravao sam otići prije nego što se vi vratite. Međutim, bio sam veoma umoran, a i hladno mi je.

Dave mu se samo osmijehne i brzo zapali vatru. Uzme bocu viskija što ju

je čuvao samo za prijeku potrebu i natoči starcu čašu.

— Jeste li gladni? — upita ga.

Starac samo kimne.

Dave donese komad mesa. Prije nekoliko dana je ustrijelio jelena. Ubrzo pripremi jelo.

Meksikanac je jeo malo i sporo, kao da je već suviše izgladnio, pa mu se želudac stisnuo.

— Senjor, vi ste vrlo dobri — reče skromno.

Dave se postidi sjetivši se da ga je umalo izbacio iz kolibe.

— Dolazite li izdaleka?

Starac pokaže na jug.

— Da, izdaleka.

— Kamo ste se zaputili?

Starac je šutio neko vrijeme i zbu-njeno gledao oko sebe.

— Imao sam jednog bratića, pa sam došao ovamo da ga posjetim. Međutim, saznao sam da je lani umro. Sada nemam kamo poći, a nemam ni novaca.

Pomisao da bi mu starac mogao pasti na teret, nije se baš svidjela Daveu. Brzo ga upita:

— Nemate nikakvih drugih rođaka?

— Ne, nemam više nikoga — Meksi-kanac zatrese glavom.

U kolibi zavlada tišina. Čuo se samo vjetar što se zavijao oko uglova.

— I što ćete sada? — upita Dave nakon nekog vremena.

Starac opet zatrese glavom i bespomoćno raširi ruke.

Dave već postade nestrpljiv. Zar mu se stari kani objesiti oko vrata? Pa ipak, ne može ga istjerati na studen.

— Dobro, možete ostati kod mene nekoliko tjedana — reče. — Možete ostati u kolibi i kad ja odem iz ovog kraja. Samo, ne znam od čega ćete živjeti.

— Hvala vam.

Dave ustane da opere tanjure.

— Uskoro ćete napustiti rudnik? — upita zamišljeno starac. — Zašto?

— Otići ću čim se vrijeme poboljša — odgovori Dave. — Ja sam kopač zlata.

— Jeste li već mnogo pronašli?

— Malo. Još nikada nisam otkrio neko bogato nalazište. No, slutim da ću ove godine biti bolje sreće.

Starac uzdahne tiho i zadovoljno, a Dave ga začuđeno pogleda. Vidio je kako vadi nekakvu kožnatu kesicu i otvara je.

Slegnuvši ramenima, kao da želi kazati da taj poklon nije ništa osobito, starac mu pruži smotan papir.

— Meni više neće trebati. Ja sam prestar. Međutim, vi ste... vi ste mladi i jaki. Dajem vam nacrt Tayope.

Dave ga je s nevjericom gledao. Svima je u blizini granice bila dobro poznata legenda o Tayopi. Ali časa zatim sabere se. Koliko je ljudi stoljećima tražilo taj zatrpani rudnik, ali ga nitko nije našao! Sve je to bajka!

— Radije prodajte taj nacrt — reče starcu — pa ćete imati novaca za jelo. Mnogi su neiskusni početnici ljudi za takvim planovima.

Meksikanac se ne uvrijedi. Blago se osmjehe kao da posve razumije Daveove sumnje.

— Znam, senjor, o rudniku Tayopa se štošta naklapa, a ne postoji nikakav pismeni dokument koji bi dokazao da to mjesto nije plod mašte... Međutim, rudnik Tayopa postoji...

Dave zatrese glavom, pa se osmjehe kako ne bi uvrijedio starca.

— To je divan san, i ja veoma cijenim vašu ponudu, ali sve to nema veze sa stvarnošću. U meksičkim se zapisima spominju mnogi rudnici, no nigdje nema ni jedne riječi o Tayopi.

— Priznajem da je tako — reče starac, a oči kao da mu malo živnuše.

— Službeni zapisi šute o tome. Ne zaboravite da su rudnik Tayopa iskorištavali isusovci. Iskorištavali su ga još desetljećima pošto im je to zabranio španjolski kralj. Sve se to zbivalo u tajnosti.

Dave ga je iznenađeno gledao. Nije ni slutio da bi taj odrpani Meksikanac mogao znati toliko iz povijesti ovoga kraja.

— Isusovci su napokon zatvorili rudnik i čekali da kralj povuče svoju zabranu — nastavi starac. — Sakrili su srebro i zatrпали ulaze u rovove. Namjeravali su se vratiti, no to se nije više nikada dogodilo. Pojavili su se Apaši i pobijali Indijance, robove koji su radili u rudnicima. Spalili su kuće, razorili Tayopu i napustili je.

— Dobro, odakle znate sve to?

— Cijelog sam života nastojao otkriti tajnu Tayope. Zainteresirao sam se kad sam, još vrlo mlad, radio kao zvonar u nekoj staroj crkvi. Svećenici su bili dosta dobri prema meni, naučili su me čitati i pisati. Crkva je bila bogato ukrašena srebrnim ornamentima, pa sam se pitao odakle to blago. Tada sam pronašao u sakristiji stare spise. Bili su tu i podaci o zlatu i srebru koje je izvađeno iz Tayope, te tlocrt tog rudnika. Evo, ovo što držite u ruci jeste točna kopija tlocrta koji sam našao u crkvi. Na svojim sam putovanjima vidio mnoge kopije, ali je jedino na ovom ucrtan pravi put do Tayope.

— Zašto ste izradili kopiju kad su svećenici bili tako dobri prema vama?

— Crkvu je preuzeo neki Talijan. On nam je svima zagorčavao život. Stoga sam izradio kopiju i otišao. Putovao sam i skupljao podatke. Napokon sam se uvjerio da rudnik Tayopa nije nikakva izmišljotina.

— Kad ste već tako sigurni da je taj tlocrt Tayope točan — još uvijek će sumnjičavo Dave — zašto niste osobno otišli onamo?

— Zbog Indijanaca, senjor — starac obeshrabreno slegne ramenima. — U Meksiku je nered, a vojnici se međusobno ubijaju. Nitko nema vremena da smiri Indijance. Čekao sam da se situacija smiri, ali sada vidim da sam predugo čekao. Sada sam prestar. Neću nikada vidjeti Tayopu.

U Daveovim je sljepoočicama udaralo stotinu bubnjeva.

— Možda ćete je ipak još vidjeti. Možda nas dvojica krenemo na jug i potražimo taj rudnik... Legnite i pokušajte zaspati. Sutra ćemo nastaviti razgovor.

Međutim, sutradan je starac bio mrtav.

Dave se nakon starčeve smrti kolebao. Napokon je odlučio da ipak potraži taj tajanstveni rudnik. Pokupio je stvari i odjahao.

Za tri tjedna se našao u Meksiku. Tu je zamolio jednog činovnika da mu prevede tekst s tlocrta, napisan na španjolskom. Tako je ustanovio da je rudnik udaljen osam dana jahanja od brda Minaca.

Lako je pronašao to brdo i krenuo prema cilju.

Pet je dana neprestano jahao uzbrdo. Nije sreo ni žive duše. Premda je bio naviknut na samoću, već se zaželio društva. Jeziva pustoš ispunila ga je nekako tjeskobom.

Priveže konje u malenu jarku, pojede nekoliko zalagaja i popne se na liticu. Samo budala spava uz konje, Apaši instinktivno pronađu konje ili mazge pa tada treba biti po strani. Jedino tako se može spasiti koža.

Ujutro je krenuo dalje. Tog je dana napokon sreo dva čovjeka. Sišli su iz svog sela negdje među gudurama kako bi dočekali poštara. Jednom mjesečno prolazio je tom stazom pismonoša i dijelio prispjelu poštu. Njega Apaši nisu dirali jer su znali da bi time izazvali vojsku.

Dvojica domorodaca ne pobjegoše ugledavši Davea. Na licu im se ne odrazi ni radost ni strah. Nemaju ništa, pa im se ništa ne može ni ukrasti. Taj im bijelac ne može nanijeti nikakvo zlo.

Dave sjaše i sjedne kraj njih u sjeni. Objasniše mu na lošem španjolskom da su sišli s planine jer očekuju bratovo pismo iz Hermosilla.

U tim planinama nije postojao pojam »vrijeme«. Ono nije značilo ništa za ove ljude. Oni su živjeli od danas do sutra, nisu razbijali sebi glavu planovima o bogatstvu. Kad su imali hrane, jeli su. a kad je nisu imali, gladovali su.

Dave im dade duhana. Sva su trojica šutke pušila, kao prijatelji koji se već odavno poznaju i kojima nisu potrebne riječi za sporazumijevanje. Nisu pitali

Davea što traži u tom gorju. Vidjeli su lopatu i pijuk na njegovoj mazgi, i to im je bilo dovoljno.

— Jeste li ikada čuli za Tayopu? — upita Dave.

Obojici domorodaca postanu lica još bezizražajnija.

— Čuo sam već za to ime — promrmlja stariji i ustane bez žurbe. — Ne znamo gdje je to mjesto, senjor, ako uopće postoji. Nitko to ne zna. Hvala na duhanu.

I drugi ustane. Pozdravi.

Uskoro nestadoše s vidika.

Tri dana kasnije Dave Hardin se ulogori na malenu zaravanku.

Probudivši se rano ujutro, opazi u daljini crnu točkicu koja se kretala prema njemu. Točkica se polako pretvori u jahača. Prema držanju jahača u sedlu Dave zaključi da se ne radi ni o Indijancu ni o Meksikancu.

Možda je to neki Amerikanac koji također traži Tayopu. Ili neki zločinac koji je pred zakonom pobjegao preko granice.

Dave se ne zabrine. Bilo mu je drago što će opet moći porazgovarati s nekim, a smatrao je da je dorastao svakoj opasnosti.

Pritajivši se u grmlju, znatiželjno je promatrao neznanca koji se već prilično približio.

Razabere njegovo lice. Bio je to neki Crnac. Imao je na sebi sjevernjačku uniformu.

Skrenuvši iza izbočine i ugledavši Daveova konja i mazgu, Crnac se zaustavi. Pretraživao je pogledom obronke.

Dave ustane, podigne ruku u znak pozdrava i počne silaziti.

Crnac sjaše, ali ostane uz konja, kao da nije sasvim siguran je li dobrodošao.

— Vi ste dezterter? — upita Dave.

— Moglo bi se tako kazati, gospodine.

— Ne zovite me gospodinom. Ja sam Hardin, Dave Hardin.

— Drago mi je što sam vas upoznao, gospodine Hardin.

Dave nije znao da li mu se Crnac ruga ili ne.

— Jeste li danas već jeli nešto?

— Nisam. Cijelu sam noć jahao, pa sam upravo tražio pogodno mjesto za logor.

— Donesite drva! Ispeći ću palaćinke.

Crnac kimne i odvede konja do malena izvora.

Uskoro su već jeli.

— Kako se zovete, naredniče? — zapita Dave koji je u međuvremenu već zamijetio tragove naredničkih oznaka na Crnčevu rukavu.

Crnac je malo oklijevao.

— Namjeravate me predati vojsci?

Dave se nasmije i zatrese glavom.

— Istina, ne znam što radite u ovoj pustoši, no nije mi ni na kraj pameti da vas predam vojsci. Ne obožavam vojsku, možete mi to vjerovati.

— Zovem se Luke Purdy — odgovori bivši narednik odahnuvši.

— Je li to vaše pravo ime;

— Nije lošije od bilo kojeg drugog imena, gospodine Hardin — reče Crnac osmjehnuvši se. — Slobodan čovjek može sebi odabrati ime koje mu se sviđa, nije li tako?

— Po svoj prilici, jeste. Nisam nikada razmišljao o tome. Nisam osjetio potrebe da se odredim imena koje mi je dao otac.

Dave ode po duhan. Zavrnuvši gunj, otkrije za tren pijuk i lopatu. Ponudi Crnca duhanom.

— Tražit ćete ovdje zlato, gospodine Hardin? — zapita Purdy, oduševljeno uzevši duhan.

Dave ne odgovori na pitanje, a Crnac ga ne ponovi.

— Malo ću odspavati — promrmlja Purdy. — Jahao sam noću. Navodno su Jaqui loše volje, ali noću ne napadaju jer se boje duhova. Ovaj je kraj tako jeziv da sam već i ja umalo povjerovao u duhove.

— Ovo je najpustiji kraj koji sam ikad vidio.

— I ja sam sebe htio uvjeriti u to — othukne Purdy — ali sam neprestano imao dojam kao da me netko promatra.

— Zacijelo se niste ni prevarili. Ima u ovim planinama još mnogo ljudi, ali se skrivaju pred strancima.

— Tako?

— Da, nekoć je ovdje, dok su još postojali rudnici, bilo vrlo živo — objasni Dave. — Bilo je tu, osim rudnika, i gradova, velikih rančeva u kanjonima, stoke, voćnjaka, naranča, banana, svega...

Purdy tiho zazviki.

— To gotovo ne mogu zamisliti. Danas sve izgleda drukčije! Nisam vidio ni jednog čovjeka. Slušajte, gospodine Hardin, jeste li vi koga sreli?

— Nisam. Prestanite me već jednom zvati gospodinom Hardinom. Svaki put kad to kažete, pomislim da je iza mene moj otac i da se njemu obraćate. Kad smo još bili djeca, svi smo ga morali zvati gospodinom. Smatrao je da to izražava veće poštovanje. U svakom slučaju, sit sam te riječi.

Crnac se tiho nasmije. Zatim se opet uozbilji.

— Niste nikoga sreli? — upita.

— Samo dva domeroca koji su čekali poštara. Zašto? Očekujete li da ćete ovdje sresti nekoga?

— Ja? — Purdy zakoluta očima. — Zašto bih ja htio nekoga sresti?

Nasmije se nastojeći da mu glas zvuči uvjerljivo. Ipak, očito je bilo da laže.

II

Dave napusti Purdyja i krene na zapad. Jahao je neko vrijeme, a onda se zaustavi. Izenada okrene konja i počne se vraćati.

— Nešto ste zaboravili, Dave? — dovikne Crnac.

— Možda jesam, a možda i nisam. Vratio sam se da vas nešto upitam. Hoćete mi se pridružiti?

Purdy polako ustane. Šutio je. Napokon reče:

— Želite da s vama trigram za zlatom?

— Očekuje nas trideset milijuna pezosa u zlatu i srebru. Ta je ruda već iskopana.

— Trideset milijuna... — Purdy pođe nizbrdo. — Koliko je to u dolarima?

— Više nego što nas dvojica možemo potrošiti do kraja života.

Dave ispriča sve o Tayopi, ali ne spomene tlocrt. Još nije dovoljno poznao Purdyja.

— Sami odlučite — završi. — Ovo je proketo nestoljubiv kraj, pa bi mi bilo drago da bude uz mene netko tko umije pucati i ne boji se naporna rada. Hoćete poći sa mnom?

Crnac je šutio i piljio u zemlju. Tada ispruži ruku, kolebljivo kao da se boji da će time uvrijediti nekoga.

Dave mu čvrsto stisne ruku.

Uvečer, kad su sjedili kraj logorske vatre, Dave pogleda Crnca preko ruba lončica s kavom i reče mu:

— Ja sam vama otkrio svoje namjere i pozvao vas da mi se pridružite, ali ne znam ništa o vama. Znam jedino to da ste napustili vojsku. Taj vam podatak ne ide baš u prilog kao ortaku pri traganju za blagom. Zar mi nećete kazati zašto ste dezertirali? Zašto ste došli baš u ovaj kraj?

Purdy smota cigaretu

— Što biste kazali kad bih vam rekao da sam krenuo da ubijem jednog čovjeka? Jednoga bijelca? Da li biste pokušali da me spriječite?

— To ovisi o vašim razlozima.

— Imam sasvim valjane razloge. Međutim, možda ćete vi, kao bijelac, zaključiti drukčije.

— Mislim da su poštenje i pravda jednaki za svaku boju kože.

— Nisu. Na žalost, nisu. To najbolje zna onaj koji ima crnu kožu... Zna li što su lovci na robove?

— Ja polječem iz Oregona. Ondje nije bilo ni robova, ni lovaca na robove.

— Dakle, prije građanskoga rata neki su se nitkovi bavili time da hvataju pobjegle robove i vraćaju ih uz nagradu. Nisu imali nikakvih obzira. Ako su ikako mogli, hvatali su i Crnce koji su već odavno bili oslobođeni, vodili ih na jug i opet ih prodavali kao robove.

— Nije mi jasno kako im je to polazilo za rukom promrmlja Dave namrštvivši se.

— Bez brige, bili su lukavi! Kao i lovci na indijanske skalpove. Moji su roditelji oslobođeni ropstva prije nego što smo se rodili sestra i ja. Otputovali smo na sjever, gdje se moj otac zaposlio u luci. Ondje je radio i neki pobjegli rob, kojega su jednog dana uhvatila dva lovca na robove. Pri tome su otkrili i mojeg oca. Sljedili su ga kući, upali usred noći u naš stan i odveli oca, majku i sestru koja je upravo navršila četrnaest godina. Spalili su isprave o otpuštanju iz ropstva, ukricali moju obitelj na kola i odvezli se na jug. Obojica su te noći silovali moju sestru. Nakon toga je otac pokušao pobjeći, pa su ga ustrijelili. Majku i sestru su prodali u Mississippiju. Ja sam se upravo nalazio u Kanadi. Nisam imao pojma o svemu tome. Tek nakon

rata dobio sam pismo od sestre. Još se nalazila u Mississippiju. Majka je već umrla. Poslao sam joj novac da doputuje k meni. Odala mi je imena one dvojice i kazala mi da su otišli u Arizonu. Stupio sam u Deseti Konjički puk jer sam smatrao da ću na taj način imati neki razlog da budem u Arizoni. Htio sam ondje tragati za tim zločincima.

— Jeste li ih pronašli?

— Jednog. Radio je kao pipničar u Tusonu. Na samrti mi je odao da njegov ortak radi na nekom ranču u ovim planinama. Već ću ga naći. Dakle, sada ste čuli moju ispovijest. Mislite li sada drukčije?

Dave polako zatrese glavom.

— Mene ne zanima novac, bitno je da pronađem Setha Sladea — promrmlja Luke Purdy. — Dabome, sada ima vjerojatno neko drugo ime.

— Zna li kako izgleda?

— Ne. Znam samo to da mu na lijevoj nozi nedostaju dva prsta.

Za tri dana stigoše do klanca, duboka osamdesetak metara. Tu se, među liticama, naglo završavao puteljak.

Na sjeveru se vidjela neka bijela mrlja.

— Ako je to Tayopa, onda ne možemo do nje — promrmlja Purdy.

— Moramo pronaći neku drugu stazu — odvratila zamišljeno Dave.

Podigne glavu i onjuši zrak.

— Njušite li što? — zapita.

— Dim. Možda netko logoruje u blizini. Možda Indijanci.

— Ne vjerujem. Vjetar donosi dim iz klanca. Negdje dolje gori vatra; prema tome, ondje su i ljudi. A ako su dolje ljudi, onda postoji zacijelo i neka staza.

Tri su se dana probijali kroz neprohodnu pustoš, ne pronašavši nikakva puteljka.

Trećeg dana ugledaše neku Meksikanku. Sjedila je na zemlji i prestrašeno ih gledala. Nije se digla. Samo je pokušala otpuzati.

— Čini mi se da je trudna — reče blago Purdy. — Rodit će dijete. I to uskoro.

— Dijete? Ovdje? — izusti zbunjeno Dave, ne vidjevši nigdje bilo kakve kuće. — Što da radimo?

— Moramo joj pomoći.

Purdy mirno sjaše.

— Ali kako da joj pomognemo? — upita Dave.

— Upalite vatru i zagrijte vodu. Zatim odjašite do izvora kraj kojeg smo malo prije prošli i donesite još vode.

Dave poslušao. Bio je suviše zapanjen.

Kad se vratio s izvora, žena je klonulo ležala na Purdyjevu gunju. Purdy je držao za nožice tek rođeno dijete koje se iz svega glasa deralo.

Dave se kolebljivo približi. Pogleda nepomičnu ženu.

— Je li sve u redu? — prošapće. — Nije mrtva?

Purdy je bio suviše zaposlen da bi digao pogled.

— Bio je to vrlo težak porod. Možda joj je prvi. Veoma je mlada, iako sada ne izgleda tako.

— Kako ste znali što treba učiniti?

— Moja je majka bila babica — Purdy se široko nasmiješi. Prisustvovao sam mnogim porođajima. Istina, nisam joj nikada pomagao, ali se dobro sjećam svega.

Žena otvori oči. Na licu joj se vidjela iscrpljenost i strah. Purdy joj dade umotano dijete. Izraz njena lica smjesta se promijenio. Na usnama zatitra smijesak, a iz očiju iščezne strah.

Pričekali su čitav jedan dan kako bi se mlada žena malo oporavila, a onda je Purdy posleo nju i dijete pred sebe na konja i, sporazumijevajući se prstima, saznao kamo treba da jašu.

Mjestance su ugledali tek kad su se probili kroz gustu šikaru na rubu udoline. Bilo je tu pedesetak koliba pokrivenih slamom i trošna crkva.

Ljudi su izlazili iz kolibe i uzbuđeno žamorili.

Purdy sjaše na malenu trgu i pomogne ženi da siđe s konja.

Iz kolibe na drugoj strani trga dotrči neki mladić i čeznutljivo posegne za djetetom.

Ubrzo izađe iz iste kolibe neki postariji čovjek i približi se. Obaspe ženu pitanjima. Pošto mu je ona odgovorila, pogleda Purdyja.

— Da se predstavim — reče. — Ja sam Don Thomas, starješina ovoga sela. Snaha mi je upravo ispričala da

ste je vi spasili. Lako su je mogli napasti jaguari ili medvjedi. Pojavili ste se u pravi čas. Zahvaljujemo vam obojici, senjores.

Purdy se malo nakloni.

Don Thomas pogleda sina koji je držao dijete i drugom rukom zagrlio svoju ženu.

— Glupo je postupila — objasni Daveu i Purdyju. — Posvadila se s mojim sinom, pa je otrčala odavde, namjeravajući da se vrati u selo svog oca. Dijete se rodilo prije nego što je očekivala. Od sada će oboje biti pametniji. Senjores, budite moji gosti.

Purdy i Dave rado prihvaćaju poziv.

Don Thomas ih ponudi kuhanim kozjim mesom, vinom od agava i domaćim duhanom.

— Tražite zlato i srebro? — upita iznenada.

— Da, tako je — uspravi se Dave.

Nije imalo smisla da to poriče. Odali su ga pijuk i lopata.

— Zlato i srebro... — Don Thomas puhne dim u vis. — Kad je zlata i srebra u izobilju, tada poteče krvava rijeka. To su proklete kovine. Otmu li se zemlji, uništavaju ljude.

— Da, to se dogodi ako ih vade gramzljivi ljudi — odvрати Dave vrlo oprezno birajući riječi. — Mi ne kanimo vaditi zlato. Tražimo blago koje je već izvađeno. Kad ga nađemo, odnijet ćemo ga sa sobom. Sasvim mirno, bez ikakva nasilja. Nećemo se vratiti ovamo, niti ćemo dovesti druge ljude. Nije nam potrebno još veće bogatstvo. Osim toga, nikome nećemo kazati odakle nam to blago.

— U brdima vrebaju mnoge opasnosti.

— Posvuda ima opasnosti.

Don Thomas slegne ramenima.

— Znete li već gdje treba tražiti to blago?

— U Tayopi. Imamo tlocrt. Poznajte li to mjesto?

Don Thomas iskrivi lice kao da je zagrizao nešto kiselo.

— Poznato mi je to ime. Znam da Tayopa nije daleko, ali ne znam u kojem smjeru treba jahati.

— A znate li za neki stari ranč u duboku usjeku na zapadu?

— Čuo sam za taj ranč, ali ga nisam nikada vidio.

— Znae li kako se može stići do njega?

— Okanite se toga, prijatelji. Nekoliko se vaših zemljaka nalazi nad starom cestom i nikome ne dopuštaju da prođe.

— Amerikanci? Jesu li to nekakvi kopači zlata? Lovci na skalpove?

— Priča se da su se u građanskom ratu borili na onoj strani koja je izgubila.

— A, južnjaci? — Purdy se oporo nasmije.

— Zašto ne dopuštaju nikome da prođe? — zapita Dave.

— Grubi su. Imaju puške. Već je bilo nekih sukoba. Opominjem vas jer ste nam pomogli.

— Hvala vam, Don Thomas. Kako se zove brdo na kojem su se smjestili?

— Kampana! — Don Thomas pokaže prema daleku brdu obraslu borovima.

— Pogledat ćemo to brdašce — tiho reče Purdy.

U zoru krenuše dalje. Seljaci su ih gledali kao da odlaze u smrt.

Pošto su napustili selo, Purdy promrmlija:

— To brdo Kampana je očito na zlu glasu.

— Ako hoćete, odustanite.

Purdy uvrijeđeno stisne usnice.

Dave se glasno nasmije.

— Hajde, ne budite tako osjetljivi, Lukè!

— Tko je crne kože, ne može sebi dopustiti da bude osjetljiv. Osim toga, moram poći s vama. Čuli ste što je kazao Don Thomas. Na brdu su nekakvi južnjaci. Znae koga tražim.

— Nadam se da ćete ga i naći.

— Hoću, naći ću ga.

Do podnožja brda lako su slijedili puteljak a onda se stao sve češće gubiti u visokoj travi.

Tu su sporo napredovali. Vidjeli su tragove divljači, medvjeda i planinskih lavova.

Puteljak je krivudao, prolazio kroz klance i napokon se ukrštao sa cestom.

Na tom raskršću, između dva cedra, nalazila se daščica na kojoj je pisalo: »Ranè Tayopa«.

Dave je zapanjeno buljio u ta slova.

— Čini se kao da smo pronašli taj vaš zatpani rudnik — promrmlija Purdy.

— Ah, ovo još ne znači ništa pouzdano. Legenda o Tayopi je dobro poznata, pa je možda vlasnik tog ranča htio tim imenom donijeti sreću svom posjedu. Svugdje ima praznovjernih ljudi. U svakom slučaju, pogledat ću taj čudni ranč.

— Tako je. A ja možda pronađem neke zanimljive južnjake.

Jahali su uz blagu strminu. Prešavši sedam-osam kilometara, zaobidoše visoke stijene. Pred očima im se ukaže divan prizor.

Zapanjeno su gledali veliku, zelenu dolinu na kojoj je mirno pasla stoka. Takav je ranč svatko mogao samo poželjeti.

Purdy se prvi pribere.

— Jeste li ikada vidjeli nešto tako lijepo, Dave?

— Nisam. Približio se.

Puteljak se uskoro proširi. Na njegovu kraju ugledaše nekoliko drvenih kuća. Veliko je dvorište bilo ograđeno kako se stoka ne bi mogla približiti građevinama.

Purdy sjaše da otvori dvorišna vrata. Tek što ih je dodirnuo, iza jednog grma unutar ograde izviru neki čovjek.

— Prste k sebi, Crnče!

Purdy se ukoči, a Dave se naljuti.

Neznamac je držao u rukama vinčesterku.

Dave munjevito povuče revolver.

Neznamac to nije vidio, jer je još promatrao Purdyja.

— Bacite pušku — reče mirno Dave.

Čovjek kraj grma bio je visok i plećat. Imao je kratku, bikovsku šiju. Osvrne se. Jasno mu je bilo da ne može na vrijeme uperiti pušku. Osim toga, i Purdy bi odmah iskoristio priliku.

— Još ćete se pokajati zbog toga — reče gušeći se od bijesa. — Bježite dok još možete.

— Bacite pušku — progundà Dave.

— Nerado ponavljam.

Puška nećujno padne u travu.

— A sada, otvorite vrata!

Čovjek zabezeknuto zine. Pokorno pride vratima i otvori ih.

— Pođite ispred nas! — naredi Dave.

— Odvedite nas gazdi!

— Moram zatvoriti vrata.

— Purdy, vi zatvorite vrata.

Plećati ih čovjek povede prema najvećoj kući. Zaustavi se pred verandom i dovikne nešto.

Pojavi se neka žena. Bila je odjevena u crno. Imala je crne hlače, crn prslučić preko bijele bluze, crn šešir, crne rukavice i crne cizme od meke kože. Držala je pušku kao da umije rukovati njome.

Dave nije nipošto očekivao tako lijepu, plavokosu ženu u toj divljini. Moglo joj je biti nešto iznad trideset godina.

— Što radite ovdje? — upita ona bezizražajnim glasom.

Dave skine šešir.

— Pročitao sam na cesti ime vašeg ranča i ono me zainteresiralo.

— Zašto?

— Tražim zatrpan rudnik koji se zove Tayopa. Zanima me zašto ste to ime odabrali za svoj ranč.

— Odabrao ga je moj brat. Nisam ga pitala o razlozima.

Dave opazi da se onaj plećati polako povlači u stranu, kako se više ne bi nalazio između dvojice došljaka i žene.

— Rađo bih porazgovarao s vašim bratom o tim razlozima.

— To nije moguće. On je mrtav već šest mjeseci.

— Oho! — Dave nije znao kako da izrazi sućut toj ledenoj ženi. — Mogu li onda razgovarati s novim gazdom?

— To sam ja.

Oprezno su se promatrali. Premda je žena djelovala mirno, Dave je već naslutio njenu nervozu. Mora nekako steći njeno povjerenje.

— Ja sam Dave Hardin. Neki stari Meksikanac dao mi je tlocrt koji navodno prikazuje rudnik Tayopu...

— Ovdje nema nikakva rudnika. Bojim se da je napravio od vas budalu.

On se široko nasmiješi.

— To je sasvim moguće. Ipak, prevalili smo dalek put. Da li bi vam smetalo ako bismo se ulogorili za dan-dva na vašem pašnjaku? Da se konji odmore...

Ona ne odgovori odmah.

— U redu, ulogorite se na drugoj obali potoka. No, molim vas, više se ne približujte kućana.

— Hvala vam — odgovori Dave i odjaše s Purdyjem do potoka.

Ubrzo su vidjeli onog plećatog kako napušta dvorište i udaljuje se puteljkom.

I žena osedla konja. Nestane u šikari na kraju doline.

— Što mislite, Luke? — promrmlja Dave. — Jesu li ti ljudi pronašli blago iz Tayopa?

— To ne znam. Nesumnjivo je da se nisu oduševili ugledavši nas. No, to je i razumljivo.

— Kako to mislite?

Purdy se umorno osmjehne.

— Sudeći prema naglasku, ta žena potječe iz Texasa ili Mississipija. Njeni su izgubili rat, a moji su ga dobili. Osim toga, još nosim na sebi plavu uniformu.

— Da, razumijem — reče zamišljeno Dave. — Zanima me samo kamo je odjahao onaj momka.

— Možda su oboje otišli po pomoć, kako bi nas se lakše riješili.

— Moramo malo pripaziti.

III

Približavao im se neki dječak. Bio je malen, a na konju je izgledao još manji. Nisu vidjeli odakle je došao. Najednom se stvorio pred njima.

Dave ustane.

— Zdravo.

Dječak kimne. Moglo mu je biti tek osam ili devet godina.

— Tko ste vi? — upita znatiželjno. — Odakle ste došli?

— Ja sam Dave Hardin iz Arizone. A ovo je Luke Purdy. I on je iz Arizone.

Dječakove se oči zaustaviše na izbljedjeloj uniformi.

— Vi ste vojnik?

Purdy ustane.

— Bio sam. Dugo.

— I moj je otac bio u vojsci. Bio je pukovnik dok nas nisu pobijedili ti prokleti Jenkiji.

— Ma, nemoj! — odvrati zadivljeno Purdy.

— Ako ne vjerujete, možete pitati mamu ili tetu.

— A gdje ti je sada tata? — upita Dave.

— U nebu! — dječak pokaže uvis.

— Ugrizla ga je zmija.

— O, žao mi je. A tko se sada brine o ranču?

— Teta Ethel i mama.

— Vjerojatno im još netko pomaže.

— Naravno. Predradnik i četiri kauboja. Imali smo još dvanaest kauboja, ali su oni otišli u Texas po dobrovoljce.

Dave i Purdy se pogledaše.

— Kakve dobrovoljice?

Dječakove su se oči sjale. Vidljivo je uživao u tome što ga napokon netko sluša.

— Osnovat ćemo vojsku i stvoriti novu državu. Ovdje. Tu nam zemlju neće oduzeti prokleti Jenkiji i Crnci...

— Izenada razrogači oči. Tek sada je zamijetio da je Purdyjeva koža crna. — I vi ste Crnac...

Purdy ne reče ništa, a Dave promijeni temu:

— Znači, osnovat ćete novu državu. Samo, za to je potrebno mnogo novaca.

— Ah, mi imamo dovoljno novaca — odvрати odmah dječak. — Ta, imamo blago.

Dave kimne, želeći da ga ohrabri.

— Svakako, vi imate blago iz Tayope. Tata je pronašao srebro pod crkvom?

Dječak se iznenada uznemiri. Kao da je spoznao da je već previše kazao.

— Da, našao ga je. No, više nije ondje.

— Znači, odnio ga je?

Dave nije htio gnjaviti dječaka Ozmjehne se.

— Nisi nam još rekao kako se zoveš.

— Zovem se Tommy Maifield. — Dječak odahne. Bilo mu je drago što je uspio napustiti opasnu temu. — Tako se zvao i moj otac, i moj djed, i moj pradjed.

— Sjajno — dobaci zadivljeno Purdy.

— Moram sada ići — reče naglo Tommy. Htio je već okrenuti konja, a onda provali iz njega: — Nećete tragati za zlatom, zar ne? Predradnik Sandys ubije svakoga tko to pokuša.

Ne čekajući odgovor, podbode konja i odjaše u galopu.

Dave je gledao za njim. Reče preko ramena:

— U onom klanecu nad kojim je prestala staza nalazi se Tayopa. Hajdemo onamo!

Dva su dana jahali jedva prohodnim puteljcima. Napokon su ugledali među bujnim zelenilom staru crkvu.

Dave izvadi tlocrt koji mu je dao stari Meksikanac. Služeći se njime, uskoro pronađe nekoliko zatrpanih rovova.

Pronađe i podzemni tunel u kojem se nekoć nalazilo blago. Sada su tu stajale

prazne škrinje. Premda je blaga nestalo, Dave je osjećao kako drhti od uzbuđenja. Ushićivalo ga je to što ga Meksikančev plan doveo na pravo mjesto.

Purdy je zurio u prazne škrinje.

— Sve je nestalo. Sve. Trideset milijuna peposa... Umalo smo to mi dobili, Dave.

— Mislio sam da vas ne zanima novac.

— I ne zanima me. Ipak, rado bih vidio takvu hrpu novaca. Kako bi bilo da utvrdimo gdje su sakrili to blago?

Dave je dugo šutio. Napokon reče zamišljeno:

— Ne znam, Luke, uistinu ne znam što bi bilo najpametnije. Isplati li se sve to? Ne poznajem još dovoljno sebe.

— Znači, to je đavolski teška odluka, zar ne?

— Ostanimo ovdje nekoliko dana — reče Dave. — Tada ćemo imati dovoljno vremena za razmišljanje.

Kad su izašli iz podzemlja, izroniše iz grmlja četiri čovjeka. Jedan udari puškom Purdyja po glavi, tako da se srušio bez glasa i ostao ležati.

Daveova se desnica trzne prema koricama, no prije nego što je dodirnuo revolverski držak, zabije mu se u želudac vršak puščane cijevi. Ostane bez zraka.

Visok čovjek plave kose i tvrdih plavih očiju reče:

— Odvuci Crnca do konja. Fenner.

— Vrlo rado, Sandys. — Onaj koji ih je zaustavio pred dvorišnim vratima uhvati Purdyja za nogu i zastenje od napora. — Pomozi mi, Bel.

Pristupi mu nizak, zdepast čovjek s brzogotinom na lijevom obrazu, te uhvati drugu nogu. Zajednički odvukoše onesvijestjenog Purdyja kroz grmlje.

— Morali ste na svaki način zabosti svoj nos u ovaj klanec, ha? — Sandys je podrugljivo promatrao Davea. — Međutim, gospodica Ethel je očekivala nešto takvo.

— Kojim mi pravom možete zabraniti pristup ovamo? — odvрати nehajno Dave.

— Ovim pravom — Sandys mahne puškom. — Želite svađu?

Dave je znao da ne može ništa učiniti protiv četvorice naoružanih protivnika.

— Razoružaj ga, Sattleaf — naredi Sandys.

Mladi Sattleaf pristupi Daveu i izvuče mu revolver iz korica.

— Hajdmo prema konjima — zapovijedi Sandys.

Dave se provuče kroz džbunje. Purdy je još ležao ne leđima, sklopljenih očiju.

Sattleaf donese kabao vode s rijeke i polije ga. Purdy zastenje i pomakne se.

Fenner se raskorači pred njim.

— Diži se, Crnče! — grubo ga udari dvaput u slabine. — Evo ti zbog toga što si crn i što nosiš tu uniformu...

Dave je ukočeno stajao. Nije mogao ništa učiniti. Ispunio ga je gnjev. Osjećao je na sebi Sandysov zloban pogled. Predradnik je čini se, bio sretan što je nešto prekinulo jednoličan život na osamljenom ranču.

Purdy osamućeno ustane.

— Dovedi njihove konje, Sattleaf — reče Sandys.

Krenuše. Prijeđoše preko rijeke.

Kad su stigli na zaravanak, već se spuštao suton. Tu se ulogoriše. Sandysovi su ljudi pekli jelena što ga je ustrijelio Fenner, ne obazirući se na Davea i Purdyja, koji se ispružiše na zemlji. Nisu mogli ni pokušati da pobjegnu. Bili su bez oružja, a ako bi i uspjeli stići do konja, zaustavio bi ih pušćani hitac.

— Je li vam ovo jasno? — upita tiho Purdy.

— Nije — prizna Dave. — Ako nas kane ubiti, zašto to nisu odmah učinili?

— To vam se već i ja upitao. Ne sviđa mi se kako me Fenner gleda. A ne sviđa mi se ni oni njegovi udarci nogom.

Dave pogleda prema ljudima oko vatre.

— Možda je među njima onaj kojega tražite, Luke?

— To je posve moguće. Borili su se za Jug. Prema tome, lako se mogao sprijateljiti s njima neki lovac na robove.

— Koji bi to mogao biti?

— Ne mogu ništa tvrditi, ali uvjeren sam da je to Fenner. Mrzi me zato što sam Crnač.

Približi im se Sandys i donese im mesa.

— Jedite sada — reče — Poslije ću vas svezati. Ne bih htio da lutate noću.

Krenuli su rano ujutro, tako da su uvečer stigli na ranč.

Sandys uveče Davea u kuću. Pred ognjištem, na kojem je plamtjela vatra, stajala je Ethel Maifield.

— Evo ga — reče pobjedonosno Sandys. — Klipani su pronašli podzemni hodnik, kako ste i predvidjeli.

Ona podigne glavu.

— Dodite ovamo, Hardin!

Dave pođe prema njoj, a Sandys ostane kraj vrata, spustivši ruku na revolverski držak. Kad se Dave približio na dva metra, Ethel digne ruku i naredi mu da stane.

— U čije ime uhodite? Za koga radite?

— Ni za koga.

— Ni to vam ne vjerujem. Vjerojatno nije neki naš čovjek mogao držati jezik za zubima ili je primio mito. Došli ste po blago. Već ću saznati istinu.

Svjetlucanje njenih očiju oda Daveu da su on i Purdy u smrtnoj opasnosti. Do sada ih je poštjeđela samo zato što želi čuti odgovore na svoja pitanja.

— Nitko me nije poslao — naglasi on. — Ja sam kopač zlata. Učinio sam uslugu nekom starom Meksikancu, pa mi je zauzvrat dao tlocrt. — Izvadi iz džepa svitak papira. — Evo, tu je ucrtan put do Tayope. Nisam znao da tu neko živi.

Ne pogledavši tlocrt, Ethel reče:

— To ste našli u škrinji pod crkvom. Ondje ima mnogo takvih papira.

— Da je to istina, kako bih već dospio prevesti tekst. Ja ne znam španjolski jezik.

Oklijevala je. Tada zatrese glavom, kao da želi odagnati neke sumnje.

— Moram saznati istinu. Kazat ću vam i razlog. Moj je brat došao poslije rata ovamo, dotjerao je stado goveda i osnovao ranč. Dovedo je mene, svoju ženu i sina te sedamnaest ljudi. Htio je osnovati novu državu. Namjeravali smo postepeno povećavati stado, tako da se može prehraniti sve više ljudi, i tragati za blagom Tayope. Kad smo pronašli to blago, više nije bilo potrebe da čekamo. Moj je brat poslao na sjever dvanaestoricu svojih ljudi. Dobili su zadatak da dovedu ovamo obitelji s djecom. Trebaju nam ljudi kako bismo mogli braniti svoju zemlju protiv Meksikanaca, protiv Amerikanaca, protiv svih.

Sada znam da je jedan od one dvanaestorice koje smo poslali u Texas odao naše namjere. Upozorila sam brata, ali me on ismijao. Svi su oni bili s njim u ratu, te je vjerovao da su mu posve odani. — Korakne prema Daveu. — Tko nas je izdao? Kažite mi njegovo ime, pa ću vam dati pet tisuća pezosa u srebru.

— Nitko mi nije ništa odao.

Za tren se učinilo da će se Ethel baciti na njega, a onda se povuče i pogleda Sandysa.

— Smjestite njega i Crnca u sušu. Sutra ćemo ga objesiti za palce, a ako ni tada ne promijeni mišljenje, izbičevat ćemo ga. Vodite ga!

Ušavši u sušu, Dave opazi u kutu Purdyja. Ruke su mu bile svezane ispod koljena, a oko vrata je imao omču, tako da se nije mogao ni pomaknuti.

Dave se bijesno okrene prema Sandysu, ne obazirući se na njegov revolver.

— Smjesta mu skinite omču s vrata!

Sandys se bljedo osmjehne.

— A zašto?

— Do vruga. Ja ne postupam tako ni sa stokom! — vikne Dave. — Skinite mu omču!

— Hja, Fenner ne podnosi Crnce — reče ravnodušno Sandys. — Sjednite kraj njega!

U Daveu uzavrije. Priđe Purdyju i skine mu omču s vrata. Okrene se. Očekivao je da će Sandys ispaliti iz revolvra ili ga barem udariti.

Međutim, predradnik se još smješkao.

— Je li vam sada lakše pri duši? Sjednite i svežite svoje gležnjeve.

Dave ga poslušao.

Sandys mu slobodnom rukom sveže zglavke i uspravi se.

— Dajem vam jedan dobar savjet — reče. — Ispričajte gospođici Ethel sve ono što je zanima. Jedino se tako možete spasiti.

Izađe i izvana povuče zasun.

— Je li sve u redu? — tiho upita Dave Purdyja.

— Pa sad, kako se uzme. Nisam očekivao da ću vas ponovo vidjeti. No, sada se osjećam već bolje.

— Okanite se lažnih nada. Sutra će nas obojicu ubiti.

— Zašto smo im mi tako važni?

— Ako se sazna da su pronašli blago, u ovu će dolinu nahrupiti sa svih strana luralice, a meksička će vlada zahtijevati to blago za sebe. Nisu dovoljno jaki da se obrane. To im je jasno.

— Kako to da smo još živi?

Dave ispriča o svom razgovoru s Ethel. Purdy uzdahne.

— Drago mi je što smo se upoznali, Dave. Vi ste najpristojniji bijelac kojega sam ikada sreo.

Nakon toga su šutjeli. Suočeni sa sigurnom smrću, više ništa nisu mogli kazati.

Iznenada zašкриpe vrata. U šupu se ušulja neka vitka spodobica.

Plane šibica i plamičak obasja neku ženu. To nije bila Ethel. Ona im se približi.

— Obećajete li mi, ako vas oslobodim, da nećete nikome kazati da ste bili ovdje? — prošapće ona. — Ne smijete nikome pričati o blagu i Ethelinim namjerama.

Dave je bio suviše iznenađen da bi mogao odgovoriti, ali Purdy reče spremno:

— Naravno, obećajemo to.

Ona pogleda Davea.

— Ja se ovime izlažem velikoj opasnosti. Možda stavljam na kocku čak život svoga sina. Ne poznajem vas, ali vam moram vjerovati. Naime, ovdje se već suviše ubijalo. Ne mogu to više podnijeti.

— Dajemo vam svoju riječ da vas nećemo odati — reče Dave.

Ona izvuče nož ispod košulje i prereže im spone.

— Konji su vam osedlani. Stoje u oboru. A stražar čvrsto spava. Napio se.

— A gdje je naše oružje? — zapita Dave.

— Ne mogu vam ga dati. Mogli biste još napasti ranč. Budite sretni što sam vas oslobodila i bježite odavde!

Ona tiho izađe.

Dave i Purdy slijedili su je. Konji su ih doista čekali u oboru.

IV

Nećujno su jahali po mekoj travi. Svitalo je. Napuste li dolinu prije izlaska sunca, progonitelji ih više neće doći.

Izenada Purdy povuče uzde i pokaže prema naprijed.

— Apaši!

Iza stijenja izroniše sjenke. Začuje se povik. Jutarnju tišinu prekine puščani hitac.

Purdy i Dave okrenuše konje i počeoše se u galopu vraćati prema ranču. Nigdje drugdje nisu mogli potražiti zaklon.

Progonilo ih je trideset-četrdeset ratnika. Bili su udaljeni oko pet stotina metara.

Iz kolibe za kauboje isteturaše Sandysovi ljudi i potrčaoše prema oboru. Iz kuće istrčaoše obje žene i dječak. Predradnik je već sedlao jednog konja.

— Gdje je naše oružje? — dovikne Dave.

Sandys ih je za tren začuđeno gledao, a onda odvrati: — U kolibi za kauboje.

— Donesite oružje, Luke! — reče Dave i munjevito skoči sa sedla.

Počne sedlati konje za žene.

Iz obora su već izjurila tri jahača i otvorila vatru na napadače.

Purdy dotrči iz kolibe i dobaci Daveu opasač s revolverom i pušku. Klekne i počne pucati.

I Dave je sada ispaljivao hitac za hicem. Jedan se mustang sruši i zbaci svog jahača koji ostane nepomično ležati.

Sandys klekne kraj Purdyja i Davea, te im se pridruži pucnjavom.

Apaši su se približili na stotinu metara. Međutim, žestoka ih vatra zaustavi. Skrenuše u stranu. Pucnjava se smjesta prekine, kako bi se uštedjela municija.

— Postoji li još neki izlaz iz ovog klanca? — vikne Dave.

Sandys nastavi pucati i pobjedonosno usklikne kad se srušio jedan Apaš.

— Bježe! Otjerali smo ih!

— Ne budite glupi! — izdere se Dave. — Vratit će se. Možemo li sa stražnje strane napustiti klanac?

— Možemo. — Sandys nesigurno pogleda Davea. — Postoji jedan pokrajni klanac koji vodi na visoravan. No, veoma je strm i uzak.

— Odvedite žene i dječaka prije nego što se vrate Apaši! — reče Dave i osvrne se oko sebe.

Ranč je izgubio dva čovjeka: jedan je ležao kraj ograde obora, a drugi pred verandom.

Nakon kratka oklijevanja Sandys poslušao Davea. Potrči prema konjima.

— Uzjašite i slijedite Sandysa! Čekajte nas na kraju klanca! — dovikne Dave Fenneru i Bellu.

Obojica su bez riječi poslušala. Očito, bilo im je drago što mogu pobjeći.

Purdy i Dave skinuše oružje i municiju s poginulih, te napustiše dvorište.

Apaši su na sigurnoj udaljenosti vijećali. Mogli su svakog časa krenuti u novi napad.

Na kraju klanca čekali su Fenner i Bell, prilično uznemireni.

— Slijedite Sandysa i žene! — naredi Dave. — Pronađite neko mjesto na kojem ćete se moći braniti ako me savladaju Indijanci. Pođite s njima, Luke!

— Zar ćete sami zadržati Apaše, Dave? — upita zapanjeno Purdy.

— Treba da pripazite na njih dvojicu, Luke. Ne bih htio da me ustrijele kad dojašem.

Purdy kimne i odjaše s Fennerom i Bellom. Uskoro nestadoše iza stijene.

Dave ih je slijedio. Stigne do malena vodopada koji je iskopao spilju u stijeni. Sjaše, uzme štapiće dinamita i uđe u ledenu vodu. Postavi dinamit u spilju. Odmota fitilj i priveže ga za granu jednog suhog grma.

Čekao je. Prolazilo je vrijeme. Pomišli već da su se Apaši zadovoljili konjima što su ostali u oboru.

Tada ugleda jednog ratnika na kraju klanca. Ostali su ga kolebljivo slijedili. Očito, bojali su se klopke.

Dave zapali fitilj i uzjaše. Žurno se udalji, brojeći sekunde.

Odjekne eksplozija. Oko njega je letjelo kamenje. Ponovno sjaše i uzvere se na liticu odakle se pružao dobar vidik. Sada je vidio da je stijenje potpuno zatrpalo stazu što je vodila od ranča na visoravan. Apaši se tuda nisu mogli probiti.

Dave zadovoljno produži uzbrdo.

Čim se popeo na visoravan, dovikne mu uzbuđeno Sandys:

— Što se dogodilo, do vraga?

— Stijenje je potpuno zatvorilo ulaz u klanac.

— Bogamu, kako...

— Postavio sam nekoliko štapića dinamita.

— Gdje?

— U spilji. Sada je na njoj stotinjak metara kamenja...

Prekine ga Ethelin zaprepašten krik.

— Spilja... O, bože! U spilji je skriveno blago... Naše blago... — Glas joj zamre. Samo je još micala usnama.

Dave zatrese glavom.

— To nisam znao. Međutim, sada je blago propalo. Trebalo bi stotinu godina da se pronađe u tom kršu.

Ethel jurne prema njemu i zamahne bičem. Dave jedva izbjegne udarce.

Odjednom Ethel okrene svog ridana, podbođe ga i odjaše u galopu preko zaravanka.

Poglavica Apaša, Victorio, imao je velikih briga. Njegovo je pleme gladovalo. Stoga je i krenuo s nekoliko desetaka ratnika u potragu za hranom. Prvi se put nalazio u ovom kraju. Sada kad je zauzeo ranč i dokopao se hrane, konja, gunjeva i oružja, htio se što prije vratiti k starcima, ženama i djeci koji su čekali u gorju.

Mladi ratnik Manah kao da nije bio oduševljen povratkom.

— Tamo su dvije žene — reče. — Želim ih se dočepati.

Victorio mu nije bio osobito sklon. Već je zamijetio da je mladiću manje stalo do dobrobiti plemena, a više do bijelih žena.

— Jašemo već pet dana — odvrati. — Treba nam tri dana da se vratimo k svojim ljudima. Oni će biti veoma, veoma gladni.

Manah se nije usudio otvoreno protusloviti. Ipak, nije htio propustiti tu priliku.

— Mogao bi odvojiti nekoliko ratnika da nastave potragu za tim bijelcima.

Ta se pomisao svidjela Victoriju. Barem će se privremeno riješiti nemirnih mladića.

— U redu, neka se pridruži Manahu tko želi — reče glasno. — Međutim, oni koji pođu s njim, moraju ga priznati vođom.

Manahu se ozari lice dok je gledao desetak ratnika kako mu prilaze.

Cim je Ethel bijesno odjurila, Sandy žurno krene za njom.

Fenner je, blijed kao stijena, sjedio u sedlu i gledao u klanac.

— Moramo se izgubiti prije nego što nas pronađu.

— A kako će nas pronaći? — upita podrugljivo Bell. — Ovdje se neće tako brzo pojaviti. Ne znam, doduše, mnogo o Apašima, ali znam da ne mogu letjeti.

— Indijanci će tragati za nama — dobaci Dave. — Prema tome, moramo nestati odavde.

Bell prestrašeno razrogači oči.

— Na ranču su pronašli naših pedeset pušaka... I municiju...

Vraćao se Sandys, vodeći za sobom Ethelina ridana. Ona je ukočeno sjedila u sedlu i tupo zurila pred sebe. Predradnik joj je neprestano govorio, ali nije dobivao od nje odgovora.

— Kamo ćemo? — promrmlja zamišljeno Dave.

— U Tayopu — dobaci Purdy. — Mislim da je to najpametnije. Tamo se možemo uspješno braniti na kraju uskoga klanca.

— Na putu prema Tayopi srest ćemo Apaše.

— Zapadno odavde postoji jedan skriven put — reče Bell. — Otkrio sam ga kad sam jednom tražio zalutala goveda.

— Onda hajdmo! — odvrati Dave.

Bell krene na čelu, za njim Carrol Maifield s Tommyjem, zatim Sandys, Ethel i Fenner, te na začelju Purdy i Dave.

Fenner je neprekidno pogledavao ulijevo i udesno, kao da svakog časa očekuje kako će iz grmlja izletjeti neki Apaš.

Sandys je jahao uz Ethel; položio joj je ruku na rame i još joj nešto govorio. Ali bez uspjeha. Ethel ga nije ni gledala. Činilo se kao da i ne zamjećuje što se zbiva oko nje.

Nakon četiri sata jahanja Dave predloži da se malo odmore, no Fenner je bio odlučno protiv toga.

— Ako nam konji lipsu, morat ćemo pješaćiti — reče Dave. — I Apaši štede svoje konje.

Južnjaci se napokon slože s njim. Međutim, nisu se mogli opustiti kao Purdy i Dave te prikupiti snagu koja će im poslije biti potrebna.

Nakon nekog vremena krenuše dalje. Sunce je stajalo visoko na nebu, pa je vrućina bila sve nepodnošljivija.

Stigoše do ruba visoravni i tu se još jednom odmoriše.

Dave naredi da se opet krene i pride Carroll Maifield.

— Možete se ponositi svojim sinom — reče joj. — On će biti jak i odvažan kad odraste. Međutim, sada je, čini mi se, već prilično iscrpljen, a pred nama je još dalek put. Neka jaše na momjem konju.

Podigne dječaka i odnese ga do konja. Stavi ga pred sebe na sedlo.

— Tako! — reče mu. — Nasloni se na mene i odmaraj se.

Carroll mu se zahvalno osmijehne.

Jahali su nizbrdo. Tommy uskoro zaspi.

Carroll je bila sve nestrpljivija. Činilo joj se da konji pužu. Osvrne se i opazi iza Purdyja jasne tragove kopita.

— Zar ne bi trebalo da brišemo tragove? — upita prigušeno.

— To ne bi imalo smisla — odvrati Dave. — Apaš otkrije tragove i na goloj stijeni. Bilo bi to obično gubljenje vremena.

Carroll samo kimne. Zagleda se pred sebe. Strah je grozan samo do stanovite granice. Kad se prijeđe ta granica, otupi se. Cio njen život bio je do sada lanac razočaranja i strepnji.

Djetinjstvo joj je bilo tužno. Pijani otac neprekidno je zlostavljao majku i napokon je otierao u grob. Kad je upoznala Maifielda, bilo joj je petnaest godina. On je upravo tražio ljude za južnjačku vojsku. Dva tjedna poslije udala se za njega, malo prije nego što je otišao u rat. Bila je očarana novim životom. To su bili njeni naj sretniji dani. Međutim, uskoro je ostala sama se zaovom Ethel. Tada su započeli gorci časovi. Ethel je bila ljubomorna na nju i svakog joj dana davala do znanja da je uljez u njihovoj kući. Pošto je Jug izgubio rat, Maifield je odlučio da se preseli u Meksiko. U međuvremenu je već našao ponešto o blagu Tayope. Krenuli su na dalek put, tjerajući stado mršavih goveda. Ethel je bila slijepo odana bratu, opsjednuta fanatičnom mržnjom prema sjevernjacima. Nenaviknuta na jahanje, Carroll je proživljavala pravi pakao. Osjećala se zanemarenom. Tek kad je rodila sina, njen je život opet dobio smisla. Pronašli su blago i namjeravali stvoriti novu državu. Tada je Maifielda ugrizla zmija. Ethel je preuzela vlast u svoje ruke. Vezala je uz sebe Sandysa, koji ju je

slijepo slušao, očaran njenim dražima ili, možda, blagom. A Bell je u posljednje vrijeme poklanjao sve veću pažnju Carroll, ne skrivajući svoje naklonosti.

Carroll se trgne iz razmišljanja i zagleda se u daljinu. Strmina se završavala golemom čistinom na kojoj nije bilo baš nikakva zaklona.

Manah je bio sretan što je napokon postao samostalan.

Ustanovio je već da se protivnici nisu vratili u dolinu, već da su još u brdima. Bio je čvrsto uvjeren da će ih uhvatiti. Znao je da im smetaju žene i dijete i donekle ih usporavaju.

Odredio je za svoga zamjenika Janathaha, njemu odana ratnika.

Uskoro pronađeše tragove. Sasvim lako su ih slijedili.

Manah je nastojao obuzdati svoju nestrpljivost. Znao je da ne smije biti neoprezan i uletjeti u stupicu.

Luke Perdy je naslutio da su u blizini Apaši. Činilo mu se da su se izmijenili noćni zvukovi.

Zaostane pola kilometra iza ostalih kako bi mogao osluhnuti. Drago mu je bilo što je Carroll uspjela nagovoriti muškarce da se još ne ulogore. Ovako se manje izrgavaju opasnosti.

Ponovo potjera konja, želeći da sustigne ostale.

Stigli su već do gornjeg ruba klanca.

Na nebu se pojavio mjesec. On će im pomoći da lakše jašu niz strminu.

Dave upozori ostale da popuste uzde konjima. Životinje vide u tami bolje nego ljudi, pa će instinktivno izbjegavati ivicu provalije.

Bell prvi nestane iza stijenja. Slijedio ga je Sandys. Sjahao je i vodio iza sebe konja. Položio je ruku na Ethelino koljeno, ne obazirući se na opasnost; njen ga je konj lako mogao gurnuti u ponor. Iza njih je jahala Carroll, zatim Dave s dječakom.

Pošto se i Fenner izgubio iza litica, Purdy se zaustavi i pričekaj. Daleko iza sebe čuo je vrlo tiho šuškanje. Zapravo, više ga je naslutio nego što ga je čuo. Čvrsto stegne pušku.

A možda sve to samo zamišlja, jer očekuje opasnost?

Ipak, bio je gotovo siguran da se nećujno približavaju Apaši.

Odjaše iza jedne izbočene hridine i opet se zaustavi. Oprezno sjaše i vrhom čizme pretraži tlo. Tada pljesne konja po sapima, i on nestane u tami.

Sada je bio sam. Topot njegova konja polako se udaljavao.

Priljubi se uz liticu i potraži udubinu u kojoj je mogao naći uporište. Počne se oprezno verati. Dvapat padne. Drugi put se čak zakotrlja kamenje pod njim.

Čekao je i osluškivao zaustavivši dah.

Ništa se nije čulo. Ili su Indijanci začuli štopot i zaustavili se, ili se još nisu približili.

Opet se pokušao popeti. Pušku je objesio preko ramena, a rukama i nogama je grozničavo tražio uporište. Napokon se uzvare na stijenu i sjedne.

Dugo je čekao. Mjesec se penjao nebom, ali njegovo svjetlo nije prodiralo u klanac.

Purdy već pomisli da se prevario.

Upravo htjede napustiti svoje mjesto kadli opazi da se nešto miče. Brzo pokrije rukom pušcanu cijev. Gotovo je zaboravio da bi se mjesečina mogla odraziti na metalu.

Ugleda jednog Apaša: pojavio se iza izbočine i zaustavio osluškujući.

Purdy se i ne pomakne. Lako je mogao pogoditi Indijanca. Udaljenost je iznosila samo pedesetak metara. Međutim, nije mu se žurilo. Htio je što više zbuniti Indijance.

Apaš produži, opet se zaustavi i ponovno potjera konja. Kad se približio na tridesetak metara, iza izbočine se pojavi drugi Indijanac.

Purdy je još čekao.

Drugi Apaš tiho uzvikne.

Tada se pojave i ostali.

Purdy više nije mogao čekati. Otvori vatru.

Prvi izviđač sklizne s konja u ponor. Mustang se prestrašeno propne, izgubi ravnotežu i surva u provaliju.

Drugi izviđač opali prema plamičku iz cijevi, ali je bio suviše nervozan. Metak udari o liticu ispod Purdyjevih nogu.

Purdy uzvratil hicem.

Apaš se sruši u provaliju. Međutim, njegov se konj i ne pomakne. Purdy ga namjerno ustrijeli.

Mustang se sruši, ali, začudo, ostade ležati na usku puteljku, potpuno ga zakrivši.

Purdy je znao da mu se neće pružiti prilika da opali na još jednog protivnika. Stoga se počne žurno spuštati sa stijene.

V

Začuvši hice, Dave se okrene u sedlu i napeto zagleda u tamu. Opazi da nema Purdyja.

Staza je bila tako uska da nije mogao okrenuti konja. Morao je produžiti do nekog proširenja. Premda ga je mučila nestrpljivost, nije mogao ni naprijed, ni natrag; morao je jahati u koloni.

Pitao se što je s Purdyjem. Čula su se četiri hica. Je li poginuo? Ako se to dogodilo, onda će ih ubrzo sustići Apaši.

Napokon su stigli do mjesta gdje je Dave mogao barem sjahati, iako još nije mogao i okrenuti konja. Preda Tommyja majci.

— Produžite — šapne joj.

Carroll zagrlj dijete.

— Budite oprezni — reče prigušeno.

Dave joj se osmjehne, želeći da je umiri.

Izvuče pušku iz navlake na sedlu i pričekaj. Pošto je i Fenner projahao mimo njega, žurno se vrati.

Zastane začuvši topot. Ususret mu je dolazio konj. Priljubi se uz stijenu i uperi pušku prema izbočini. Umalo nije povukao obarač kad se pojavio konj. U posljednji čas zamijeti da na njemu nema jahača. Ipak, ne spusti pušku, bojeći se da se iza konja ne šulja neki Apaš koristeći ga kao zaklon.

Konj se približi i zaustavi pred Daveom, koji napipa Purdyjevo vojničko sedlo.

Purdy je mrtav! Davea oblije znoj. Crnac je dobrovoljno zaostao kako bi zaustavio Apaše.

Provuče se kraj konja i nastavi penjati. Zaboravio je na svaki oprez. Tek pošto je stigao do izbočine, donekle se obuzda. Nema smisla da slijepo srlja u opasnost i uleti kao kakav početnik u naručaj smrti.

Nečujno se verao. Cijela se okolica kupala na mjesečini. Jasno je razabirao obrise stijenja pred sobom. Uskoro ga više neće štititi tama.

Još nije pronašao Purdyja. Možda je već i prošao kraj mjesta gdje su ga ubili Apaši. Možda se Indijanci šuljaju

niz puteljak? Možda su već negdje na liticama iznad njega?

Zastane, podigne pušku i napregnuto se zagleda prema slijedećoj izbočini. Svaki je čas očekivao ondje neku sjenku.

Uto se sjenka pojavi pred njim. Uperi pušku, ali ne opali. Mora štedjeti metke. Pričekat će da se sjenka približi kako ne bi promašio.

Tada mu zastane dah. Razabrao je Purdyjev vojnički šešir. Spusti pušku. Drhtale su mu ruke. Umalo je ustrijelio Purdyja.

— Luke? — dovikne tiho.

— Dave? — začuје se iznenađen odgovor. — Što se dogodilo?

— Umalo sam te ustrijelio, Luke. Mislio sam da si Apaš. Osim toga, mislio sam da su te ubili...

— Zasada još nisu. — Purdy se tiho nasmiješi. — A što ti radiš ovdje?

— Čuli smo pucnjavu, pa sam pomislio da si upao u neku nevolju. Poslije sam sreo tvog konja i po tome zaključio da si poginuo. Dobro, što se dogodilo?

Purdy kratko sve opiše.

— Uvjeran sam da će se ostali Apaši zaustaviti ondje gdje leži ubijen mustang i produžit će tek kad svane — završi Purdy.

Dave kimne.

Zajedno krenuše nizbrdo. Uskoro naiđu na Purdyjeva konja, kojem su uzde zapele za jedan kamen.

— Ti jaši — odredi Purdy. — Verao si se uzbrdo i nizbrdo, a ja sam odmoran.

Dave ne protuslovi. Popne se u sedlo i krene za njim.

Pred posljednjom izbočinom Purdy se zaustavi i okrene.

— Ne vjerujem da je toj gospodi s Juga, osobito stalo do nas, Dave. Sada ćemo vidjeti na čemu smo. — Dovikne glasno: — To smo mi: Hardin i Purdy! Nisu Indijanci!

Čekali su odgovor u zaklonu iza gudur.

— Gubite se! Do vraga, nanijeli ste nam već dovoljno zla!

Bio je to Ethelin glas. Purdy se blijedo osmijehne.

— Oho, čini mi se da se posve oporavila — promrmlja on. — Što ćemo sada, Dave?

Dave je gledao u ponor. Još su se nalazili šezdesetak metara iznad doline.

— Ne znam, Luke. Zar da krenemo opet uzbrdo? Ako Apaši...

Prekine ga povik iz doline:

— Hardin... Purdy... Dodite ovamo! Ne obazirite se na nju! Histerična je!

Bio je to Bellov glas.

— Hm — zagunda kolebljivo Purdy.

— Nema smisla da stojimo ovdje. Približit ćemo se i vidjeti što namjera-vaju. Možda nas ipak promaše.

Odlučno produže nizbrdo. Uskoro su se toliko približili dnu doline da su ih južnjaci lako mogli pogoditi iz puške.

Opet vikne Ethel:

— Ubij ih! Smjesta me poslušaj, Sandys! Ustrijeli ih! Ustrijeli ih!

Purdy naglo zastane tako da je Dave umalo naletio na njega.

Čule su se Sandysove kletve i brzi koraci.

Napokon dovikne Bell:

— Dodite sada! Sandys je vodi u stranu!

Ethel je još vikala, ali se njezin glas udaljavao.

Purdy krene. Stigoše do kraja klanca. Sada su vidjeli južnjake. Bell im je pošao ususret. Tommy se privinuo uz majku. Sandys je stajao po strani i čvrsto držao Ethel, koja je tiho stenjala. Fenner je bio uz konje, kao da bi najradije odmah krenuo.

— Gdje ste bili tako dugo? — izdere se Bell na Davea.

Dave se obuzda. Situacija je ionako već dovoljno teška. Nema smisla da se još i svađaju.

— Čuli ste hice — odvrat mirno. — Luke je zaostao da bi zaštitio vas i vaše ljude. Vrlo lako se mogao naći u škripcu.

Južnjak se žustro okrene prema Purdyju.

— Što se dogodilo?

To nije zvučalo kao pitanje, već kao zapovijed.

Dave se umiješa prije nego što je Purdy mogao progovoriti:

— Luke je pogodio dva izviđača. Apaši su na gornjem kraju klanca. Ne znam koliko ih je, ali ako su svi krenuli za nama, vjerojatno ih ima četrdesetak.

— A zašto ne bi svi krenuli za nama?

— upita odrješito Bell.

Dave je nastojao izbjeći svađu, zato počne objašnjavati Bellu situaciju:

— Možda su Apaši sakrili negdje u brdima svoje žene i djecu. Na ranču su se dokopali bogata plijena. On bi im samo smetao dok tragaju za nama. Stoga je, po svoj prilici, jedan dio ratnika odnio plijen u svoj logor, dok su ostali krenuli za nama. Što ti misliš o tome, Luke?

— Ja čak vjerujem da se većina Apaša vratila.

Bell sumnjičavo pogleda Crnca, ali ne reče više ništa.

Dave odahne. Bar privremeno je izbjegnuto sukob. Žele li se uspješno suprotstaviti Apašima, treba da budu složni. Južnjaci znaju malo o ratovanju s Indijancima, pa bi bilo najpametnije da on i Purdy preuzmu vodeću ulogu. Sada je pravi trenutak za to: Bell i Sandys su još suviše zbunjeni i nesigurni.

— Purdy nam je omogućio stanovitu prednost — reče Dave. — Dakle, možemo se sasvim mirno pripremiti za borbu.

— Što to znači? Zar ćemo se ovdje zaustaviti? — prekine ga uzbuđeno Fenner. — Moramo produžiti.

— Na čemu? — upita mirno Dave. — Konjima je prijeko potreban odmor. Isto tako ženama i djetetu. Kamo biste vi pošli? I kako biste se izvukli odatle?

— Možemo odjahati na sjever — reče Bell. — Uz rijeku, istim putem kojim smo došli u dolinu.

— Koliko vremena treba Apašu da prijeđe taj put? — upita osorno Dave.

Bell se zamisli. Napokon odvratit nesigurnim glasom:

— Bijelcu treba tjedan dana. A Indijancu... to ne znam.

— Kako bismo daleko morali jahati da nademo pomoć?

— Veoma daleko — odvratit Bell.

Fenner se zbunjeno okrene u stranu.

— Ovdje imamo dovoljno hrane — zaključit Dave. — Raznog voća i divljači. Možemo izdržati mjesecima.

Fenner se naglo okrene i zapita svadljivo:

— Mislite li da ćemo pristati na to da mjesecima čučimo u ovoj klopci?

— To neće biti ni potrebno. — Dave se sve teže svladavao — Apaši su vrlo strpljivi kad vide pred sobom plijen i kad ga mogu uzeti bez velikih gubitaka. Međutim, ako im pružimo jak otpor,

odustat će i nestati. Pokušat će, možda, desetak puta prodrijeti u dolinu, ali kad im to ne uspije, morat će potražiti hranu i vodu i povući se.

Sagne se i iščupa pet travki. Dvije skрати.

— Birat ćemo. Oni koji izvuku kratke travke, prvi će stražariti. Ostali će odjahati do stare crkve. Žene i dječak mogu se skloniti u riznicu pod crkvom. Ondje je suho, a Indijanci ih neće lako naći. I ja sam prije nekoliko dana jedva pronašao ulaz u podzemlje, premda sam imao blorc.

Sandys zatrese glavom.

— Ja ne mogu danas stražariti. Treba da pazim na Ethel.

Dave se složit s tim i bacit jednu travku.

Ethel se grčevito držala za Sandysovu košulju, a lice joj je bilo kao od kamena. Začudo, Carroll nije ni pokušala da je tješi.

Dave pružit travke najprije Bellu; ovaj je malo oklijevao, a onda izvuče kratku travku. Znači, on će biti jedan od prve dvojice stražara.

Fenner izvuče dugu travku.

Drugi je stražar bio Purdy.

Dave reče njemu i Bellu:

— Dok jedan spava, drugi neka stražari. Opazite li Indijance, pustite ih da se dovoljno približe kako biste im zadali teže udarce. Za četiri sata ćemo vas zamijeniti.

Bell i Purdy se postavile na jednu uzvisinu, odakle su mogli vidjeti pute-ljak do prve izbočine.

Dave pomogne Carroll i dječaku da uzjašu. Zatim se i on popne u sedlo krene prema rijeci. Ostali su ga slijedili.

Bilo je još mračno kad su stigli do ruševina. Svežale konje pod drvećem, a Dave zapalit vatru blizu starog voćnjaka.

Fenner i Sandys se pobuniše, ali ih on umirit:

— Apaši ionako znaju da smo ovdje. Treba nam svjetlo kako bismo pronašli nešto za jelo.

Tommy i njegova majka sjedole kraj vatre. Carroll reče da je suviše umorna da bi mogla jesti, no uzme zahvalno banane koje joj je donio Dave.

Ethel je sjedila na svome sedlu koje joj je Sandys skinuo s konja. Okrenula

je ostalima leđa i neraspoloženo žvakala voće.

Dave prostre gunjeve u grmlju kraj ulaza u podzemni hodnik. Tada pride Sandysu.

— Najbolje bi bilo da legnete i nagovorite Ethel da malo odspava — reče mu. — Možda nas očekuje naporan dan.

Predradnik ne odgovori, no povede Ethel u grmlje. Ne vrati se.

Dave podigne dječaka i pođe s Carroll prema ulazu u podzemlje.

— Ako začujete pucnjavu, sidite u rizinicu — reče.

Ethel je ukočeno ležala na gunju, a Sandys se ispružio kraj nje, obuhvativši je oko struka. Želi li je ugrijati i zaštititi? Ili želi nešto drugo?

Dave se razljuti. Prilično grubo ga gurne nogom.

— Ne zaboravite da noćas treba da štitate dvije žene, a ne jednu! Osim toga, tu je i dijete.

Vrati se do vatre i sjedne.

Fenner je legao blizu konja; vjerojatno zato da bi mogao što brže pobjeći ako započne napad. Očito je bilo da se od njega ne može očekivati nikakva osobita pomoć.

Dave je bio veoma umoran, ali nije mogao zaspati. Misli su mu se neprestano vrtjele u krugu. Uzalud je pokušavao smisliti neki način kako da se izvuku odavde.

Iznenada, začuše iza sebe šuškanje. Hitjede već posegnuti za puškom, kadli progovori tiho Carroll:

— Zao mi je što sam vas probudila.

— Nisam još ni zaspao,

Ona sjedne kraj njega i ispruži ruke grijajući ih nad vatrom.

— Pokrila sam Tommyja svojim gunjem. Nisam mogla zaspati kad je počeo hrkati Sandys. Osim toga, neprestano me muči pitanje što će biti s nama.

— Sve će biti u redu. Ovdje ima dovoljno hrane, a rijeka je bistra...

— A Indijanci...

Dave baci drva na vatru.

— Dokle god pazimo, ne mogu se probiti u dolinu. Slušajte, zanima me nešto drugo. Sjećate li se još onog puta sa sjevera kad je vaš muž tjerao stado goveda na svoj novi ranč?

— Sjećam se svakog dana, svakog sata, svakog kilometra — odvrati ona gorko.

— Nesumnjivo je da nije mogao dotjerati stoku kroz ovu dolinu. Onako širokih rogova, goveda se ne bi mogla kretati po toj uskoj stazi. Kojim je putem krenuo?

— Zaputili smo se od Nackosarryja na istok i naišli na ovu rijeku, uz koju smo jahali nizvodno. Tada smo opet skrenuli na istok i nakon tri dana jahanja sjeverno od ove doline prošli smo kroz gorje.

— Zašto vaš muž nije u ovoj dolini stvorio ranč?

— Zato što ovdje nema dovoljno pašnjaka. U svakom slučaju, nema ih toliko da bi se mogla uzgajati stoka za cijelu državu.

— Mislite li da bi vaša zaova uspjela ostvariti ono što je zamislio vaš muž da se nisu pojavili Apaši?

Carroll se gorko osmijehne.

— Možda. Ona je opsjednuta tom idejom kao i moj muž i ima čeličnu volju. Oboje su smatrali da nisu obični ljudi. Smatrali su se nekakvim nadljudima. Nisu živjeli onako kao što žive ostali. Nakon nekog vremena zamijetila sam da se Ethelina opsjednutost pretvara u ludilo. Međutim, njoj nedostaje ona uravnoteženost koju je imao njezin brat.

Iz Carrolli provali sve ono što ju je tištalo godinama. Strah pred pijanim ocem, nepodnošljive ratne godine uz zaovu, bespomoćnost, samoća...

Još nikome nije tako otvorila svoju dušu.

VI

Kad je počelo svitati, Luke Purdy skine šešir i malo izviri iznad kamene gromade tako da je vidio klanac do prvog zavoja.

Beil je još spavao.

Na litici ispred zavoja pojavi se neka izbočina koje ranije nije bilo.

Prudy podigne pušku. Zgrči mu se prst na okidaču.

Izbočina se nije micala. Prolazile su minute, te je Purdy već pomislio da se prevario.

Iznenada se izbočina pomakne i pretvori u glavu. Iza stijene izade

jedan Apaš, zastane i zagleda se prema Purdyju.

Crnac još ne opali. Htio je da se približi još nekoliko protivnika.

Zacepivši Bellu nos, tako da je jurnjak počeo hvatati zrak i napokon otvorio oči, prošapce nestrpljivo:

— Hajde, probudite se već jednom! Vrijeme je!

Bell se izvrne na trbuh i posegne za puškom. Dok ju je dizao, jedva cujno je zastrugao njome o stijenu. Ipak, Indijancan je to mogao čuti.

Purdy opali. Promaši. Apaš se već bacio u zaklon iza litice.

Bell opsuje.

Ne obazirući se na njega, Purdy je pažljivo promatrao zavoj. Znao je da se Indijanci nakon ovog hica više neće pokazivati tako otvoreno. Služit će se svakakvim trikovima kako bi naveli protivnike da pucaju i troše dragocjenu municiju.

Bit će to dugačak i naporan dan.

Purdy začuje iza sebe topot kopita.

Dojahao je Dave. Skoči s konja i popne se do Purdyja, koji mu kimne i promrmlja:

— Jedan se pojavio, ali sam ga promašio.

— Promašio si?

Dave shvati da nema smisla postavljati bilo kakva pitanja o tome. Nesumnjivo je da su propustili priliku da znatno oslabe Apaše. Takva se prilika više neće ukazati. Promijeni temu i upita:

— Je li jedan od vas dvojice spavao?

— Ja sam spavao — odgovori izazovno Bell.

Dojahali su Sandys i Fenner i zbunjeno gledali oko sebe.

— Tada možete izdržati ovdje još četiri sata — reče Dave Bellu. — Fenner će zamijeniti Purdyja. Poslat ću vam jelo. — Budući da se Fenner nije još ni pomakao, doda: — Ovdje ste sigurniji nego bilo gdje drugdje, Fenner. Ako budete pazili, Apaši se neće približiti.

Fenner se još ne pomakne.

Tada se izdere na njega Sandys:

— Do vraga, penji se već jednom!

Fenner se zlovoljno uzvère na stijenje.

Sandys se obrati Purdyju:

— Koliko ste Indijanaca pogodili?

Bezizražajna lica, Purdy odgovori:

— Ni jednog. Bell je zveknuo puškom o kamen, pa je Apaš nestao brzo poput munje.

Sandys opsuje.

— Nema smisla da sada trošimo riječi na to — umiješa se Dave. — Što se dogodilo, dogodilo. Bilo bi dobro, Luke, da odpasavaš nekoliko sati. Sandys i ja pokušat ćemo da ulovimo neku divljač. Ne možemo se hraniti samo voćem.

Sva trojica krenuše prema rijeci.

Iznenada se zanjise grmlje na drugoj obali i iz njega istrči Carroll. Očajnik. Im mahne.

— Ethel... — izusti zadihano kad su joj se približili. — Poludjela je. Oduzela mi je pušku koju ste mi dali, Hardin... Sakrila se u voćnjaku i želi vas ubiti obojicu, vas i Purdyja...

— Neće ih ubiti — reče bijesno Sandys. — Dokle god smo u ovom škripcu, potreban nam je svaki čovjek koji umije pucati. Mislio sam da sam joj to sinoć uspio objasniti.

Carroll zatrese glavom.

— I ja sam joj to kazala. Pokušala sam joj otići pušku, ali me htjela udariti sa cijevi, a zamahnula je i na Tommyja kad mi je htio pomoći.

Dotrči dječak. Nije plakao, ali mu je lice bilo posve blijedo.

— Ostanite ovdje s Tommyjem i odmorite se, Carroll — reče Dave. — Mi ćemo već smiriti vašu zaovu.

— Ne možete — odvrati ona. — Sakrila se. Pucat će prije nego što joj se približite.

— Ja ću je smiriti — umiješa se Sandys. — Čekajte me ovdje.

Potrči prije nego što su ga mogli zaustaviti.

Dave i Purdy se pogledaše. Dakte. Situacija je sve gadnija i gadnija! Najprije su umalo izgubili glavu na ranču, zatim su ih napali Apaši, a sada im još prijeti i neka ludakinja! Samo to im je još nedostajalo. Gotovo bi se moglo pomisliti da nad tim blagom Tayope vlada neko prokletstvo.

Čuli su Sandysa kako strpljivo i blago dozivlje Ethel. Zatim se neko vrijeme nije ništa čulo. Napokon odjekne iznenađen jauk i Sandysov glas:

— Hardin! Pomozite mi!

Dave skoči na konja i pojuri za Purdyjem koji je već odjahao prema voćnjaku.

Ugledaše među drvećem Sandysa. Gurao je pred sobom Ethel. Zavrnuo joj je ruku na leđa, ali mu se ogorčeno odupirala, udarala ga po cjevanicama i pokušavala se istrgnuti. Vikala je iz svega glasa.

— Pusti me... Pusti me, kujin sine! Moram pobiti te lupeže! Oni su upropastili moju zemlju!

Sandys je okrene prema sebi i čuše. Krikne i zapanjeno pogleda krv na svojoj ruci.

— Ugrizla me!

Ethel iskoristi trenutak iznenađenja i baci se prema naprijed.

Sandys je morao uložiti svu svoju snagu kako ne bi izgubio ravnotežu.

— Prokleta vještice! Sada ću te svezati, razumiješ? Donesite uže!

Purdy odjaše po uže, a Dave pritekne Sandysu u pomoć.

Ethel je izbezumljeno mahala glavom lijevo-desno. Zjenice su joj se neprimodno raširile. Vikala je:

— Poslali su vas oni prokleti Jenkiji. da nas uohodite i uništite blago, posljednju nadu Juga...

Purdy donese uže.

Sva trojica ščepaše Ethel i jedva je srušise u travu. Svezase joj ruke i noge. Nemoćno se grčila, vikala, pljuvala i psovala.

Svi se okrenuše od nje.

Sandysova se zabrinutost pretvorila u bijes. Sisao je krv iz rane.

— Dakle, ovo nisam još nikada doživio — reče.

— Gdje je puška? — zapita Dave.

— U grmlju. Pod prvom jabukom.

Purdy ode po pušku.

— Imali smo vrašku sreću što nas je upozorila Carroll — nastavi Sandys. — Inače bi vas Ethel obojicu ustrijelila, a i mene.

Približi se Carroll. Vidjelo se da teško podnosi Etheline krikove.

Dave je zamoli da odnese voće stražarima.

Purdy se ispruži na zemlji i zaspi, a Sandys i Dave odlučiše da pođu u lov. Razidu se.

Dave je bio rastresen. Nakon nekog vremena začuje prasak Sandysove puške i predradnikov zadovoljan povik:

— Dodite ovamo, Hardin!

Dave pregazi plitku rijeku i uzvère se na suprotnu obalu.

Sandys je ustrijelio jelena. Zajedno ga razrežu i ogule mu kožu. Natovare meso na leđa i vrste se u logor kraj stare crkve.

Purdy se već probudio i zapalio vatru.

— Gladan sam kao vuk — reče osmjehnuvši se i počne rezati meso.

Carroll je sjedila na obali i čekala. Napravila je udicu od ukosnice.

Dave se nasimiješi. Eto, prijeti im smrt, a ovdje se život nastavlja kao da se ništa nije dogodilo. Čim nestane neposredne opasnosti, pobijede navike.

Sandys priđe Ethel. Ubrzo se vrati i zatrese glavom.

— Stanje se nije izmijenilo. Samo ju je iscrpilo vikanje.

— Mislite li da ćemo je sutra moći privezati na konja i odjahati iz doline? — upita Dave.

Predradnik ga iznenađeno pogleda.

— Što namjeravate?

Dave mu počne obrazlagati plan koji je stvorio u lovu.

— Možda biste s Bellom i Fennerom mogli odvesti žene iz doline. Koliko je do Nackosarryja?

Sandysu se suziše oči.

— Oko sto pedeset kilometara — promrmlja. — A što će biti s vama i Crncem?

— Mi ćemo ostati ovdje, štitići vam nekoliko dana leđa, a zatim nestati jedne noći.

Sandysa kao da nije oduševila ta zamisao.

— Klanac koji vodi prema Nackosarryju prilično je teško prohodan. Često se sužava, pa se na jednom mjestu mora jahati pola kilometra kroz rijeku, koja je mjestimice vrlo brza.

— Ipak, vi ste tim putem dotjerali goveda sa sjevera.

— Izgubili smo mnogo goveda, to se ne smije zaboraviti. Uostalom, što onda ako nas Indijanci zaobidu i dočekaju na sjeveru?

— Stoga i treba da što prije krenete. Apaši moraju proći kroz krševito gorje. Treba im nekoliko dana da stignu do rijeke. — Dave se obrati Carroll: — Je li vam Bell, kad ste mu donijeli hranu, kazao da je zamijetio negdje Indijance?

— Baš kad sam ja bila tamo Indijanci su mahali nečim i htjeli izazvati naše stražare da pucaju — odgovori Carroll.

— Znači, još su ondje. Prije jutra se, po svoj prilici, neće povući. Prema tome, imate dovoljno vremena da stignete do sjevernog ruba doline, Sandys. Budete li jahali kroz rijeku, Apaši neće moći pronaći vaše tragove.

Medutim, Sandys nije popuštao.

— Ne, ostat ćemo ovdje. Ta, i vi ste kazali da imamo ovdje dovoljno vode i hrane i možemo izdržati mjesecima. Budemo li štedjeli municiju, neće nam se ništa dogoditi. Osim toga, Apaši nisu, zacijelo, otjerali sva goveda s ranča. A u onom kamenju koje je zatrpalo spilju moglo bi se još pronaći srebro...

A, tako, dakle! Sandys još ne može zaboraviti blago iz Tayope, pa misli da ga on, Dave, želi otjerati odavde kako bi imao slobodne ruke pri traženju tog srebra. Blago je, jednostavno, očaralo te ljude.

Nakon toga nisu više imali što kazati, te su šutke jeli.

Tommy se šćućurio kraj majke. Za posljednjih se dana cio njegov svijet okrenuo naglavce. Prisustvovao je surovu ubijanju, a njegova se tetka najednom stala tako čudno ponašati.

Pogledavao je Davea i Purdyja. Oni su bili veoma dobri prema njemu. Sasvim drukčiji od Sandysovih ljudi koji su većinom, vikali na njega. Dave i Purdy su se odnosili prema njemu kao prema ravnopravnu drugu. Kad bi ga zamolili da nešto učini, obratili bi mu se kao odraslu čovjeku. To nije još nikada doživio.

Dave zamijeti Tommyjev pogled i osmijehne mu se. Ustane.

— Zamijenit ću Bella. Spavajte, Sandys, i zamijenite za četiri sata Fennera.

I Purdy se dignu. Pođe za Daveom. Kad su se malo udaljili, promrmlja:

— Misliš li da se srebro može otkopati, Dave?

— I tebe to muči? — Dave se osmijehne. — Naravno da se može otkopati. Ali, pomoću velikog stroja. Imali smo takav stroj u rudniku u kojem sam radio. Ali, kako da se takva grdosija dovede u klanac?

— Da budem iskren, srebro me ne zanima — odvrati Purdy. — No, pala mi je na um jedna zamisao: Ti odvedi žene i dijete, a ja ću ostati ovdje i pomoći pri stražarenju.

— Zašto?

— Još nisam pronašao čovjeka kojega tražim. Prema tome, bit ću ovdje sve dok im ne vidim gola stopala.

— A ako onaj kojega tražiš nije ovdje? — Dave se razljuti. — Možda je među onima koje je Maifield poslao po pojačanje?

— Ipak, otvorit ću oči.

Dave ne reče više ništa. Ljutito se okrene i ode prema stražarima. K vragu, zašto mu još i Purdy pravi smetnje?

Pošalje Bella u logor. Jedva je spriječio Fennera da ne opali dok su ih Indijanci pokušali izazvati varkama.

U sumrak zapali veliku vatru koja je trebalo da osvijetli puteljak do prvog zavoja. Krenu li Apaši u napad, vatra će ih zaslijeptiti.

...

Manah je ostavio Janathaha i još jednog ratnika da izazivaju bijelce, a on je s ostalim ratnicima odjahao uzbrdo.

Odatle su imali dobar pregled. Vidjeli su u daljini logor.

Tada padne Manahu na um jedna zamisao.

Poubijali su konje koji im nisu bili potrebni i izrezali njihovu kožu u uske trake. Te su trake svezali jednu za drugu i tako stvorili uže dugačko stotinjak metara.

Uto se vratiše sa straže Janathah i ratnik Santo, a zamijeniše ih druga dva ratnika.

Manah podrobno objasni svoj plan. Apaši su ga zadivljeno gledali.

Uže svezаше za jednog mustanga. Manah omota drugi kraj užeta sebi oko prsiju. Ratnici ga počnu polako spuštati u dolinu. Pošto je dodirnuo nogama tlo, odveže uže i trzne ga dajući znak da je dolje. Tada se spusti Janathah. Zatim Santo. Ostali su ratnici imali zadatak da dovedu konje kroz klanac pošto Manah ukloni stražare.

Manah, Santo i Janathah sakriju se u šikari na riječnoj obali, čekajući tamu.

Kad se dovoljno smračilo, krenuše kroz rijeku i nadoše se napokon u ravlini s ulazom u klanac. Vidjeli su veliku vatru.

Manah zagunda i gurne svoje drugove. Bijelci su zapalili vatru da bi bolje

vidjeli Indijance kad krenu kroz klanac. Grdno će se začuditi!

Izađeše iz rijeke i počeo se šuljati. Nečujno su koračali po mekoj travi.

VII

Pod drvećem je bilo mračno kad je Purdy stigao do rijeke. Međutim, mjesec je već posrebrio planinske grēbene.

Purdy još nije mogao vidjeti Bella i Sandysa, koji su u međuvremenu smijenili Davea i Fennera. Nalazili su se u dubokoj sjeni.

Skrene konja u vodu, popusti mu uzde da može piti i dovikne tiho:

— To sam ja: Purdy! Smjena za Sandysa!

Sandys se počne spuštati.

Purdy sjaše i zgrabi vode da se napije. Na mjesecini mu se jasno vidjela ruka.

Janathah, mlad i neobuzdan, nije mogao odoljeti tako primamljivoj prilici. Iskoči iz zaklona i nečujno potrči prema Purdyju podigavši nož.

Manah zaškrgeće zubima, a Santo bijesno stisne šake.

Janathah se već pojavio na mjesecini. Bljesne oštrica noža.

— Iza vas, Purdy — vikne Sandys.

Nije se usudio pucati, jer nije znao na koju će stranu skočiti Crnac. Što je brže mogao, potrči prema rijeci.

Purdy se munjevito okrene, a Indijančev ga nož pogodi u lijevu podlakticu. Razreže mu meso do kosti.

Purdy šćepa Apaša za zglavak i izbaci ga iz ravnoteže. Obojica zateturalju dublje u vodu.

Apaš je još držao nož. Oslobodi ruku i ponovno zamahne.

No do njih je već stigao Sandys. Udari puščanom cijevi Indijanca po glavi.

Janathah se sruši na koljena. Još je čvrsto stezao držak noža. Dok se rušio, oštrica se zabije Sandysu u nogu i razreže mu meso do ruba čizme.

Osjetivši iznenadnu jaku bol, Sandys nehotice povuče okidač. Metak za vlas promaši Purdyja i ubije mu konja.

Pomahnitavši, Sandys opali Janathahu u leđa. Mladi ratnik nestane u valovima.

Purdy i Sandys skočiše u sjenu pod drvećem. Znali su da Indijanac rijetko dolazi sam.

Manah i Santo su se šuljali prema logoru. Ne progovorivši ni riječi, sporazumjeli su se i izmijenili plan. Pucnjava će bez sumnje, privući ostale bijelce. Žene će ostati nezaštićene u logoru. To je povoljna prilika da ih se dokopaju. Nakon toga se mogu sakriti i čekati pogodan trenutak da se obračunaju s preostalim protivnicima.

Manah je vjerovao da će ratnici u klanu već zaključiti što treba da učine. Vjerojatno će se spustiti po užetu u dolinu i upustiti u borbu.

Približavali su im se žurni koraci, pa se obojica baciše u travu. Kraj njih potrčri neki čovjek noseći dijete. Slijedila ga je žena, zatim još jedan muškarac. Manah ljutito zagriže usnicu. Ipak, u logoru je ostala ona druga žena.

Da bi onemogućili bijelcima bijeg, potraže konje. Nađu ih pet i smjesta zakolju.

— Sada je na redu žena. Ako je to ona plava, onda pripada meni. Ako je ona druga, možeš je ti prvi imati — reče Manah, znajući da će tom velikodušnošću pridobiti Santa.

Santo zadovoljno kimne.

Raziđeše se u suprotnim pravcima.

Manah prvi pronađe Ethel. Ležala je blizu ulaza u podzemni tunel. Izgledala je kao zvijer koja je upala u klopku i sada vreba priliku da se oslobodi. Plava joj je kosa sjala na mjesecini.

Manah se nagne nad nju. Boji se, znači. To ga ispuni zadovoljstvom. Budući da nije ni pokušala ustati i potrcati, zaključio da je obamrla od straha. Ali, on je želio da ona trči. Želio ju je hvatati, baciti se na nju i svladati je. Zamahne rukom, želeći je prestrašiti. Kako se ni tada nije pomakla, strgne s nje gunj. Tek tada mu postade jasno zašto je nepomična: vidio je spona na zglavcima i gležnjevima. Zar je ona zarobljenik bijelaca?

To mu je bilo sasvim svejedno. Bitno je da ta žena vitka tijela, u uskim hlačama i poluotvorenoj bluzi, svilene kose koja sija poput sunca, sada pripada njemu.

Nije htio da ga bijelci ometu kad se vrate u logor. Stoga je prebaci preko ramena i odnese gotovo pet kilometara

na sjever. Nitko ne smije čuti njene krikove.

Položi je u visoku travu. Izvuče nož i prereže joj sponu na nogama. Protrlja joj gležnjeve kako bi potakao krvotok. Neka trči što brže.

Napeto ju je promatrao, ali još se nije micala.

Gledala ga je grozničavim očima. Kao da ga se nije bojala. To ga zbuni.

Uhvati je za kosu i podigne na noge. Nije se pobunila.

Ispružila je prema njemu ruke kao da ga moli.

On je žurno oslobodi ruke i ustukne. Gledao ju je kako trlja dlanove da bi razgibala prste.

Sada će se, dakle, dogoditi ono pravo što je tako željno očekivao. Drhtao je od uzbuđenja. Čim spozna da može pobjeći, žena će potrčati iz sve snage. Dat će joj malenu prednost kako bi lov bio što zanimljiviji i uzbudljiviji.

Ethel je osjećala kako joj krv teče kroz utrnule ruke. Stajala je uzdignute glave. Tada učini ono što je uvijek činila kad bi je predradnik Sandys pokušao uvjeriti kako žena ne može upravljati rančom i kako bi trebalo da on uzme sve u svoje ruke. Otkopča tri posljednja dugmeta na svojoj bluzi. Ispod nje nije imala ništa na sebi. Raširi ruke.

Manah zbunjeno uzmakne. To mu se nije još nikada dogodilo. Još nikada mu se nije dobrovoljno podala neka žena. Zapanjeno je gledao njene bijele grudi i svijetlu kosu. Ne, tu ženu neće ubiti! Bit će blag prema njoj i zadržati je uz sebe. Takav plijen nije još nikada dobio.

Ispusti nož i položi je u travu. Njegova su je usta pekla na vratu, njegovo je tijelo bilo na njenu. Povuču joj hlače. Kroz žile mu je strujala vatra.

Tada osjeti neizdržljivu bol. Među rebra mu se zaboja oštrica noža. Krikne i zgrči se. Rukom potraži ženin vrat.

No, ona ga odgurne i izvrne na leđa. Otkotrlja se izvan njegova domašaja, još uvijek držeći u ruci nož. Hladno je gledala kako Manah umire.

Kad se Apaš više nije micao, krene kroz dolinu prema crkvi. U glavi joj je živjela samo jedna misao: mora spasiti svoje srebro!

Dave ugleda Purdyja kako stoji u vodi i drži se desnicom za lijevu podlakticu. Sandys je sjedio na drugoj obali. Na sreću, Bell je ostao na svom položaju i onemogućivao Apašima pristup u dolinu.

Spustivši Tommyja na zemlju, Dave krene prema Purdyju.

— Odvedi ljude do stijenja — reče mu Purdy. — Ondje su sigurni, barem pred noževima. Ne znam koliko je Indijanaca u dolini, ali da imaju puške, već odavno bi nas sve postrijeljali.

Dave kimne i brzo se vrati do Carroll, Tommyja i Fennera. Ukratko im objasni položaj. Svi prijeđu preko rijeke. Purdy ih je slijedio.

Sandys ih i ne pogleda. Očajnički je pokušavao skinuti lijevu čizmu.

Dave opazi krv na njegovoj nozi.

— I vi ste ranjeni? Je li opasno?

— To još ne znam — odgovori promuklo Sandys. — Fenner, pomoz mi da skinem čizmu.

Nasloni se na laktove, a Fenner klekne ispred njega i razreže sari. Tada povuče naglo čizmu i skine je s noge.

Carroll je već razderala krajeve svoje košulje i napravila od njih zavoj. Pristupi Purdyju.

— Da vidim vašu ruku! Jeste li isprali ranu?

Purdy kimne i upozori je:

— Pazite, ne izgleda baš lijepo.

Carroll spretno previje ranu. Čvrsto stegne zavoj.

— To će zaustaviti krvotok — reče.

— Poslije moramo popustiti zavoj. Možete li micati prstima?

— Da. Hvala vam. — Purdy se okrene prema Sandysu.

Fenner je sjedio na obali i prao predradnikovu čizmu, punu krvi.

Dave je razrezao Sandysu nogavicu.

— Mičite stopalom. — reče. — Treba da vidimo da li su vam prerezane tetive.

Iskrivivši lice od boli, Sandys pomakne stopalo s jedne strane na drugu. Sada je barem znao da su mišići neozlijeđeni.

Dave mu skine krvavu čarapu i dobaci je Fenneru. Tada se ukoči kao da ga je ošnuo grom. Ustane i ustukne, želeći da se postavi između Purdyja i Sandysa. Međutim, bilo je već prekasno. Purdy je već vidio stopalo.

Purdyjevo je lice ostalo bezizražajno. Ničim nije odao da je prepoznao Setha Sladea, lovca na robove, koji mu je unesrećio obitelj.

Sandys je zurio u ranu.

— Stavite već jednoini zavoj — progunda — inače ću iskrvariti. Moramo što prije nestati odatle, dok nas ne šćepaju ostali Apaši.

Nitko mu ne odgovori.

Dave je promatrao Purdyja. Pitao se što će učiniti. Da li će se odmah obračunati s tim zločincem i zanemariti sav oprez? Da li će zaboraviti da im je potreban svaki čovjek? Zar će zaboraviti na Tommyja?

Dave se nije mogao prisiliti da previje nogu čovjeku koji ima toliko zla na savjesti. Prepusti to Fenneru.

Ode do rijeke i opere s ruku Sandysovu krv.

Pristupi mu Purdy i blijedo se osmjehne.

— Bez brige, Dave. Ja mogu čekati. Naviknut sam na čekanje. Ipak, ovo je čudno. Cijelo sam vrijeme mislio da je Fenner krivac. Tko bi pomislio da je Sandys tako podao...

— Da — reče Dave i brzo promijeni temu. — Sada moram potražiti mjesto gdje je taj Apaš sišao u dolinu.

— Slutiš li već kako je sišao?

— Možda pomoću užeta?

— Naravno! Kako se nisam sjedio toga! Ali, gdje su ostali? Zašto nas još nisu napali?

— Vjerujem da su sišla samo dvojica ili trojica. Vjerojatno su htjeli ukloniti stražare. Tada bi svi dojahali kroz klanas i iznenadili nas u logoru.

— Da, moglo bi biti tako. Da podan s tobom?

— Ne, nije potrebno. Lakše mogu opaziti dvojicu nego jednog. Ti pripazi na rijeku. Mogli bi se tuda došuljati.

— Možeš se pouzdati u mene.

Santo je znao da sada sve ovisi o njemu. Janathah je mrtav, a Manah je svu pažnju poklonio plavokosoj ženi.

Povuče se do rijeke i sakrije u šikaru.

Vidio je protivnike. Onaj koji je ubio Janathaha, sjedio je malo po strani, držao u ruci pušku i napeto promatrao obalu. Malo dalje je sjedio drugi čovjek. Ispred klanca su se pritajili Crnac i još jedan čovjek. Nedostajao je jedan Bijelac.

Santo je žalio što nema puške. Lako bi pobio protivnike, jednog po jednog. Trebalo bi samo da nakon svakog hica promijeni položaj.

Znao je kako se može dočepati puške. Treba samo da trzne užetom po kojem su se spustili i dade znak ratnicima. Oni će odmah sići i donijeti puške. Konji im nisu potrebni, jer su svi protivnici na okupu. Samo, gdje je onaj bijelac koji nedostaje?

Možda obilazi stijenje i nastoji odgovoriti kuda je sišao Janathah? Možda pronade užu? Tada će postaviti zasjedu i ubiti svakoga tko siđe u dolinu!

Santo je znao da mora pozvati ratnike prije nego što se to dogodi. Potrći.

Dave uđe u rijeku i krene nizvodno. Znao je da je izvrstan cilj. Međutim, nadao se da je njegova pretpostavka ispravna i da su Indijanci naoružani samo noževima.

Uskoro mu je voda dosegala do prsiju. Zapliva. Iznad valova je držao samo glavu i revolver. Izade na obalu.

Tada ugleda malu vatru i polugole ratnike oko nje. Iz te udaljenosti nije ih mogao prebrojiti. Zaključio je da ih je pet ili šest. To je potvrdilo njegovu slutnju da su se u dolinu spustila samo dvojica ili trojica.

Vidio je i užu što se njihalo kraj stijene.

Počne se vraćati uzvodno. Kretao se vrlo oprezno. Gdje li su ostali Apaši koji su sišli u dolinu?

Čim se dovoljno udaljio, snažno zapliva.

Purdy ga začuje i dovikne mu tiho:

— Što je?

Dave se popne na obalu. Još dašćući od napora, ispriča Crncu što je vidio. Napomene mu da su Apaši možda upali u njihov logor pred crkvom i otieli Ethel.

Carroll, koja je sve to slušala, zaprepašteno pokrije rukom usta.

Dave je pokušao uvjeriti da Indijanci osjećaju posebno strahopoštovanje prema ljudcima i da neće ni dirnuti Ethel. No slutio je da njegove riječi ne zvuče osobito uvjerljivo.

— Luke, možeš li se služiti puškom premda ti je jedna ruka ozlijeđena? — zapita.

— Svakako.

— Pokušat ću nešto. To nam je jedina šansa. Ti se popni s Bellom na stijene, promatraj puteljak i štiti me. Apaši su u klanu i čekaju znak za napad. Nije im ni na kraj pameti da bismo mogli krenuti kroz klanac. Uspijem li se došuljati do zavoja iza kojeg su se ulogorili, pružit će mi se prilika da ih savladam. Ako i promašim nekoliko njih, ipak će se znatno povećati nade da preživimo.

Purdy se sjetno osmjehne i pogleda Carroll.

— Prepušti taj zadatak meni, Dave.

Dave i Carroll se pogledaju. Dakle, Purdy je već naslutio što se zbiva u njima dvoma. Zeli im osigurati budućnost.

Dave zatrese glavom.

— Ne, to ne dolazi u obzir, Luke. Tvoja ruka... Ne brini. Uspjet ću.

Carroll ispruži ruku kao da ga zeli zadržati. U očima joj se jasno vidi strah.

Dave se okrene i uđe u klanac.

Bilo je mračno. Mjesec je već zalazio.

Dave pohita uzbrdo što je brže mogao. Nije provjeravao pred svakim zavojem da li na njega vreba neki Apaš. To je bio Purdyjev zadatak. Svaki je pažnju posvetio puteljku, kako se ne bi poskliznuo, posrnuo i pao u provali ju.

Put mu se činio beskrajno dugim. Prolazile su dragocjene sekunde. Da li se Apaši već spuštaju po užetu? Ili još sjede oko logorske vatre?

Trebalo je da prijeđe još oko osamdeset metara. Jedva je svladavao nestrpljivost. Prešavši dvadeset metara, zastane za tren da bi obrisao znoj sa čela.

Pred zavojem se još jednom zaustavi. Znao je da ga sada mogu vidjeti Apaši koji su se spustili po užetu.

Duboko udahne i zaobiđe stijenu. U istom trenu odozdo dopre povik.

Šestorica Apaša, koji su, prekrživši noge, sjedili oko vatre, ugledali su Davea i istovremeno začuli povik. Skočiše na noge i potrčaše prema puškama koje su bile u blizini.

Dave je znao da ne smije oklijevati. Otvori ubrzanu paljbu.

Pucnjava se brzo završi. Zavlada tjeskobna tišina.

Dave se iscrpljeno nasloni na liticu. Gadilo mu se ovo što je morao učiniti.

Nakon nekoliko minuta uništi indijanske puške udarajući njima o stijene i baci ih u ponor.

Povik mu je odao da se kraj rijeke nalazi još bar jedan Indijanac. Stoga krene odmah nizbrdo.

Santo je zaprepašteno gledao plamičke iz cijevi i vidio ratnike kako se ruše. Znao je da više ne može ni od koga očekivati pomoć.

Gnjevno stisne šake. Dokle god ima nož, borit će se.

Najprije će zaklati konje dvojice stražara, a onda će čekati svoju priliku.

VIII

Purdy je napeto očekivao Daveov povratak.

Prolazile su minute, a Davea još nije bilo.

Fenner izgubi živce. Zaključio da je Dave poginuo.

Sklizne sa stijene, ustane i potrči prema svom konju kraj rijeke Sandys ga upozori povikom, no nije se obazirao na njega.

Fenner odveže konja i skoči u sedlo. Htio je odjuriti u galopu.

Tri metra od njega zakrči mu put neki Indijanac i zamahne nožem.

Fenner krikne i okrene konja. Nemilosrdno mu zabije mamuzo u bokove.

Međutim, Santo se nađe u tri koraka kraj njega, uhvati ga za nogu i povuče sa sedla.

Fenner tresne o zemlju, a puška mu ispadne iz ruke.

Apas se baci na njega kao pantera. Bljesne nož.

Fenner samo zastenje.

Sretan zbog toga što je, bar donekle, osvetio drugove, Santo zarubi pušku, klekne i nacijsa.

Purdyjev mu metak prozuri kraj glave. I Sandysovo ga rane promaši i ubije konja.

Bell dovikne Carroll neka se baci na zemlju. Tada i on podigne pušku.

Santov prvi metak pogodi Bella u čelo.

Apas pobjedonosno usklikne i nacijsa na Sandysa. Međutim, prije nego što je

mogao privući obarač, zabije mu se u prsa Purdyjevo tane. U samrtnom grču povuče još jednom okidač. Metak fijukne prema nebu. Puška mu ispadne iz ruku. Polako klone u travu.

Caroll je užasnuto promatrala sve to.

Iznenada začuje korake. Čuli su ih i Sandys i Purdy. Obojica uperiše puške prema kraju klanca.

Pojavi se neki lik, zastane za tren i produži.

Bio je to Dave.

— Dobrodošao, Dave! — dovikne Purdy i spusti se sa stijenja. — Nisam te ni zamijetio. Imali smo posla. Što se dogodilo tamo gore?

— Protivnika više nema. A što se ovdje dogodilo?

Sandys ispriča sve u jednom dahu. Bio je ljutit.

— Dabome, svemu je kriv Fenner. Htio je pobjeći. Zaustavio ga je jedan Apaš i ustrijelio Bella prije nego što smo ga mogli pogoditi. Eno, tamo dolje. Bogamu, Hardin, jeste li sigurni da gore više nema Indijanaca?

— Sasvim siguran — odgovori Dave i okrene se prema Caroll.

Sandys uzdahne.

— Potražit ću Ethel — promrmlja i odšepa prema obali.

Ostali su ga sljedili.

— Dakle, izgubili smo još jednog konja. Dave — rece Purdy — Preostao nam je još samo jedan. Posjedni na njega Caroll i Tommyja, te ih odvedi u logor. Dovedi konja ovamo da može odjahati Sandys, znaš da mu je ozlijeđena noga. Ja ću ostati s njim ovdje. Sigurno je sigurno. Možda se ipak pojavi još neki Indijanac.

Dave zastane i pogleda ga u oči.

— Ne, Dave. Apaški su konji suviše

— Gore ima još desetak konja. Dovedi ih u dolinu.

Purdy zatrese glavom.

— Ne, Dave. Apaški su konji suviše prgavi. Na njima ne može jahati žena ni ranjenik.

— Čini mi se da su to konji s ranča — promrmlja Dave i htjede se okrenuti.

Purdy ga čvrsto uhvati za ruku.

— Poslušaj me, Dave. Samo ovoga puta.

Pogledavši ga u oči, Dave shvati što se sprema. Ne odgovori odmah. Nije htio izgubiti još jednog čovjeka dok

Carroll i Tommy nisu potpuno izvan opasnosti. S druge strane, znao je da je kucnuo Purdyjev trenutak. Uostalom, Crnac je zaslužio tu zadovoljštinu.

— Sretno — šapne Dave.

Uzme Tommyja u naručaj i ponese ga preko rijeke. Pratila ga je Caroll. Pomogne im da uzjašu i povede konja kroz grmlje. Uskoro stignu pred crkvu.

Caroll sklizne sa sedla.

— Pogledat ću što je s Ethel — reče.

Dave je brzo uhvati za ruku.

— Budite ovdje s Tommyjem. Ja ću pogledati.

Uđe u šikaru. Ugleda gunj i tragove mokasina.

Nije znao kako da to ispriča Caroll.

Kad se našao pred njom, ona sve pročita s njegova lica. Jedva primjetno zatrese glavom i pokaže na dječaka.

Dave joj dade revolver i reče:

— Najbolje je da uđete s Tommyjem u podzemlje. Ondje ste najsigurniji. Ja ću provjeriti da li ima zmija. Čekajte kraj ulaza i promatrajte okolicu. Ako se nešto pomakne pucajte.

Uzme jednu od baklji što su se nalazile na početku rova i zapali je. Pođe niz stepenica. Nigdje nije vidio zmije. Vрати se.

— Sve je u redu. Možete ući — reče i pruži Caroll baklju. — Vratit ću se čim budem mogao.

— Vratite se što prije! — zamoli ga uplašeno Tommy. — Ne sviđa mi se tu dolje.

— Brzo ćeš izaći. — Dave se osmijehne i pogladi ga po kosi. — Čuvaj majku!

Sandys još nije vjerovao da su poginuli svi Apaši. Strahovao je da ih ima nekoliko u grmlju na drugoj obali. Osjećao se ugroženim sada kad su izginuli njegovi ljudi i kad je ostao bez konja.

— Otidi u klanac, Crnče, i dovedi konje! — naredi. — Ja ću jednog od njih već ukrotiti, tako da me neće zbaciti.

— Pričekajmo još nekoliko minuta. Možda ima Dave nekih poteškoća — odvrati ravnodušno Purdy.

Sandys ga bijesno pogleda.

— Bogamu, smijesta me poslušaj! — prodere se.

Tek sada zamijeti da mu je u prsa uperena Purdyjeva puška.

— Pripazi malo kamo ciljaš! — reče,

Purdy prinese pušku ramenu. Prst mu je bio na okidaču.

— Znam ja kamo ciljam. Bacite pušku. I opasač. Seth Slade. Nas dvojica moramo srediti nešto.

Sandys iskolači oči. Već je naslutio da to nije nikakva šala. Držao je u ruci pušku, ali je čuev bila uperena prema dolje. Ne može je na vrijeme podići.

— Zar ste poludjeli, Purdy? — vikne bijesno. — Ja se ne zovem Seth Slade! Uklonite tu pušku!

Purdyjeva se puška ne pomakne ni za centimetar.

— A ja vjerujem da ste vi Seth Slade. Na lijevoj vam nozi nedostaju dva prsta. Bacite oružje i udaljite se deset koraka. Neću pucati ako ne posegnete za puškom ili revolverom.

Sandys nije bio u to sasvim uvjeren, ali mu nije preostalo ništa drugo. Ispusti pušku i otkopča opasač. Povuče se deset koraka u stranu.

— Tako — progunda. — Čemu sve to, do vraga?

— Radi se o dvojici lovaca na robove koji su na sjeveru hvatali pobjegle robove i odvodili ih na jug. Pri tome nisu bili osobito izbirljivi. Nisu se obazirali na isprave o otpuštanju iz ropstva.

Sandys duboko udahne. Usne mu se najednom osuše.

— Vas je uhvatio netko drugi, a ne ja. Prvi put vas vidim.

— I ne radi se o meni. Sjećate se pedeset devete godine? Vi i vaš ortak uhvatili ste u luci pobjegla roba. Pri tome ste otkrili i jednog slobodnog Crnca, kojega ste slijedili do kuće, strpali ga s obitelji u kola i odvezli na jug. Druge je noći čovjek pobjegao kako bi doveo pomoć, pa ste ga ustrijelili. Kćerku ste silovali. Nakon toga ste prodali nju i majku u ropstvo. Bila je to moja obitelj.

Sandysu izbije hladan znoj na čelo.

— Ne znam ništa o tome — promuća. — Kunem se... Možete pitati mojeg ortaka... On je sada u Tusonu. Odvest ću vas k njemu...

— Već sam ga pronašao. Kazao mi je da ste negdje u ovim planinama. Priznao je da ste to učinili obojica.

— Laže! Ja nisam!

— Nije lagao — reče mirno Purdy. — Nitko ne laže kad mu se lome prsti, jedan po jedan.

— Noćas sam vam spasio život! — vikne očajno Sandys. — Da vam nisam pritekao u pomoć, bili biste mrtvi. Zadobio sam pri tome ovu gadnu ranu na nozi. Ne možete me ipak hladnokrvno ubiti!

— Kao što ste vi mog oca? Ili kao što ste me htjeli na ranu? Ne. Seth Slade, ja to ne mogu, a i neću. Borit ću se s vama golim rukama. Obojica smo ranjeni. Vama noga, meni ruka. Bit će to poštena borba u kojoj imate jednake šanse kao i ja.

Sandysu su drhtale usne. Misli mu se vrte do one daleke noći kad je s ortakom uhvatio crnačku obitelj i spalio isprave o njenu oslobođenju. Od tada se dogodilo veoma mnogo: rat, poraz, zatim veza s Ethel... Pronašli su srebro, a Maifielda je ugrizla zmija... Sve se moglo lijepo završiti. Međutim, kad su se pojavili Dave Hardin i Apaši, sve je propalo. Sada mora spašavati goli život...

U njemu se opet probudi nada. Visok je kao Purdy, ali je težji. Osim toga, spretan je borac. Ima dvije zdrave ruke, a Crnac samo jednu. Ranjena noga neće mu smetati ako uspije srušiti protivnika.

Purdy baci pušku i opasač u stranu i krene prema njemu.

Sandys se poguri i podigne ruke. Namjeravao je napasti Crnca čim mu se dovoljno približi.

Međutim, Purdy mu ne učini tu uslugu. Brzo korakne u stranu i udari ga šakom u lice.

Predradnikova ruka promaši. On se žustro okrene kad je Purdy skočio iza njega. Ranjena ga noga nepodnošljivo zaboli, tako da je za tren bio kao ošamućen.

Purdy iskoristi taj trenutak i ponovno ga udari.

Sandys zatetura naprijed i pokuša napasti, ali Crnac se hitro povuče. Nije mogao doseći Crnca.

Purdy je kružio oko protivnika. Zada mu udarac u želudac. Zatim ga gurne ramenom pod pazuh nadajući se da će ga tako srušiti.

Međutim, Sandys ga obuhvati rukama oko prsiju. Pokuša mu istisnuti zrak iz pluća. Istodobno ga je htio

srušiti na zemlju, jer bi tada imao prednost. No, Purdy se ne sruši. Noge kao da su mu urasle u zemlju. Podigne koljeno i zabije ga protivniku u rebra.

Sandys ga pusti, zatetura i sruši se.

Purdy je stajao hvatajući zrak i dajući Sandysu dovoljno vremena da se digne.

Sandys ustane. Noga ga je paklenski boljela, no borio se za svoj život. Spusti glavu, ispruži ruke i nasrne na Purdyja, napola slijep od boli. Purdy se munjevitom izmakne u stranu i udari ga u rebra.

Sandys se napola okrene oko osi. Ne uspije zadržati ravnotežu, posrne i sruši se potrbuške. Glavom udari o šiljast kamen.

Purdy mu priđe i izvrne ga na leđa. Kamen mu je razbio čelo.

Bio je mrtav.

Purdy iscrpljeno sjedne na zemlju. Sada, kad se ugasila želja za osvetom, osjećao je samo slabost.

Nakon nekog vremena ustane, ode na obalu i opere lice.

Upravo se približavao Dave. Vidio je da Sandys leži nepomično. Priđe mu. To se moralo tako završiti, pomisli.

— Neki Indijanci je oteo Ethel — reče. — Carroll i Tommy su u podzemlju Hajdemo k njima.

Purdy ga, čini se, nije ni čuo.

— Nisam ga ja ubio. Dave. Doduše htio sam to učiniti. Ne puškom već golim rukama.

— Nisi ga ti ubio?

— Nisam. Borio sam se s njim. Navalio je na mene, pa sam se izmakao, a on je pao i razbio glavu. — Purdy prijeđe rukom preko očiju. — Kad sam ga ugledao na zemlji, nešto se izmijenilo u meni. Ležao je potrbuške, pa sam pomislio da je onesviješten. Najednom mi je postalo jasno da nema smisla da ga ubijem. Osveta mi ne može pomoći da zaboravim ono što se dogodilo mojoj obitelji.

Dave se osmijehne. Bilo mu je drago što Purdy tako govori. Crnac mu je već odavno postao blizak prijatelj.

— Zašto ljudi čine nešto takvo? — promrmlja Purdy kao da razgovara sam sa sobom. — Zašto nanose jedan drugome bol? Indijanci žele ubiti nas jer naša vojska ubija njih.

Dave mu položi ruku na rame.

— Razgovarat ćemo o tome poslije. Negdje u blizini je još Apaš koji je odvuкао Ethel, a Carroll i Tommy su sami.

Purdy kao da se budio iz more. Umjesto da krene s Daveom, sjedne na zemlju i pokrije lice rukama.

— Idi sam, Dave. Ja ne mogu. Ne mogu više ubijati, makar se radilo o spašavanju života. Moram se najprije pribitati...

Dave ga nije mogao ostaviti samoga. Sjedne kraj njega. Pokuša ga navesti na drukčije misli:

— Pitam se kako bismo najlakše otišli odavde. Da li na jug ili na sjever?

Purdy podigne glavu i zagleda se u dolinu.

— Zapravo, ovdje je divno, Dave. Ovdje ima čovjek sve što mu je potrebno. U blizini nema nikakvih ljudi koji bi mogli nanijeti zlo. Ovdje se može divno živjeti.

— Želiš ostati ovdje? Ti i ja bili bismo zadovoljni... Međutim, Carroll i dječak možda bi se osjećali malo osamljenima.

Crnac kimne.

— Svakako. A i ti. Ti si kopač zlata. Prije ili poslije opet bi te obuzeo nemir. No, ja... ja sam umoran... od tog traganja za ubojicama moje obitelji...

Dave ga je šutke gledao. Shvaćao ga je.

Carroll je išla s Tommyjem u riznicu i sjela na jedan sanduk.

— Dave je kazao da će se brzo vratiti — reče dječak.

— Da, Tommy. Ti voliš Davea, zar ne?

— O, da! On je mnogo bolji od Bella ili Sandysa. Zar ne bi mogao ostati kod nas?

— O tome neka on odluči. Ne smijem ga to zamoliti.

— Zašto?

— Zato što bi ga to samo zbunilo.

— Ne vjerujem. I on nas voli. To sam ja zamijetio.

— Možda, dušo Ali, gledaj, Dave je kopač. On luta i traži zlato i srebro. Mi bismo mu bili samo teret.

— Zašto? Ja bih mu pomogao pri traženju, a ti bi nam kuhala...

Dječak je pričao i pričao. Iznenada zašuti.

Začuli su se koraci.

Carroll podigne revolver. Ruka joj je drhtala.

Nešto se pomakne u tami. Carroll opali.

— Tko je to? O, Carroll! Zašto pucaš?

— Ethel! — vrisne Carroll i nehotice baci revolver.

Ethel stupi u osvijetljen krug. Izgledala je strašno. Kosa joj je bila raščupana, bluza raskopčana, a hlače krvave.

— O — promuća Carroll. — Ethel! Što su to učinili s tobom?

— Tko? Ništa. — Etheline se oči sumnjičavo suziše. — Što radiš ovdje?

— Skrivam se pred Indijancima. Kako si im pobjegla? Jesi li ranjena?

— Kojim Indijancima? Prestani praviti budalu od mene! Znam da si došla ovamo zato da bi ukrala srebro. Kazala sam bratu da ćeš ti to učiniti. No, sada sam ja tu i spriječit ću te!

— Ne, Ethel! Ne! Ti si doživjela nešto strašno i izgubila pamćenje. Tvoj je brat mrtav. Apaši su opljačkali ranč. Srebro nije ovdje. Zatrpalo ga je kamenje. Zar se ne sjećaš?

Ethel se zbunjeno namršti.

— Ah, da... Onaj sjevernjački špijun i Crnac... Gdje su?

— Oni nisu špijuni, Ethel, već poštenji, hrabri ljudi. Borili su se protiv Apaša kod klanca.

— Gdje su?

— Još su ondje. Sandys je ranjen, pa će ga dovesti u logor...

Ethel munjevito skoči, podigne se pod revolver i nacilja u Carroll. Počne se polako povlačiti. Tada se okrene i istrči iz podzemlja.

Carroll odmah nasluti što se zbiva u Ethelinoj glavi: kanj ubiti Davea i Purdyja. Potrči za njom i sustigne je pred izlazom iz tunela. Baci se na nju i pokuša joj oteti revolver. Međutim, Ethel je udari revolverskom cijevi po glavi.

Carroll zatetura i otkotrlja se niz stepenice. Ostane ležati napola u nesvijesti. Tek pomisao na opasnost dade joj snagu da se dignu. Istetura iz hodnika i potrči za Ethel. Izvan sebe od straha, Tommy krene za njom.

Ethel se izgubila. Zacijelo će sakriti revolver pod bluzu. Dave i Purdy će joj

pohitatii ususret, ne sluteći ništa, i tako će ih iznenaditi...

Trčeći što je brže mogla, Carroll ugleda napokon daleko pred sobom zaovnu.

Ethel se osvrne i ubrza korak opazivši je. Nestane među drvećem na obali.

Carroll htjeke viknuti, upozoriti Davea i Purdyja, no ponestade joj glasa...

Dave i Purdy začuše nekoga kako se probija kroz grmlje. Znali su da Indijanac ne bi stvarao takvu buku.

Dave pomisli da je to Carroll. Tražigal hitro ustane i potrči prema svom konju na obali. U navlaci na sedlu nalazila mu se puška.

Crnac potrči prema svom oružju, koje je ležalo na zemlji pet-šest metara od njega.

Obojica zastanu kao ukopani ugledavši Ethel.

Upravo je utrčala u rijeku. U jednoj je ruci držala nož, no nije prijetila njime. Drugom je rukom skupljala bluzu na prsima.

Obojica zamijetiše krvave mrlje na hlačama. Pomisle da Ethel bježi pred Apašom. Potrčaše joj ususret.

Približili su joj se na tri metra kad je stigla do obale i zastala.

Preko rijeke dopre povik:

— Ima revolver... Hoće vas ubiti!

Obojica pogledaše u Carroll koja se upravo probila kroz grmlje.

Ethel je već uperila revolver u Davea usne joj se iskriviše.

— Govori joj nešto! — šapne Purdy. — Odvрати joj pažnju.

— Blago! — vikne Dave. — Znam kako možemo izvaditi blago! Slušajte me!

Krajiškom je oka vidio kako se Purdy sa strane šulja prema Ethel.

Carroll utrči u vodu.

Daveove riječi kao da nisu prodrle do Ethel. Prst joj se počeo grčiti na okidaču.

Međutim, začuvši Carroll kako trči kroz rijeku, osvrne se za tren.

Obojica jurnuše prema njoj. Purdy je bio korak bliže. Baci se između Ethel i Davea. Odjekne hitac i revolverski ga metak pogodi u prsa. Sruši se na leđa, a Dave se spotakne i padne preko njega.

Bespomoćno ležeći, Dave je gledao uperenu revolversku cijev. Ethel mu je prilazila ukočenim koracima. Crn otvor cijevi nađe mu se pred licem.

Nehotice zažmiri kad je odjeknuo pucanj. No, ne osjeti ništa. Otvori oči i opazi da se Ethel grči. Za tren mu ništa nije bilo jasno. Tada ugleda Carroll. Držala je Purdyjevu pušku. Iz spuštene se cijevi lelujao dim.

Ethel se sruši.

Dave pogleda Purdyja: bio je i on mrtav.

Carroll je stajala kao okamenjena i zaprepašteno gledala u ženu koju je ustrijelila.

Dave joj pritrči, uhvati je za ramena i prodrma. Nije reagirala. Tada je čuše nekoliko puta. Čuo je Tommyja kako plače i udara ga šačicama po bedru. Carroll otvori usta kao da želi kriknuti. Dave joj obuhvati objema rukama lice.

Puška padne na zemlju.

Carroll mu klonulo položi glavu na prsa.

Čulo se kaskanje. Kroz klanac su sišli indijanski konji i prilazili rijeci da se napiju.

Sve se završilo. Dave je pretražio cijelu dolinu i pronašao Apša kojega je ubila Ethel.

Iskreno žalestan, pokopao je Purdyja. Poznavao ga je samo nekoliko tjedana, ali ga je zavolio.

— Mogli bismo ostati ovdje — reče Dave. — Mogao bih sagraditi kuću na sjeveru doline...

— Ali, gdje ćeš onda tražiti zlato i srebro, Dave? — Zapita sumnjičavo Tommy.

Dave je zamišljeno šutio. Morat će se odreći nekih svojih navika. Carroll vrijedi toliko. Ali, poslije? Da li će ga opet obuzeti onaj nemir, kako mu je prerekao Purdy?

Carroll se nasmiješi. Kao da je pročitala njegove misli.

— Ako nas doista želiš, Dave... mislim, ako želiš da nas troje postanemo jedna obitelj... možemo se vratiti na ranč. Ondje je još stoka. Uskoro će stići doseljenici. Tada neću biti sama ako odeš...

— Zar ne bismo mogli opet tražiti zlato na ranču, Dave? — reče brzo Tommy.

— Ne, to više nikada — odvrati Dave. — Suviše mnogo žrtava traži.

Tommyju su sjale oči, iako nije shvaćao što Dave govori. A Carrollino je lice zračilo spokojstvom i novom ljepotom; maštala je o sretnoj budućnosti.

KRAJ

KWIZ

• križaljke • testovi • rebusi
• ljubavne i krimi priče • žale

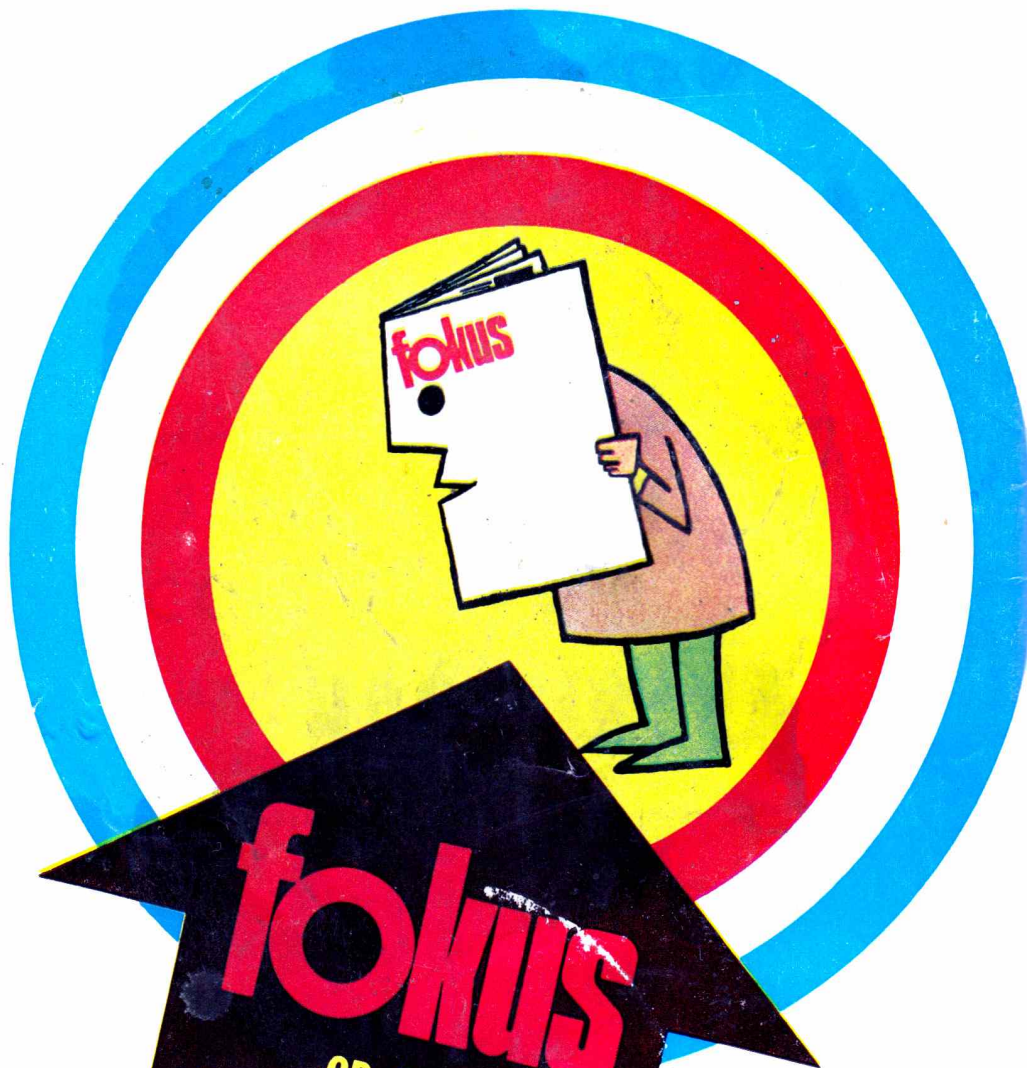
**izlazi svake
druge srijede**

40 STRANA ~ 3 DINARA

za 7 dana

SCOTT F. SCOTT

NOĆ STRAHA

fokus

OD SADA
SVAKE DRUGE SRIJEDE
UZ NEPROMIJENJENU
CIJENU